
**Strategija turističkog razvoja destinacije na području
Turističke zajednice Bilogora–Bjelovar,
od 2023. do 2028. godine**

Zagreb, lipanj 2023.

Naručitelj:
TZ Bilogora-Bjelovar

Izvršitelj:
Institut za turizam

Voditelj projekta:
Dr. sc. Izidora Marković Vukadin

Autori:
Dr. sc. Snježana Boranić- Živoder
Doc. dr. sc. Jasenka Kranjčević
Dr. sc. Izidora Marković Vukadin
Dr. sc. Ivo Beroš
Diana Baus, mag.oec.
Doc. dr. sc. Damir Krešić

Fotografije:
Štefan Brajković
Izidora Marković Vukadin
Snježana Boranić Živoder

Zagreb, 29. lipnja 2023.

Sadržaj

1. UVOD	6
1.1. Ciljevi Strategije razvoja turizma	7
1.2. Metodologija izrade Strategije	8
1.3. Struktura Strategije razvoja turizma	10
2. ANALIZA INTERNOG OKRUŽENJA	12
2.1. Opći podaci o području TZ Bilogora-Bjelovar	12
2.1.1. Opća geografska obilježja, klima i administrativna podjela	12
2.1.2. Demografska obilježja	16
2.1.3. Prometna dostupnost i opremljenost	18
2.1.4. Infrastrukturalna opremljenost.....	21
2.2. Institucionalni okvir razvoja turizma	22
2.3.1. Ključni dionici i upravljačka tijela	22
2.3.2. Razvojni dokumenti.....	30
2.3.3. Prostorno- planski dokumenti.....	31
2.3. Turistička atrakcijska osnova – valorizacija	37
2.4. Turistička suprastruktura	44
2.4.1. Kapaciteti.....	45
2.4.2. Ostala suprastruktura	47
2.5. Performanse turističkog sektora	48
2.5.1. Noćenja i dolasci.....	49
2.5.2. Sezonalnost i tržišta.....	51
2.6. Projekti u funkciji razvoja turizma	54
3. ANALIZA TRŽIŠTA	59
3.1. Obilježja kvalitativnih trendova od interesa za proizvode područja Bilogora-Bjelovar	59
3.2. Primjeri dobre prakse	63
4. RAZVOJNE POTREBE I MOGUĆNOSTI BILOGORE	69
5. KLJUČNI IZAZOV I NAČELA RAZVOJA TURIZMA	74
5.1. Ključni izazovi	74
5.2. Načela razvoja turizma	75
6. VIZIJA I CILJEVI TURISTIČKOG RAZVOJA PODRUČJA BILOGORA-BJELOVAR	78
6.1. Vizija razvoja turizma.....	78
6.2. Operativni ciljevi.....	79
7. KONCEPCIJA TURISTIČKOG RAZVOJA	82
7.1. Brend koncept i željeni imidž destinacije	82

7.2.	Turistički proizvodi	84
7.3.	Prostorna koncepcija razvoja turizma	91
8.	AKCIJSKI PLAN	96
8.1.	OC1- Razvoj i unapređenje cjelokupne turističke suprastrukture i javne infrastrukture.....	97
8.2.	OC2 - Unapređenje turističkog proizvoda i podizanje kvalitete zaštite, valorizacije i interpretacije resursno-atraktivne osnove.....	104
8.3.	OC3- Unapređenje sustava destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa	112
8.4.	OC4 - Stvaranje prepoznatljivosti	115
8.5.	Akcijni plan – vremenski okvir.....	120
9.	UPRAVLJAČKI MODEL ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE STRATEGIJE	123
	IZVORI	124

A scenic view of a village from a hillside. In the foreground, a stone path leads down the slope, bordered by wooden railings. To the right, a brick wall is partially visible, with yellow flowers growing along its base. In the middle ground, a yellow house with a red roof is situated on the hillside. The background shows a valley with rolling green hills and a small village under a cloudy sky.

UVOD

Ciljevi Strategije

Metodologija izrade

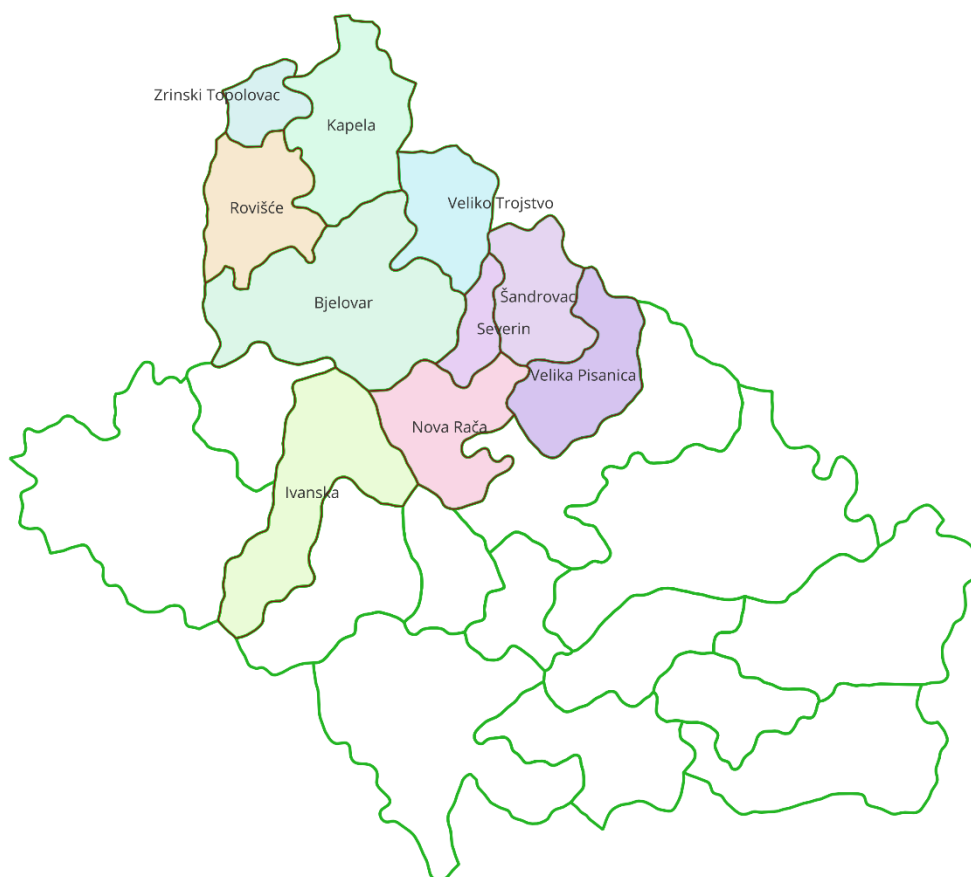
Struktura

1. UVOD

Ugovorom između Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar i Instituta za turizam ugovorena je izrada Strategije turističkog razvoja destinacije na području Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar, od 2023. do 2028. godine. S obzirom na to da Grad Bjelovar ima usvojen Plan razvoja turizma od 2022. do 2027. godine, u ovoj Strategiji će navedeni Plan predstavljati temelj za kreiranje strateških aktivnosti za područje Bjelovara. Sukladno navedenom, analiza internog okruženja, kao i opis srednjoročnih razvojnih potencijala i potreba odnosio se na područje ostalih devet općina s područja destinacije (Rovišće, Kapela, Zrinski Topolovac, Veliko Trojstvo, Velika Pisanica, Nova Rača, Šandrovac, Severin i Ivanska) (slika 1.1.) Analiza fizičkih pokazatelja turističkog prometa, vizija i ciljevi, koncepcija turističkog razvoja, kao i Akcijski plan odnosit će se na područje cijele destinacije Bilogora-Bjelovar.

Slika 1.1. Područje obuhvata Strategije i položaj u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji

Izvor: Institut za turizam

Jedan od obilježja suvremenog turističkog tržišta je potreba potrošača za upoznavanjem lokalnog stila života i vrijednostima destinacije koje posjećuju. Kretanja na turističkom tržištu ukazuju na rast potražnje za turizmom koji se odvija u ruralnim prostorima, rast potražnje za aktivnim odmorom kao i odmorom

koji omogućuje upoznavanje lokalne sredine, njihovih običaja i kulture koji će zaokupiti pojedinca na osobnoj razini te obogatiti njegov turistički doživljaj. S obzirom na navedeno destinacija Bilogora-Bjelovar predstavlja personifikaciju opisanih trendova, te razvoj održivih doživljaja prirodnog i kulturnog krajobraza uz nadopunu bogatom poljoprivrednom tradicijom, te predstavlja iznimni potencijal (do sada već i točkasto realiziran) za budući razvoj. Međutim, kao i u drugim segmentima turističke ponude tako i kod razvoja turističke ponude u kontinentalnim prostorima postoje brojni problemi koje je potrebno prevladati, posebice ako govorimo o relativno novim i nepoznatim turističkim područjima. Fragmentirana struktura ponude, nedovoljna koordinacija između ponuditelja usluga te često nedovoljna znanja i vještine vezana uz marketing samo su neki od razvojnih izazova koji trebaju biti adresirani u ovoj Strategiji.

Da bi destinacija bila konkurentna i vidljiva na nacionalnom, ali i međunarodnom tržištu, nužno je neprekidno pratiti potrebe posjetitelja (turista i jednodnevnih posjetitelja) i inovirati ponudu na način da se temelji na cjelokupnom destinacijskom lancu vrijednosti, a to podrazumijeva povezivanje svih dijelova ponude i podizanje kvalitete svih sastavnica turističkih proizvoda – od onih opipljivih koji čine smještaj, ugostiteljstvo, interpretacije, infrastruktura u destinaciji, do onih koji nisu opipljivi, ali su jednako važni za cjelokupni doživljaj. To su, ponajviše, odnos prema gostima, kvaliteta informacija, zanimljive ture, pričanje priča, ljubaznost i drugo. Uspjeh svake destinacije temelji se na tome koliko se uspije gostima i na koji način prenijeti svoja jedinstvena obilježja, originalnost i ugraditi upravo te komponente u stvarne doživljaje.

Područje Bilogore se nalazi na kontaktnom području nekoliko tradicijskih regija, među kojima su Slavonija, Podravina i Moslavina. Međutim, upravo je Bilogora najslabije definirana tradicijska regija, a time je i identitet same regije, i Bjelovara kao njezinog središta, nedovoljno prepoznatljiv. Navedeno predstavlja trenutno stanje, no nužno je istaknuti ogromne potencijale za razvoj niza selektivnih oblika turizma, od cikloturizma, eno-gastronomskog turizma, ruralnog, ekoturizma, jahačkog i sl. Ovim dokumentom osigurat će se smjernice i okvir za djelovanje svih dionika na području razvoja turizma u destinaciji. Pri tome će se u obzir uzeti trendovi, aktualna situacija i dostupne prognoze o turističkim kretanjima kao i razvojni projekti i ideje svih lokalnih dionika koji trebaju biti nositelji razvoja turizma. Temeljem navedenog, Strategija turističkog razvoja destinacije na području Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar, od 2023. do 2028. godine, pruža integrirani strateški okvir djelovanja različitih institucija javnog sektora, gospodarskih subjekata te drugih dionika uključenih u razvoj turizma.

1.1. Ciljevi Strategije razvoja turizma

Težeći povećanju kvalitete života lokalnog stanovništva, očuvanju i aktivaciji prirodne i kulturne baštine, rastu konkurentne sposobnosti turizma i visokoj kvaliteti doživljaja posjetitelja, ciljevi Strategije razvoja turizma su:

- analizirati interno okruženje na području destinacije Bilogora, s naglaskom na detaljnu analizu i vrednovanje turističkih resursa i atrakcija,
- pregled postojećih potencijala razvoja utemeljenih na trendovima, idejnim projektima, prostornim i razvojnim dokumentima,
- uspostavljanje jasnog razvojnog koncepta turizma utemeljenog na iterativnom i participativnom procesu osmišljavanja i usuglašavanja dionika,
- razraditi portfelj turističkih proizvoda i predložiti strateške operativne ciljeve za stvaranje pretpostavki za uspješno, dugoročno održivo tržišno pozicioniranje destinacije Bilogora-Bjelovar,
- definiranje razvojnih prioriteta, njihovih nositelja i mogućih izvora financiranja, kao i implementaciju u Akcijski plan te
- pružanje strateškog okvira za privlačenje potencijalnih investitora i prepoznavanje razvojnih projekata/programa u domeni privatnog i javnog sektora.

Uspješno ispunjavanje definiranih ciljeva Strategije podrazumijeva uvažavanje načela održivosti razvoja te racionalnog korištenja evaluirane turističke resursno-atrakcijske osnove, ali i potrebu osiguranja ekonomske opstojnosti turizma stvaranjem inovativne i globalno konkurentne turističke ponude te poticajnog gospodarskog okruženja koje omogućava usklađivanje stavova javnog i privatnog sektora u svezi svih bitnih pitanja dugoročnog razvoja turizma.

1.2. Metodologija izrade Strategije

Pristup Instituta za turizam izradi Strategije polazi od načela otvorenosti, multidisciplinarnosti te uključenosti razvojnih dionika, pri tome osiguravajući fazni pristup izradi Strategije koji se provodi u tri međusobno povezane faze koje odgovaraju na pitanja gdje smo danas, kamo želimo ići i kako doći do željenog cilja. Sukladno tomu, dokument se dijeli u tri glavne tematske cjeline:

- 1) Situacijsku i tržišnu analizu te definiranje razvojnih potreba i potencijala (područje Bilogore – 9 općina)
- 2) Strateški okvir razvoja turizma destinacije Bilogora- Bjelovar
- 3) Prioritetne razvojne strategije te Akcijski plan s mogućim izvorima financiranja destinacije Bilogora-Bjelovar

Svaku od faza verificira Naručitelj prije započinjanja sljedeće faze.

Nadalje, koristi se uobičajeni metodološki postupak za izradu razvojnih planskih dokumenata s područja turizma, koji uključuje nekoliko istraživačkih, analitičkih i interpretacijskih postupaka kao što su:

1. Prikupljanje podataka iz javno dostupnih sekundarnih izvora
  - o Postupak uključuje provedbu niza kabinetskih (desk) istraživanja zasnovanih na većem broju različitih sekundarnih izvora informacija, uključujući stručnu literaturu,

statističke izvore podataka, prostorno-planske i razvojne dokumente i internetske portale. Desk istraživanja posebno su usmjerena na turističko-resursnu osnovu, turističku ponudu i performanse destinacije te trendove na turističkom tržištu.

2. Obilazak terena (3 dana)
  - Obilazak terena provodi se sa ciljem inventarizacije te valorizacije turističkih resursa i atrakcija radi uvida u trenutnu tržišnu spremnost te eventualna ograničenja za korištenje u turističkoj ponudi.
3. Formiranje radne skupine za izradu Strategije
  - Radnu skupinu čine predstavnici općina i Grada, kao i predstavnici TZ Bjelovar-Bilogora, TZ BBŽ, Županije, te poduzetnici u turizmu i udruge u turizmu i kulturi, JU Priroda BBŽ i drugi. Nadalje, sa članovima radne skupine (po potrebi i sa širom skupinom dionika) provest će se anketa s ciljem utvrđivanja stanja konkurentnosti turizma na području destinacije.
4. Radionice s ključnim dionicima turističkog razvoja iz javnog i privatnog sektora (radna skupina + dodatni dionici) - 2 radionice
  - Radionice će biti provedene s ciljem što obuhvatnijeg participativnog pristupa, te sagledavanja različitih aspekata i vizija, kao i ciljeva razvoja dionika, pri čemu se mogu istaknuti tri osnovne skupine dionika: subjekti direktno uključeni u razvoj turizma, upravljački subjekti i indirektno uključeni dionici razvoja. Sukladno metodološkom okviru za realizaciju, provest će se tri strateške radionice s dionicima posvećene sljedećim temama:
    - a) jake i slabe strane te prilike i prijetnje turističkog razvoja Grada Bjelovara (SWOT) + prijedlog scenarija, vizije i ciljeva
    - b) koncepcija turističkog razvoja + prioritetne operativne strategije i akcijski plan s izvorima financiranja te pokazateljima ostvarenja.
5. Intervjui s desetak glavnih dionika razvoja turizma na području Bilogore
  - Provođenje većeg broja individualnih intervjuja s ključnim dionicima turističkog razvoja destinacije, kako bi se prikupile informacije i stavovi o problemima, izazovima i perspektivama turističkog razvoja Grada.

Metodologija izrade projekta bit će maksimalno orijentirana prema provedbenim rješenjima, a temeljit će se na intenzivnoj suradnji i uključenosti svih dionika razvoja turizma. S obzirom na navedeno, glavne metodološke postavke za izradu ovog projekta su:

- suradnja s lokalnom zajednicom i uključenost svih interesnih skupina u proces planiranja turističkog razvoja; zajednički rad je platforma za provedu predloženih rješenja te olakšava i ubrzava provedbene faze
- metodološki pristup koji implicira sagledavanje svih pojedinačnih razvojnih mogućnosti kao i mogućnost stavljanja u funkciju glavnih ciljeva turističkog razvoja.

1.3. Struktura Strategije razvoja turizma

Polazeći od ovako postavljenih ciljeva i u skladu sa standardnom metodologijom izrade strateških razvojnih dokumenta, Strategija razvoja turizma obuhvaća tri glavne cjeline. Prvu, koja uključuje analizu glavnih obilježja destinacije, analizu aktualnih trendova na turističkom tržištu i primjere dobre prakse, te koja završava SWOT analizom iz koje se mogu vidjeti koja su područja budućih djelovanja kojima će se valorizirati prednosti, a prevladati nedostaci. Drugu, u kojoj se postavljaju pravci budućeg razvoja, a to znači da se definiraju osnovna načela razvoja, vizija koja daje odgovor na pitanje kako se vidi destinacija za desetak godina na turističkom tržištu i konačno kako svoj turistički razvoj planira u prostoru, što se definira kroz prostornu i programsku koncepciju razvoja turizma. Nakon toga, u okviru ovog drugog dijela, osim razvoja, obrađuju se i pravci unapređenja upravljanja i marketinga destinacijom. Konačno, treći dio se odnosi na implementacijske aktivnosti. U njemu su definirane razvojne strategije i mjere te se detaljno obrazlaže plan aktivnosti koji je potrebno provesti s ciljem ostvarenja željene vizije i zadanih ciljeva razvoja.

Uvažavajući opis projektnog zadatka i prethodno definirane glavne metodološke odrednice, pristup izradi projekta uključuje elemente sadržane na Slici 1.2., pri čemu se prvi dio dokumenta odnosi na Izvještaj 1.

Slika 1.2. Struktura dokumenta Strategije razvoja turizma za područje destinacije TZ Bilogora-Bjelovar

ANALIZA INTERNOG OKRUŽENJA

Opći podaci

Gospodarstvo

Institucionalni okvir razvoja turizma

Turistička atrakcijska osnova – valorizacija

Turistička suprastruktura

Performanse turističkog sektora

Novi projekti u funkciji razvoja turizma

2. ANALIZA INTERNOG OKRUŽENJA

Poznavanje mogućnosti destinacije i njenih resursa od presudnog je značaja za kvalitetno upravljanje destinacijom. Stoga temelj Strategije razvoja nužno čini analiza internog okruženja, koja se sastoji u prvom redu od sinteze općih obilježja Bilogore (9 općina): opća geografska obilježja, klima i administrativna podjela, demografska obilježja, prometna dostupnost i infrastrukturna opremljenost. Nadalje, u promišljanju budućih utjecaja turizma na gospodarstvo važno je sagledati postojeća obilježja gospodarske strukture, ali i institucionalni okvir za razvoj (održivog) turizma, koji se temelji na analizi ključnih dionika i upravljačkih tijela te razvojnih i prostorno-planskih dokumenata. Glavni temelj za razvoj turizma predstavlja analiza i vrednovanje postojećeg stanja turističko-atraktivne osnove i postojećeg stanja turističke suprastrukture. U konačnici, postojeće stanje predstavljaju i performanse turističkog sektora, te novi (ili trenutno aktivni) projekti u funkciji razvoja turizma.

2.1. Opći podaci o području TZ Bilogora-Bjelovar

2.1.1. Opća geografska obilježja, klima i administrativna podjela

Područje TZ Bilogora-Bjelovar pripada Bjelovarsko-bilogorskoj županiji koja je smještena u istočnom dijelu središnje Hrvatske sa sjedištem u Bjelovaru. Zauzima teritorijalnu površinu od 2.652 km², što iznosi 4,65% ukupne površine Hrvatske. Na sjeveru graniči s Koprivničko-križevačkom, na sjeveroistoku s Virovitičko-podravskom, na jugoistoku s Požeško-slavonskom, na jugozapadu sa Sisačko-moslavačkom i na zapadu sa Zagrebačkom županijom. Cijela Županija je većinom bjelovarska regija, koja se zbog svoje blizine Zagrebačkoj županiji ponekad sagledava i kao zagrebačka makroregija. Iako područje Grada Bjelovara pripada zemljopisnoj cjelini Bilogore, Županija obuhvaća i Papuk, Ravnu goru, Moslavačku goru te dolinu rijeke Česme i Ilove.

Sam Grad Bjelovar nalazi se na 135 metara nadmorske visine, te je geografski dijagonalno sa sjeveroistoka okružen visoravni Bilogorom, oblikovanom rasjednim procesima i plitkim nadsvođenjem koja se uzdiže od 200 do 250 metara nadmorske visine, te s jugozapada rubnim dijelovima plodne Lonjsko-ilovske zavale koja se nalazi između 120 i 160 metara nadmorske visine i koja ima umjereno otjecanje vode zbog blagog nagiba. Područje Bilogora-Bjelovar karakterizira bogata prirodna vegetacija. U visinskom području prevladavaju šumske zajednice, dok u nizini prevladavaju oranice, livade i pašnjaci idealni za uzgoj poljoprivrede i stočarstvo. U okolici Grada Bjelovara nalaze se brojne vode stajačice, među kojima ima najviše ribnjaka koji su pogodni za ribolov i ostale sportsko-rekreativne aktivnosti.

Slika 2.1. Hidrografska i reljefna obilježja destinacije Bilogora- Bjelovar

Izvor: Institut za turizam

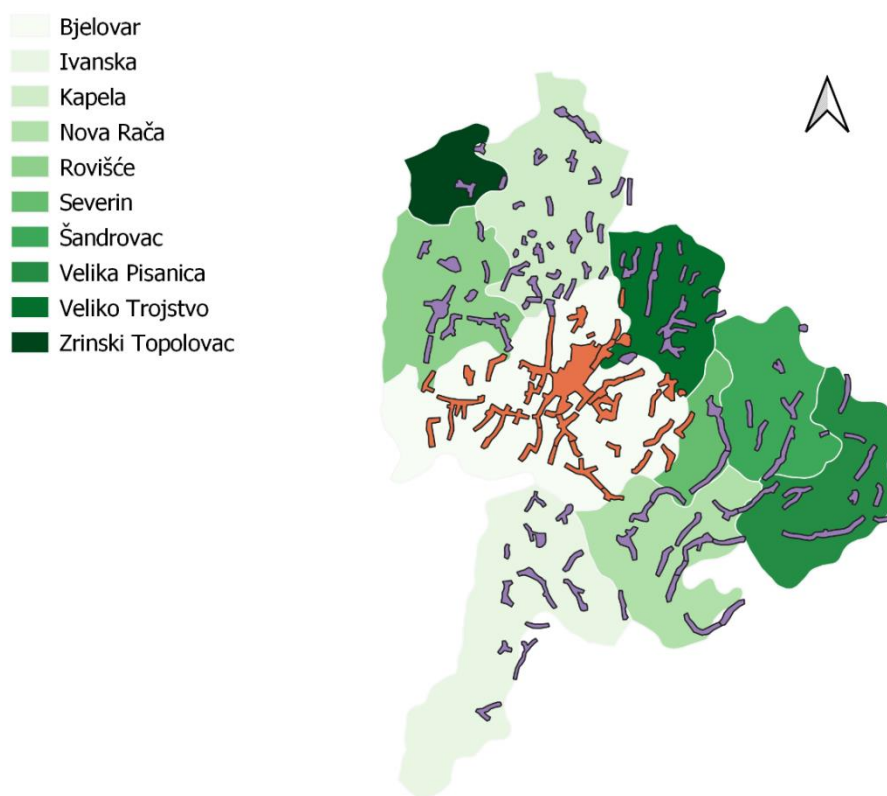
Osim toga, temeljem provedenih specijalističkih naftno-geoloških analiza, na području se nalazi i geotermalna voda. Široka lepeza prirodnih ljepota čini područje prikladnim za jačanje sportskog turizma, ali i za razmatranje zdravstvenog i wellness turizma, koji bi učinio ovu destinaciju jedinstvenom na području Središnje Hrvatske.

Uz bogatstvo prirodnim ljepotama, područje krasi i umjerena klima. Prosječna godišnja temperatura zraka je između 10 i 12°C, što je ujedno i obilježje kontinentalne klime umjerenog geografskog pojasa, te prema službenoj međunarodnoj klasifikaciji klime pripada tipu umjerenom tople vlažne klime s

ravnomjernom količinom padalina. Umjerena klima omogućuje uspješne poljoprivredne aktivnosti, ali i otvara mogućnost za različite vrste turističkih aktivnosti.

Najveći grad u Županiji je Bjelovar koji je samim time prirodno, kulturno i političko središte ovog kraja. Proteže se na površini od 187.701 km² i administrativno obuhvaća 31 naselje: Bjelovar, Breza, Brezovac, Ciglena, Galovac, Gornji Tomaš, Gudovac, Klokočevac, Kokinac, Kupinovac, Letičani, Mala Ciglena, Malo Korenovo, Novi Pavljani, Novoseljani, Obrovnica, Patkovac, Gornje Plavnice, Stare Plavnice, Prespa, Prgomelje, Prokljувani, Puričani, Rajić, Stančići, Stari Pavljani, Tomaš, Trojstveni Markovac, Veliko Korenovo, Zvijerci i Ždralovi. U neposrednoj blizini grada u sklopu Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar nalaze se i sljedeće općine: Velika Pisanica, Severin, Nova Rača, Šandrovac, Veliko Trojstvo, Kapela, Zrinski Topolovac, Rovišće i Ivanska.

Slika 2.2. Općine i naselja na području TZ Bilogora-Bjelovar

Izvor: Institut za turizam

Općina Veliko Trojstvo i njezino centralno naselje Veliko Trojstvo nalazi se sjeveroistočno od Bjelovara. Obzirom na položaj i prometne veze područje Općine je pod izrazito jakim gravitacijskim utjecajem Bjelovara. Općina obuhvaća sljedeća naselja : Ćurlovac, Dominkovica, Grginac, Kegljevac, Maglenča, Martinac, Paulovac, Malo Trojstvo, Višnjevac, Vrbica i Veliko Trojstvo. Ističe se po svom bogatstvu šumama, poljima i poljoprivrednim nasadima. Na obroncima Bilogore u sklopu Velikog Trojstva nalazi se planinarski dom Kamenitovac, te brojna obiteljsko-poljoprivredna gospodarstva.

Općina Velika Pisanica nalazi se u sjevernom dijelu Bjelovarsko-bilogorske županije, na južnim obroncima Bilogore. Općinom je obuhvaćeno 8 naselja Velika Pisanica, Polum, Čađavac, Nova Pisanica, Babinac, Ribnjačka, Bedenička i Bačkovica. Središnji dio mjesta Velika Pisanica ima status zaštićenog spomenika kulture III kategorije, jer dominiraju crkva sv. Lazara iz 1724. godine i Župna crkva Srca Isusova sa Župnim dvorom iz 1908. godine. Svoj sadašnji i budući razvoj temelji na očuvanoj prirodi, razvoju malog poduzetništva i obrtništva, ekološkoj poljoprivredi, kontinentalnom i rekreacijskom turizmu, kao i brigom za sve socijalne skupine društva, razvojem udruga građana, promovirajući načela održivog razvoja i života u skladu sa prirodom.

Općina Severin nalazi se u istočnom dijelu Županije. Obzirom na položaj, prometne veze i veličinu, područje Općine je pod izrazito jakim gravitacijskim utjecajem Bjelovara, većeg regionalnog središta i glavnog razvojnog žarišta sjeverozapadnog dijela Županije. U svom sastavu, Općina Severin ima dva naselja: Severin i Orovac. Ističe se velikim brojem poljoprivrednih zemljišta.

Općina Nova Rača prostire se u trinaest naselja: Bedenik, Bulinac, Dautan, Drljanovac, Kozarevac Račanski, Međurača, Nevinac, Nova Rača, Orlovac, Sasovac, Slovinska Kovačica, Stara Rača i Tociljevac. Smještena je u nizini, između ceste Bjelovar-Daruvar i rijeke Česme. Po pripadnosti gravitira Gradu Bjelovaru. Danas je središte kulturnih događanja, te državnih moto utrka.

Općina Šandrovac obuhvaća naselja: Šandrovac, Lasovac i Lasovac Brdo, Ravneš, Kašljavac, Jasenik i Pupelicu, sa sjedištem općine je u naselju Šandrovac. Općina se prostire na obroncima Bilogore što potencira razvoj poljoprivrede, posebno stočarstva i proizvodnje mliječnih proizvoda. Proizvodnja mlijeka je na prvom mjestu te se čak 40,5% stanovnika Općine bavi tom granom poljoprivrede. Općina ima čak 98 prijavljenih obiteljsko poljoprivrednih gospodarstva.

Općina Kapela je jedinica lokalne samouprave osnovana 1994. godine, sa ukupno 26 naselja raštrkanih po brdovitom bilogorskom terenu. Naselja koja pripadaju Općini su: Babotok, Botinac, Donji Mosti, Gornje Zdelice, Gornji Mosti, Jabučeta, Kapela, Kobasičari, Lalići, Lipovo Brdo, Nova Diklenica, Novi Skucani, Pavlin Kloštar, Poljančani, Prnjavor, Reškovci, Sredice Gornje, Srednja Diklenica, Srednji Mosti, Stanići, Stara Diklenica, Starčevljani, Stari Skucani, Šiptari, Tvrda Reka i Visovi. U ovom kraju nema razvijene industrije i obrtništva, te loša prometna infrastruktura ne zadovoljava potrebe stanovništva i ograničava daljnji razvoj. Stanovništvo Općine uglavnom se bavi proizvodnjom poljoprivrednih kultura, stočarstvom, te uzgojem svinja.

Općina Zrinski Topolovac smještena je na samom početku južne strane Bilogore. Krajolik tog područja je nizinsko brežuljkast. Općina se sastoji od 3 mjesta: Zrinski Topolovac, Jakopovac i Križ Gornji. Stanovništvo se uglavnom bavi poljoprivredom.

Općina Rovišće prostire se po zapadnim obroncima Bilogore, a sastoji se od 12 naselja: Domankuš, Gornje Rovišće, Kakinac, Kovačevac, Kraljevac, Lipovčani, Podgorci, Predavac, Prekobrdo, Rovišće, Tuk i

Žabjak. Najveća naselja su Rovišće i Predavac, koja se nalaze na prometnici Bjelovar - Zagreb. Gospodarstvo u Općini Rovišće uspješnije je u odnosu na ostale Općine zahvaljujući prirodnim i prometnim položajem općine, koji omogućavaju uspješan razvoj poljoprivrede, posebno stočarstva i voćarstva, te malopoduzetništva.

Povijesni zapisi prikazuju Općine kao mjesta sa razvijenim naseljima već u prvoj polovici 13. stoljeća. Naselja Velikog Grđevca spominju se prije navale Turaka, 1244., kao područje na kojem su se održavali sajmovi, a mjesta su se razvijala oko sakralnih objekata, pa tako Velika Pisanica ima status zaštićenog spomenika kulture III kategorije. Središtem naselja dominiraju crkva sv. Lazara iz 1724. godine i Župna crkva Srca Isusova sa Župnim dvorom iz 1908. godine. Srednjovjekovna Nova Rača se također spominje kao mjesto s velikim proštenjima na Veliku i Malu Gospu kojom prilikom su, osim hodočašćenja u crkvu Blažene Djevice Marije, održavani na daleko poznati stočni sajmovi.

Kako se razvijala prometna infrastruktura i jačala industrijalizacija, tako je ovo područje imalo lakšu vezu sa Bjelovarom, Daruvarom, ali i Zagrebom. Izgradnjom željezničke pruge Bjelovar – Kloštar 1900. godine i početkom rada tvornice crjepova i cigle u Paulovcu, te otvorenjem rudnika ugljena u Mišulinovcu, stvorili su se bolji uvjeti za razvoj ovih naselja. Sve spomenute općine i naselja kroz svoju povijest ističu predanost poljoprivredi. Značajna karakteristika je duga tradicija zadrugarstva. Tako se već 1925. godine u Rovišću osnovala Livadarska zadruga, a 1936. Mljekarska zadruga Rovišće, čija se djelatnost sastojala od otkupa mlijeka s područja šireg od današnje Općine Rovišće. Važno je naglasiti da se u toj Općini proizvodio sir ribanac, koji se kasnije plasirao na talijansko tržište. Zadrugarstva su nestajala početkom stvaranja moderne Hrvatske, no područje je do danas nastavilo njegovati dobru međusobnu suradnju. Povijest Grada Bjelovara i okolice datira tek od 1756. godine, no različiti izvori potvrđuju da se na tom području odvijala kontinuirana naseljenost od najstarijih vremena. Miran život i gospodarski uzlet prekinuo je Prvi svjetski rat, zatim Drugi svjetski rat i na kraju Domovinski rat. Tijekom svih povijesnih previranja, Bjelovar je slovio kao važan vojni grad koji je u svakom ratu uvijek dao veliki doprinos. U moderno vrijeme, područje Bilogora-Bjelovar poznato je po vrhunskoj kvaliteti domaćih proizvoda te uvelike pridonosi jačanju poljoprivrede kao ekonomske grane koju je potisnuo naglašeni turizam u priobalnoj Hrvatskoj.

2.1.2. Demografska obilježja

Naseljenost prostora Bilogora-Bjelovar i ostalih gradova u Županiji prati se od 1857. godine. U to vrijeme Grad Bjelovar i njegova okolica imali su manje od 3.000 stanovnika, no broj je drastično narastao do 1931. kada je na prostoru današnje Županije zabilježeno 173.597 stanovnika. Međutim, nagli procesi deagrarizacije, deruralizacije i jače industrijalizacije od 1960-ih najvažniji su uzroci intenzivnog smanjivanja broja stanovnika u poslijeratnom razdoblju. Osim tih čimbenika, za depopulaciju Županije konkretno je odgovorna i polarizacija općina s povoljnijim prirodno-društvenim obilježjima i ostalih,

pretežno poljoprivrednih, ruralnih općina koje se nisu razvijale ravnomjerno. Broj stanovnika se više nikad nije vratio na svoj maksimum, te je u konstantnom padu.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2021. na području Bjelovarsko-bilogorske županije živilo je ukupno 101.879 stanovnika. Zbog nepovoljnih društveno-ekonomskih događaja, pa i prirodno-geografskih uvjeta, ali i geoprometnog položaja, bjelovarska je regija ostala do danas relativno rijetko naseljeno područje Republike Hrvatske s gustoćom nešto manjom od 40 st/km². U najnovije vrijeme negativna demografska kretanja zahvatila su i urbana središta, a posljedice je ostavio i Domovinski rat. Niska stopa zaposlenosti i mali broj radnih mjesta, te blizina Zagreba kao regionalnog središta, dovela je do jake depopulacije na području Bilogora-Bjelovar.

Prema zadnjem popisu stanovništva na području Bilogora-Bjelovar živi 102.879 stanovnika, od kojih je 49.644 muškaraca i 52.235 žena. Prosječna starost stanovnika je 44,7 godina. Ukupan broj radno sposobnog stanovništva je 66.552, od toga 32.256 čine muškarci, a 31.256 žene. Broj stanovnika koji živi u Gradu Bjelovaru je 36.316.

Tablica 2.1. Broj stanovnika u općinama na području destinacije Bilogora- Bjelovar

Ime Općine	Broj stanovnika 2011. godine	Broj stanovnika 2021. godine	Pad broja stanovnika u popisnom razdoblju (%)
Ivanska	2.911	2.556	-12,2
Velika Pisanica	1.774	1.335	-24,7
Severin	713	713	-15,7
Nova Rača	3.434	2.815	-18,0
Šandrovac	1.775	1.419	-20,1
Veliko Trojstvo	2.731	2.400	-12,1
Kapela	2.984	2.383	-20,1
Zrinski Topolovac	896	759	-15,3
Rovišće	4.875	4.240	-13,0
Grad Bjelovar	40.443	36.316	-10,2

izvor: DZS

Tablica 2.1. prikazuje broj stanovnika u Gradu Bjelovaru te u Općinama na području destinacije Bilogora-Bjelovar prema popisu stanovništva 2011. i 2021. godine, iz koje je jasno vidljivo da sve općine imaju izražen demografski pad, pri čemu općina Velika pisanica ima pad od gotovo 25% stanovnika, a Grad Bjelovar unatoč snažnom razvoju čak 10%.

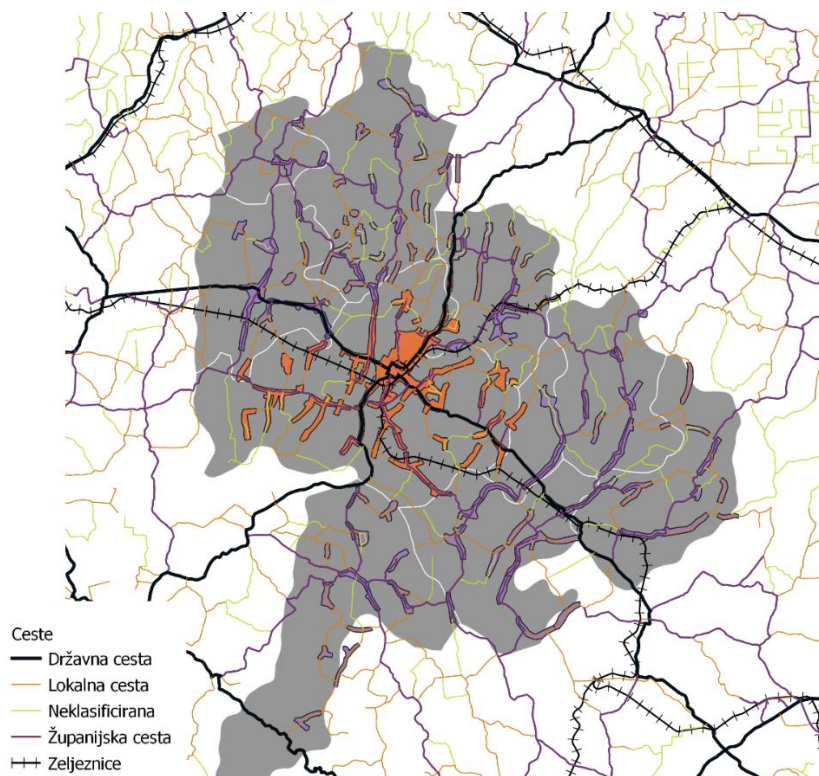

Općine Rovišće, Veliko Trojstvo i Nova Rača svojom površinom praktički okružuju Bjelovar koji je generator gospodarskog razvoja cijele Županije te time privlači stanovništvo u još uvijek za život jeftiniju okolicu. Zbog slabog zapošljavanja u tercijarnom sektoru i općem manjku radnih mjesta došlo do drastične depopulacije. Također, analizom područja je utvrđeno da je stanovništvo u lokalnim općinama većinom zaposleno u vlastitim obrtima (primarnom sektoru), najviše u poljoprivredi, a od sekundarnih djelatnosti u prerađivačkoj industriji.

2.1.3. Prometna dostupnost i opremljenost

Područje Bilogora-Bjelovar ima vrlo povoljan geoprometni položaj prema svim većim gradovima susjednih država, a nalazi se u blizini velikih hrvatskih gradova, posebice Zagreba od kojeg je udaljen svega 80 kilometara. Blizina paneuropskih koridora, te blizina ostalih regionalnih središta Bjelovaru i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji daje značajne razvojne mogućnosti i perspektive. Najvažniji prioritet u cestovnom prometu je izgradnja brze ceste od Zagreba do naselja Farkaševac, koje se nalazi na periferiji Grada Bjelovara. Ta dionica je sastavni dio planirane ceste Vrbovec - Bjelovar - Virovitica, te će s autocestom A12 Vrbovec – Križevci – Koprivnica, tvoriti cjelinu, tzv. Podravsko-bilogorski ipilon. S obzirom da prosječni godišnji dnevni promet u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji ukazuje primarno na gravitacijski utjecaj grada Zagreba, izgradnja i razvitak kvalitetnog, racionalnog i učinkovitoga prometnog sustava nužni su prioriteti radi decentralizacije i rasterećivanja pravaca prema metropoli, ali i prema paneuropskim koridorima.

Slika 2.3. Ceste i željeznice na području destinacije Bilogora- Bjelovar

Izvor: institut za turizam

S aspekta razvoja u turističku destinaciju, područje Bilogora-Bjelovar nalazi se na povoljnom položaju važnog prometnog pravca Budimpešta – Zagreb – Rijeka te Osijek - Ploče, koji povezuje Srednju i Istočnu Europu s Mediteranom, te je Bjelovar jedan od gradova koji je od glavnog grada udaljen manje od sat vremena vožnje automobilom, što ga čini idealnom izletničkom i vikend destinacijom za veliko domaće tržište. Također, zbog blizine mađarske granice te većih gradova (Pečuh – 140 km, Ljubljana – 225 km, Osijek i Maribor – 190 km, Budimpešta i Graz – 300 km), područje je udaljeno tek nekoliko sati vožnje od emitivnih destinacija i važnih zračnih koridora (Zagreb, Ljubljana, Maribor, Osijek i Budimpešta). Međutim jasno je kako određene općine poput Rovišća su znatno boljem prometnom položaju (ali i prometnoj povezanosti) posebice u odnosu na Zagreb, od rubno položenih općina poput Velike Pisanice ili Šandrovca

Tablica 2.2. Udaljenost (u kilometrima) Općina na području Bilogora- Bjelovar od Grada Bjelovar i Grada Zagreba

Ime Općine	Središte Općine	Udaljenost od Grada Bjelovara (u km)	Udaljenost od Grada Zagreba (u km)
Ivanska	Ivanska	15,8	87,7
Velika Pisanica	Velika Pisanica	24,8	108,0
Severin	Severin	13,9	96,8
Nova Rača	Nova Rača	17,6	97,8
Šandrovac	Šandrovac	19,3	102,0
Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	10,6	93,0
Kapela	Kapela	11,6	91,7
Zrinski Topolovac	Zrinski Topolovac	17,7	86,0
Rovišće	Rovišće	11,1	76,9

Izvor: Google maps

Zračne veze toga prostora ostvaruju se prije svega preko Zračne luke Zagreb i ostalih hrvatskih zračnih luka te Budimpešte, Graza, Beča i Ljubljane na kojima, osim redovnih i charter avioprijevoznika, posluju i niskobudžetne aviokompanije. Na području Bjelovara i Nove rače se nalaze i staze za sportske avione malih raspona. Zanimljivo je da je prostornim planovima ostavljena mogućnost za uspostavu zračnog prometa izgradnjom zračnih pristaništa u blizini TZ Bilogora-Bjelovar (Bjelovar, Grabovnica (Čazma) i Daruvar. Letjelište u Brezovcu namijenjeno je sportskim i lakim komercijalnim letjelicama do 6,5 tona.

U smislu željezničkog prometa, područje Bilogora-Bjelovar je preko Križevaca povezano sa Zagrebom, a preko Kloštra s Viroviticom i Osijekom. Željezničkom prugom Pčelić – Banova Jaruga povezane su s istočnim dijelom Bjelovarsko-bilogorske županije važne željezničke pruge u posavskom i podravskom

prometnom koridoru. Željeznički promet iz Bjelovara prema Zagrebu je nedovoljno frekventan (6 polazaka tijekom radnog dana te 3 polaska tijekom vikenda, pa ga zamjenjuje frekventna međugradska autobusna linija tijekom cijele godine (19 polazaka tijekom radnog dana te 4-6 polazaka tijekom vikenda), zbog koje je Grad Bjelovar odlučio izgraditi i novi autobusni kolodvor odmah pored željezničkog. Obzirom da je željeznički promet budućnost kad se govori o održivosti i ekološkoj prihvatljivosti prometovanja, područje Bilogora- Bjelovar treba izraditi detaljni plan razvoja željezničkog prometa ovisno o budućim turističkim tokovima, ali i uzeti u obzir rješavanje cestovnih uskih grla omogućavanjem veće frekventnosti vlakova prema Zagrebu na dnevnoj bazi.

Slika 2.4. Izvod iz Prostornog plana Bjelovarsko-bilogorske županije, Cestovni promet

Izvor: PP Bjelovarsko- bilogorske županije

Za potrebe razvoja turizma potrebno je unaprijediti sve vrste prometa (cestovni, željeznički i zračni). Što se tiče cestovnog prometa, osim postojećih državnih, županijskih i lokalnih cesta koje je potrebno tehnički unaprijediti. Kao što je ranije navedeno, kroz područje TZ Bilogora-Bjelovar planirana je autocesta čiji je koridor prostornim planovima određen koridorima za istraživanje (Grad Bjelovar, Nova Rača, Velika Pisanica). Također, razmatrane su trase brze ceste oko Bjelovara koje povezuje Rovišće, Bjelovar i Štefanje. Na taj bi način TZ Bilogora-Bjelovar jačala poziciju auto destinacije. Također, jačanjem željezničke veze do Bjelovara iz smjera Zagreba ili Križevaca uz povezivanje s javnim cestovnim prijevozom

može se povećati pristupačnost destinacije. Ovakav povoljan geoprometni položaj prema Mađarskoj, Bosni i Hercegovini, Srbiji i Sloveniji omogućuje regiji brojne razvojne mogućnosti, kako u drugim djelatnostima, tako i u turizmu.

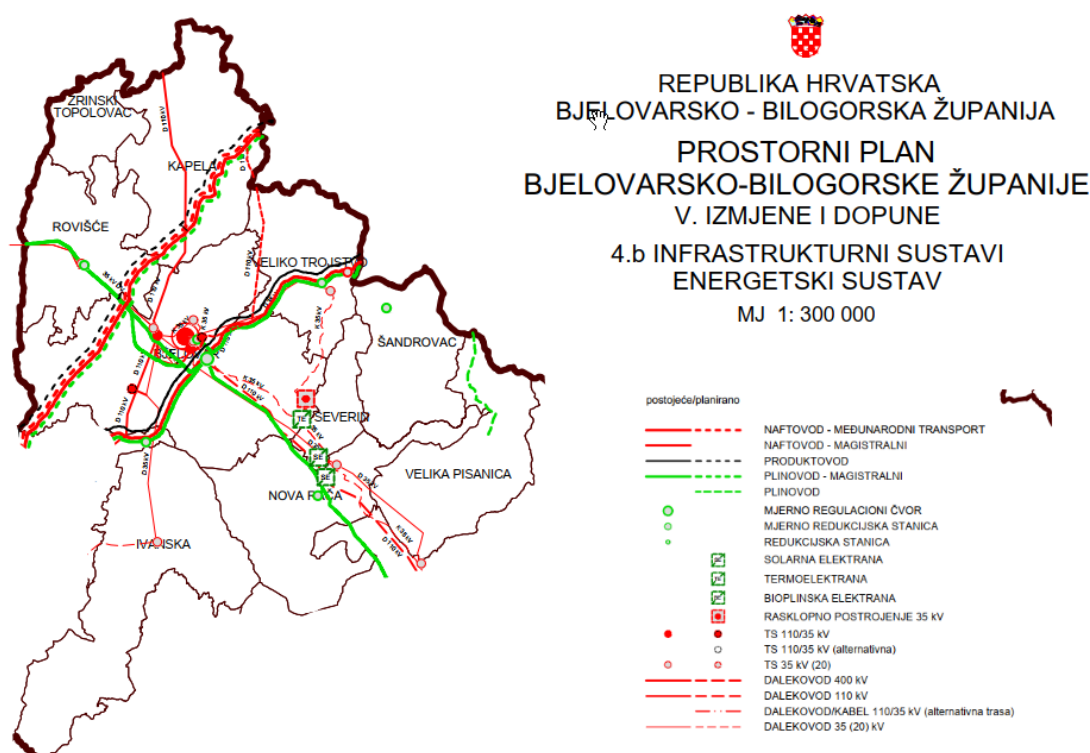
2.1.4. Infrastrukturna opremljenost

Elektroopskrba i plinoopskrba

Iako je TZ Bilogora-Bjelovar relativno dobro opskrbljena električnom energijom, radi unapređenja razvoja turizma potrebno je planirati poboljšanje zbog povećane potrošnje električne energije. Iz Prostornog plana Bjelovarsko-bilogorske županije u sjeveroistočnom dijelu Županije planirano je unapređenje visokonaponske mreže 110 kV kao i prijenosnih električne energije županijskog i lokalnog značaja. U skladu sa zelenom transformacijom EU, dana je mogućnost korištenja solarne energije kao i toplinske energije iz zemlje i izgradnju bioplinskog postrojenja.

Na području TZ Bilogora-Bjelovar postoji mogućnost proširenja plinske mreže, jer kroz Županiju prolaze plinovod, naftovod i produktovod.

Slika 2.5. Javna infrastruktura destinacije Bilogora-Bjelovar

Izvor: Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije

Vodoopskrba i odvodnja

Naselja TZ Bjelovar-Bilogora relativno su dobro pokrivena vodoopskrbnom mrežom, ali uz povećanje turističke ponude potrebno je promišljati i o proširenju vodoopskrbnih kapaciteta. Proširenje vodoopskrbne mreže potrebno je provoditi u skladu sa studijom Planovi razvitka vodoopskrbe u prostoru Bjelovarsko-bilogorske županije. Stoga se planiraju nova područja vodocrpilišta 'Andigola', 'Jasenik', 'Gornja Vrijeska' te 'Ivanovo Selo', koji moraju biti uklopljeni u sveobuhvatni sistem vodoopskrbe županije.

Sustav odvodnje otpadnih voda naselja na području općina i grada Bjelovara potrebno je cjelovito sagledati i rješavati te spojiti na uređaj za zbrinjavanje otpadnih voda kako bi se očuvale podzemne vode.

Otpad

Dugoročno i sveobuhvatno zbrinjavanje otpada svakako je važan preduvjet za razvoj turizma. Stoga je umjesto neorganiziranih, nekontroliranih i divljih odlagališta potrebno u svakoj jedinici lokalne samouprave planirati i urediti reciklažno dvorište kao i reciklažno dvorište građevinskog otpada koji će biti u skladu sa sustavom gospodarenja otpadom na razini županije.

2.2. Institucionalni okvir razvoja turizma

Područje Bilogora-Bjelovar u razvojnu Strategiju turizma uključuje sve tri samouprave: lokalnu, gradsku i županijsku i sve nadležne institucije te prostorno-planske dokumente. S obzirom da ovo područje obiluje obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, kod izrade Strategije razvoja turizma bitno je uključiti te dionike u cijeli projekt. Stoga je u Strategiju razvoja područja Bjelovar-Bilogora uključeno, kroz radionice, intervjue i online komunikacije preko 100 dionika, većinom zaposlenih u vlastitim obrtima i udrugama.

2.3.1. Ključni dionici i upravljačka tijela

U interesne skupine ili dionike u razvoju turizma ubrajamo sve ustanove, formalne ili neformalne grupe kao i pojedince koji posjeduju mogućnost utjecaja ili su zainteresirani za usmjeravanje trenutnog ili budućeg turističkog razvoja. U teoriji se dionici turističkog razvoja najčešće klasificiraju u sljedeće općenite kategorije:

1. **Javni sektor** koji predstavljaju nositelji javne vlasti, odnosno jedinice lokalne samouprave, u čijoj je izravnoj nadležnosti donošenje i implementacija razvojnih planova i strategija. U javni sektor spadaju i turističke zajednice, razvojne agencije te ostale kulturne, obrazovne i znanstvene ustanove.
2. **Privatni sektor** kojeg predstavljaju svi poduzetnici i drugi dionici koji se bave turističkim djelatnostima. Tu se ubrajaju i svi ostali gospodarski subjekti koji neposredno ili posredno pridonose nesmetanom pružanju turističkih usluga. Osim samih gospodarskih subjekata, u obzir valja uzeti i njihova strukovna udruženja putem kojih se najčešće artikulira njihov kolektivni interes.

3. **Sektor civilnog društva (NGO)** predstavljaju razne nevladine organizacije koje se bave umjetnošću, sportsko-rekreacijskim aktivnostima, te građanska udruženja koja utječu na razvoj zajednice. Njihovo aktivno uključanje smatra se vrlo bitnim, s obzirom da se time pridonosi strateškom planiranju, a naposljetku i jednostavnijoj realizaciji procesa razvoja zajednice.

4. **Ostali dionici** su lokalni stanovnici koji ne sudjeluju izravno u procesu razvoja turizma. Međutim, njihove aktivnosti i interesi upućuju na uspjeh ili neuspjeh razvojne strategije.

Da bi se u turizmu postigli najbolji učinci potrebno je u njegovo ostvarivanje uključiti veliki broj pokretačkih čimbenika odnosno dionika i raznovrsne gospodarske, ali i negospodarske aktivnosti. Turizam je multidisciplinarna gospodarska grana čiji razvoj uvelike ovisi o razvijenosti gospodarskih grana koje su uz turizam usko vezane (poljoprivreda, ugostiteljstvo, tradicionalni obrti, kultura i dr.), a predstavnici ovih sektora dionici su u razvoju turizma. Formiranje klastera turističkih aktivnosti i atrakcija potiče na suradnju među lokalnim zajednicama (*community approach*) i njihovim stanovništvom, a integrirane strategije za razvoj ruralnog turizma uključuju aktivnosti gradske i regionalne samouprave, ali i poduzetnika u turizmu. Iako su za razvoj ruralnog turizma važne aktivnosti poduzetnika, početna inicijativa mora ići iz lokalne zajednice, odnosno stanovništva. Značajno sudjelovanje lokalnog stanovništva u ruralnom turizmu uz pravovaljanu potporu javnog sektora predstavlja priliku za razvoj privatnih turističkih projekata i aktivnosti na dobrobit cijele lokalne zajednice.

Sukladno navedenom konceptualnom okviru, u kontekstu analize dionika na području Bjelovar-Bilogora identificirani su sljedeći ključni dionici koji posjeduju mogućnost utjecaja ili bi uvelike mogli biti zainteresirani za usmjeravanje procesa budućeg razvoja turizma. Dionici su locirani u općinskim naseljima u okruženju Grada Bjelovara. Tablica 2.3. prikazuje i sve društvene aktivnosti koje bi se mogle uključiti kroz aktivnosti u ovoj Razvojnoj strategiji.

Tablica 2.3. Dionici razvoja turizma na području destinacije Bilogora- Bjelovar

Sektor	Dionik/ Institucija/ Organizacija	Grad/općina	Područje djelovanja
Javni sektor	Gradska i općinska uprava		
	Grad Bjelovar – Upravni odjel za gospodarstvo	Grad Bjelovar	Pravni i stručni poslovi poticanjem i osiguranjem uvjeta za razvitak gospodarskih djelatnosti, poljoprivrede i turizma
	Grad Bjelovar – Upravni odjel za komunalne djelatnosti u uređenje prostora	Grad Bjelovar	Poslovi iz područja prostornog planiranja i uređenja i komunalnog gospodarstva
	Grad Bjelovar – Upravni odjel za kulturu, zdravstvo, socijalnu skrb i opće poslove	Grad Bjelovar	Poslovi u području kulture, tehničke kulture, zdravstva i socijalne skrbi, zaštite na radu i

			zaštite od požara, civilne zaštite, zaštite i spašavanja, vatrogastva, udruga
	Grad Bjelovar – Upravni odjel za odgoj, obrazovanje i sport	Grad Bjelovar	Poslovi iz domene odgoja i obrazovanja, sporta i branitelja, prati rad javnih ustanova
	Općina Kapela	Kapela	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
	Općina Rovišće	Rovišće	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
	Općina Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
	Općina Zrinski Toplovac	Zrinski Toplovac	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
	Općina Nova Rača	Nova Rača	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
	Općina Velika Pisanica	Velika Pisanica	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
	Općina Šandrovac	Šandrovac	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
	Općina Severin	Severin	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
	Općin Ivanska	Ivanska	Upravljanje Općinom, razvoj infrastrukture, provedba projekata i drugo
	Komunalac Bjelovar	Grad Bjelovar	Održavanje javnih površina i nerazvrstanih cesta, poslovi gospodarenja otpadom
	Gradsko poduzeće za upravljanje sportskim objektima d.o.o.	Grad Bjelovar	Djelatnost upravljanja i održavanja sportskih objekata Grada Bjelovara
	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Bjelovarsko-bilogorske županije	Čazma	Upravljanje svim kategorijama zaštićenih prirodnih područja
	Turizam		

	Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar	Grad Bjelovar	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
	Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije	Grad Bjelovar	Promocija Županije na međunarodnom tržištu, razvoj turističkih proizvoda i povezivanje na županijskoj razini
	Obrazovne i kulturne institucije		
	Veleučilište u Bjelovaru	Grad Bjelovar	Obrazovanje i razvoj programa visokog obrazovanja
	Gradski muzej Bjelovar	Grad Bjelovar	Istraživanje, organizacija i kreacija izložbi i stalnih postava
	Etno park Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	Kulturna baština
	Kulturni i multimedijски centar Bjelovar	Grad Bjelovar	Upravljanje i kreiranje sadržaja u KMC-u i Domu kulture, uz promicanje i poticanje umjetničkih sadržaja
	Centar za cjeloživotno učenje i kulturu Bjelovar	Grad Bjelovar	Cjeloživotno obrazovanje i razvoj sadržaja u kulturi
	Turističko-ugostiteljska i prehrambena škola Bjelovar	Grad Bjelovar	Obrazovanje SSS kadrova u ugostiteljstvu, projekti obrazovanja u turizmu
	Narodna knjižnica "Petar Preradović" Bjelovar	Grad Bjelovar	Informacijske, obrazovne, kulturne i društvene djelatnosti, povezane s književnošću i kulturom
	Ostalo		
	Terme Bjelovar d.o.o.	Grad Bjelovar	Programi istraživanja i korištenja geotermalne energije u energetske svrhe (toplinarstvo) i upravljanje budućim bazenskim kompleksom čiju izgradnju financira Grad Bjelovar
	Privatni sektor i	Smještaj i ugostiteljski objekti	
Hotel Central		Grad Bjelovar	Najam soba, usluge cateringa i najma dvorana za sastanke
Vinarija Coner Jabučeta – Kapela		Kapela	Ugostiteljski obrt, smještaj
Izletište Stara kuća		Veliko Trojstvo	Usluga smještaja

	Romska kuća	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja, najam prostora za događanja, edukacijski centar
	Izletište i vinotočje "Vinia"	Grad Bjelovar	Pružanje usluga smještaja, hrane i pića, jahanje, najam dvorane za proslave
	Planinarski dom Kamenitovac	Maglenča - Veliko Trojstvo	Izletište, hrana i pića, smještaj
	Kuća za odmor Marof	Gudovac	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Car	Gudovac	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Draclin	Gornje Plavnice	Usluga smještaja
	Apartman Central Park 4*	Bjelovar	Usluga smještaja
	Studio apartman Varadero	Bjelovar	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Home2be	Hrgovljani	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Vito	Gornje Plavnice	Usluga smještaja
	Kuća za odmor – Lovačka kuća Andabaka 3*	Ribnjačka	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Botanica u fazi registracije	Stara Rača	Usluga smještaja
	Golden Hill- apartman Vis	Šandrovac	Usluga smještaja, mjesto za odmor
	Kuća za odmor Villa My Life	Kapela	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Casa Dante	Kapela	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Antigue	Kapela	Usluga smještaja
	kuća za odmor Harmony	Kapela	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Špoljar	Kapela	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Chambar	Kapela	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Trlababaland	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Ziva	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Rakitnica	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Oasis of peace in Bilogora	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
	Kuća za odmor La vita e bella	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
	Luxury rooms Kraljić 4*Velike Sredice -	Bjelovar	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Hrga	Rovišće	Usluga smještaja
	Apartmani Lavanda i perunika	Rovišće	Usluga smještaja
	Apartmani Mateković	Ivanska	Usluga smještaja
	Kuća za odmor Blackbarry Hill	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
	Lovačka kuća Pajdo	Veliko Trojstvo	Usluga smještaja
	Izletište Vrata Bilogore	Veliko Trojstvo	Usluge posluživanja hrane i pića
	Stručna udruženja		

	Udruženje obrtnika Bjelovar	Grad Bjelovar	Promicanje razvoja obrtništva, zajednički nastupi na sajmovima, promocija i drugo
	Nezavisna udruga ugostitelja Bjelovarsko-bilogorske županije	Grad Bjelovar	Štiti i promiče prava i interese svojih članova, fizičkih i pravnih osoba koje se bave ugostiteljstvom, a osnovana je u cilju promicanja, razvitka, unapređenja i zaštite interesa ugostitelja
	Ceh ugostitelja i turističkih djelatnika	Grad Bjelovar	Promicanje razvoja ugostiteljstva, edukacije, zajednički nastupi na sajmovima, promocija i drugo
	Županijska komora Bjelovar	Grad Bjelovar	Organizira razne seminare, edukacije, webinare i ostale vrste predavanja ovisno o iskazanom interesu članica
	Agencije		
	Bpm travel	Bjelovar	Turistička agencija (DMC)
	Čzmatrans putnička agencija d.o.o.	Grad Bjelovar	Organizacija putovanja, dominantno emitivna putovanja
NGO	Kultura, sport i obrazovanje		
	Zajednica udruga u kulturi Grada Bjelovara	Grad Bjelovar	Koordinacija i organizacija kulturnih događanja u ime kulturnih udruga
	Bjelovarski graničari- Husari 1756.	Grad Bjelovar	Nastup na brojnim manifestacijama i prigodnim događanjima u zemlji i u inozemstvu te očuvanje tradicije i vojne povijesti
	Bjelovarsko kazalište	Grad Bjelovar	Osmišljavanje i kreiranje predstava, organizacija radionica za mlade na temu kazališta
	Tradicijski kulturni centar Bjelovar	Grad Bjelovar	Organizacija javnih nastupa različitih kulturno-umjetničkih društava, folklornih ansambala i etno grupa
	Udruga žena Gudovac	Grad Bjelovar	Očuvanje kulturne baštine i narodnih običaja, poticanje žena na aktivno vježbanje i brige o zdravlju

Socijalna zadruga "Pružimo ruke"	Grad Bjelovar	Proizvodnja i edukacija o izradi proizvoda od ekoloških i autohtonih materijala
HORKUD Golub	Grad Bjelovar	Očuvanje tradicijskih pjesama, napjeva, nošnje i plesova uz edukaciju
Sportske udruge		
Športska zajednica Grada Bjelovara	Grad Bjelovar	Unapređivanje i promicanje športa među građanima, osobito djecom i mladima
Biciklistički klub "Gema"	Grad Bjelovar	Organizacija biciklističkih natjecanja i rekreativnih programa
Lovačka kuća Babinac	Velika Pisanica	Usluga korištenja lovačke kuće, organizacija lova
Lovačko društvo Veliko Trojstvo	Veliko Trojstvo	
Športsko ribolovna udruga Šandrovac	Šandrovac	Ribolov
Adrenalinski park Bačvica	Kapela	U fazi registracije
Bike4you, biciklistički klub Gema	Bjelovar	
Konjički klubovi		
Nacionalna udruga turističkih konjičkih vodiča "Engea Hrvatska"	Grad Bjelovar	Razvoj konjičkog turizma i objedinjavanje licenciranih konjičkih turističkih vodiča prema priznatim standardima
Konjički klub "Bjelovar"	Grad Bjelovar	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub "Zrinski"	Zrinski Topolovac	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub "Vinia"	Puričani	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Galopski klub "Troja"	Veliko Trojstvo	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub "Konji gizdavi"	Ribnjačka	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Proizvodne udruge		
Pčelarska udruga "Bilogora" Bjelovar	Grad Bjelovar	Objedinjavanje i zastupanje pčelara
Udruga voćara "Dar Bilogore"	Grad Bjelovar	Objedinjavanje i zastupanje interesa voćara

	Udruga proizvođača sira "Bjelovarski kvargl"	Grad Bjelovar	Objedinjavanje i zastupanje interesa proizvođača sira i očuvanje tradicije proizvodnje
	Bilogorski turistički put	Veliko Trojstvo	Organizacija turističkih ruta
	Udruga vinogradara, vinara i voćara Trojstvo	Veliko Trojstvo	Zastupanje interesa i edukacije
	Pčelarska udruga "Bilogora"	Bjelovar	Zastupanje interesa i edukacije
	HPD Bilogora	Bjelovar	Hrvatsko planinarsko društvo Bilogora
	Udruga "Bilogorska sela"	Kapela	Provedba projekata i očuvanje Bilogore
	Udruga vinogradara i voćara "Bilogorski bregi"	Kapela	Zastupanje interesa i edukacije
	Bjelovarska udruga glazbenih umjetnika	Bjelovar	
	Udruga za promicanje običaja bilogorskog kraja – Kremen	Bjelovar	
Obiteljska poljoprivredna gospodarstva	OPG Fredi Pali – kušaonica	Velika Pisanica	
	OPG Terezija Nakani	Velika Pisanica	Voće i povrće
	OPG Jasna Ileković	Velika Pisanica	Voće i povrće
	OPG Drvarić	Šandrovac	
	OPG Perc	Šandrovac	
	OPG Santo	Velika Pisanica	
	OPG Kovač	Kapela	Med
	OPG Bačak – kušaonica	Veliko Trojstvo	Proizvodnja hrane, uzgoj voća i povrća
	OPG Trstenjak	Veliko Trojstvo	Proizvodnja hrane
	OPG Kovačić Nini	Veliko Trojstvo	
	OPG Rebić	Veliko Trojstvo	
	OPG Crnković	Veliko Trojstvo	
	OPG Juranić	Veliko Trojstvo	
	OPG Novotni	Veliko Trojstvo	
	OPG Kardum	Veliko Trojstvo	
	Alpaka farma	Veliko Trojstvo	Uzgoj alpaka
	OPG Maciček	Rovišće	Sirana
	OPG Ledinski–	Rovišće	Trešnje, jabuke i božuri
OPG Franjić	Rovišće	Jagode	
OPG Rajčević	Paljevine	Sir	
Ostali	Bjelovarsko-križevačka biskupija	Grad Bjelovar	Upravljanje sakralnom baštinom, te organizacija sakralnih događanja
	Srpska pravoslavna crkva	Grad Bjelovar	Upravlja crkvom sv. Trojice

	Braniteljsko-socijalna zadruga "Bilogorska košara"	Grad Bjelovar	Plasman lokalnih proizvoda na tržište i poticanje lokalne proizvodnje
	Lokalna akcijska grupa Sjeverna Bilogora	Veliko Trojstvo	Provedba projekata, integracija dionika

2.3.2. Razvojni dokumenti

Temeljem Nacionalne turističke strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine i Nacionalnog plana razvoja održivog turizma 2021. – 2027. (NN 2/2023) razvoj turizma TZ Bilogora-Bjelovar je u skladu s 1. ciljem Strategije razvoja održivog turizma do 2039. godine koji glasi „Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam“ s prioritnim područjima:

- razvoj uravnoteženijeg i uključivog turizma kroz turističke proizvode više dodane vrijednosti,
- prostorno ravnomjernije raspoređen turistički promet,
- razvoj posebnih oblika turizma i strukturirani razvoj proizvoda,
- unapređenje domaće i međunarodne prometne povezanosti,
- repozicioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma i
- stvaranje boljih uvjeta života i rada kroz turizam.

Turizam na području TZ Bilogora-Bjelovar nije razvijen kao na prostoru Jadranske Hrvatske, ali ima sve preduvjete za planski i ujednačeni razvoj turizma. Posebno se naglašava turistička valorizacija i prezentacija kulturne i prirodne baštine, gastronomske i enološke ponude te orijentacija prema nišama više tržišne vrijednosti. Zbog toga naglasak treba biti na rastu kvalitete ponude, digitalizaciji, smještajima visoke kvalitete, boljoj javnoj infrastrukturi i realizaciji investicija u turizam.

Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022. – 2027. navodi četiri prioriteta područja u okviru kojih će dionici razvoja Županije težiti unapređenju postojećeg stanja u sljedećem srednjoročnom razdoblju: Prioritet 1. Razvoj inovativnog i održivog gospodarstva Prioritet 2. Podizanje kvalitete života na području cijele županije Prioritet 3. Zelena i digitalna tranzicija Prioritet 4. Kvalitetno upravljanje Županimom. Nadalje navodi 13 posebnih ciljeva, od kojih su na razvoj turizma osobito usmjerni: Posebni cilj 2. Poboljšanje konkurentnosti gospodarstva, te mjera 2.3. Razvoj turističke infrastrukture i selektivnih oblika turizma, kao i Posebni cilj 11. Očuvanje prirodne prirodni resursa baštine s fokusom na mjeru: 11.1. Porast ulaganja u očuvanje i održivo korištenje

Strategija razvoja većeg urbanog područja Bjelovar za financijsko razdoblje 2021. – 2027. Ističe da je Grad Bjelovar s okolnim područjem je sukladno Odluci Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU MRRFEU utvrđen kao potencijalno urbano područje za moguće proširenje provedbe mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU) u financijskom razdoblju 2021.-2027. U tom smislu urbano područje koja obuhvaća: Grad Bjelovar i općine Kapela, Rovišće, Štefanje i Veliko Trojstvo. Prema dokumentu jedna od okosnica razvoja VUPBJ svakako će biti turizam. U turizmu ključne potrebe odnose na: a) poboljšanje ljudskih potencijala u turizmu, b) poticati koncept „zelenog turizma“, c) podizanje

standarda smještajnih objekata u urbanom području, c) osmisliti program mjera financijskih potpora u svrhu razvoja turističke ponude, d) poticati razvoj rekreativnog i sportskog turizma, e) dodatno povećanje kapaciteta i kvalitete usluga u ruralnom turizmu, f) poticanje aktivnosti koje se odnose na dostupnost turističkih usluga tijekom cijele godine (kulturni sadržaji, manifestacije), f) participativno planiranje razvoja urbanog područja kao turističkog uz veće sudjelovanje javnosti u procesu donošenja odluka, g) sustavno jačanje promocije kontinentalnog turizma na urbanom području, h) značajnije poticanje korištenja digitalizacije u osmišljavanju turističkih proizvoda i usluga, posebno s naglaskom na valorizaciji kulturne i prirodne baštine te bioraznolikosti.

Ostali razvojni dokumenti regionalne i lokalne razine koji razmatraju razvoj turizma na predmetnom području su:

- Strategija razvoja Grada Bjelovara 2016. – 2020. (2021.)
- Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe Sjeverna Bilogora 2014. - 2020.
- Operativni plan razvoja cikloturizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije od 2017. do 2020. godine
- Provedbeni plan općine Kapela
- Strateški razvojni program Općine Kapela (2015. – 2020.)
- Provedbeni program općine Velika Pisanica za razdoblje 2021. - 2025. godine
- Strateški razvojni program Općine Nova Rača
- Strateški razvojni plan Rovišće 2015. – 2020.
- Strategija razvoja Općine Žrinski Topolovac za razdoblje 2014. - 2020.
- Strategija razvoja Općine Severin za razdoblje 2016. - 2020.
- Strateški plan gospodarskog razvoja Općine Šandrovac 2015. - 2019.
- Plan ukupnog razvoja Općine Ivanska za razdoblje 2014. - 2020.

2.3.3. Prostorno- planski dokumenti

Razvoj turizma na području TZ Bilogora-Bjelovar potrebno je sagledavati i u kontekstu prostora. Navedeno znači da je sve prostorne čimbenike razvoja potrebno sagledati s ciljem ravnomjernog prostornog razvoja turizma te ga povezati s drugim sektorima kao što je kultura, poljoprivreda, industrija, obrazovanje i dr. Uz sagledavanje trendova, konkurentnosti, održivosti, vrsta i oblika turizma potrebno je sagledati razvoj i trendove ostalih sektora koji su direktno i indirektno povezani s turizmom na prostoru jedinica lokalnih samouprava.

Strategija Prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/2017)

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske ne sadrži posebna ograničenja za prostorni razvoj područja TZ Bilogora-Bjelovar kao i Bjelovarsko-bilogorske županije. Ova Strategija vidi izazov za navedeni prostor zbog relativno loših ekonomskih i demografskih pokazatelja koji za posljedicu imaju negativne učinke u prostoru (pražnjenje prostora). U odnosu na Jadransku Hrvatsku Bjelovarsko-bilogorska županija ima i značajnije manji postotak bespravne gradnje te zahtjeva za tzv. 'legalizaciju', što znači i manja devastacija prostora gradnjom.

Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije (Županijski glasnik broj 2/01, 13/04, 7/09, 6/15, 5/16 i 1/19) između ostalog planira područja ugostiteljsko-turističke namjene (seoski turizam, izletnički turizam) uz naglasak da se šume više planiraju/namjenjuju za odmor, rekreaciju i turizam. Županijskim planom nisu određene lokacije/prostor za smještaj turističkih djelatnosti, jer se one utvrđuju PPUO/G-ovima. Planom se određuju šira područja za razvoj turizma koja između ostalog čine:

- atraktivni lokaliteti ribnjaka i rijeka, šuma, brda, brežuljaka (vidikovaca), pogodnih za turističku ponudu sportsko-ribolovnog, rekreacijskog, izletničkog i sličnog vida turizma,
- ruralna područja s gastronomsko-ekološkom ponudom u vidu seoskog turizma i
- lovna područja.

Planom je potrebno uređenje i izgradnju turističkih sadržaja provoditi tako, da se maksimalno očuva izvorna vrijednost prirodnog i kulturno-povijesnog okruženja, poštujući karakteristike gradnje (primijenjenih materijala i autohtonog oblikovanja) lokalnog ambijenta.

Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije svakoj jedinici lokalne samouprave dao je mogućnost samostalnog određivanja područja ugostiteljsko-turističke namjene PPUO/G-om. One same mogu odrediti područja (lokacije) te smjernice gradnje koja su pogodna za razvoj turizma. To su između ostalog atraktivni lokaliteti ribnjaka i rijeka, šuma, brda, brežuljci (vidikovci) pogodni za turističku ponudu sportsko-ribolovnog, sportsko-rekreacijskog, kulturnog, izletničkog i sličnih vrsta i oblika turizma. Svakako, na području TZ Bilogora-Bjelovar najveći su potencijal ruralni prostori s gastronomsko-ekološkom ponudom u vidu seoskog turizma, zatim sportsko-rekreacijskog turizma te lovna područja na prostoru cijele Županije. Uređenje i izgradnja zgrada ugostiteljsko-turističke namjene potrebno je planirati na način da se maksimalno očuva izvorna vrijednost prirodnog i kulturno-povijesnog krajolika, uz poštivanje karakteristika regionalnog arhitektonskog oblikovanja te korištenjem tradicionalnog građevinskog materijala, a sve s ciljem očuvanja i unapređenja regionalnog identiteta.

Također, za potrebe razvoja sportsko-rekreacijskog turizma daje se mogućnost uređivanja vanjskih terena za sport i rekreaciju (trim staze, biciklističke staze, konjičke staze, mini golf, golf, odmorišta i dr.), kao i upotpunjavanje sportsko-rekreacijske ponude s bazenima i/ili sauna i wellnesa. Poželjno je poticanje razvoja i unapređenja seoskog turizma kroz osmišljavanje i unapređenje vinskih, biciklističkih, konjičkih i drugih tematskih staza. Zbog bogatstva divljači i riba na području TZ Bilogora- Bjelovar postoji tradicija lovnog i ribolovnog turizma te je nužno njihovo unapređenje na višu razinu. Potencijal je i u planinarskom

(planinarske staze blagog uspona – nalazi se na transverzali, planinarski dom) te zimskom turizmu (uređenje skijaških terena s vučnicama) te pratećim objektima. Veliki potencijal su i šume, ne samo zbog lovnog već i rekreacijskog oblika turizma. Stoga ih je potrebno što više staviti u funkciju za odmor i rekreaciju, a time i za turizam.

Općina Veliko Trojstvo

Prostorni plan uređenja Općine Veliko Trojstvo (Županijski glasnik broj 9/04, Službeni glasnik Općine Veliko Trojstvo broj 3/11, 6/13 i 1/17) ocjenjuje da stanje turističke ponude u Općini Veliko Trojstvo ne zadovoljava. Prirodne, kulturne i gospodarske karakteristike treba valorizirati, jer upravo one daju dobru osnovu za razvoj lovnog, seoskog (eko-gastronomski ponuda, uključivanje posjetioca u svakodnevicu života na imanju, mogućnost noćenja), izletničkog, kulturno-edukativnog, sportsko-rekreacijskog, poslovnog, tranzitnog i ostalih vidova turizma. Turistička ponuda Bjelovarsko-bilogorske županije i Općine Veliko Trojstvo mora biti rezultat povezivanja svih turističkih potencijala i subjekata te zajednički, marketinški osmišljen nastup na tržištu, orijentirana manjim grupama turista, a ne masovnom turizmu.

U Planu se izdvaja za gospodarsku namjenu ugostiteljsko turistička zona izdvojene namjene u Maglenči, ukupne površine 2,7 ha, ciljano planirana za izgradnju većeg ugostiteljsko-turističkog kompleksa.

Navodi se da bi bilo korisno dio šuma uz naselja i turističke objekte urediti za rekreacijsku namjenu za koju potrebu iskazuje suvremeni način života, te sukladno potrebama poticati razvoj urbanog šumarstva radi ozelenjavanja naselja i turističkih područja. Općina Veliko Trojstvo ima prirodne resurse kojima je, uz osmišljenu marketinšku i promidžbenu akciju, lovni turizam potrebno izdici na mnogo kvalitetniju razinu od postojeće. Po mogućnosti, nužno je izgraditi lovački dom radi osiguravanja smještaja domaćim i stranim lovcima-turistima. Interes za pružanje usluga domaćim i stranim lovcima u okviru obiteljskih gospodarstava je već duže vremena izražen (povezanost lovnog i seoskog turizma). Iskustva koja posjeduju ta gospodarstva treba iskoristiti za daljnji legalni pristup toj djelatnosti.

Seoski (ruralni) turizam nije razvijen na području Općine Veliko Trojstvo, a potencijali za razvoj postoje. Program Županije usmjeren je na razvoj ruralnih prostora Županije sa aspekta sela i turizma. Gledano sa aspekta sela, misli se na iskorištavanje potencijala seoskih domaćinstava za poduzetništvo i samostalni razvitak, revitalizaciju ruralnih prostora sa svim svojim posebnostima, očuvanje te vrijednosti, te poticanje primarne seoske proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda kao zdrave, ekološki čiste hrane, tj. zdrave eno-gastronomsko-ekološke ponude. Sa aspekta turizma misli se na marketinško osmišljavanje i jaču promidžbu turističke ponude, korištenje postojećih prirodnih resursa, stvaranje integralnog turističkog proizvoda, te sport i rekreaciju u tijesnoj vezi sa čistim okolišem. Razviti Vinsku cestu (enološka ponuda) u sklopu ostale ruralne turističke ponude na seoskim gospodarstvima. Program razvitka ruralnog turizma svakako treba ići smjerom razvitka turizma u harmoničnom odnosu prirode i ljudi koji žive na tom području.

Općina Nova Rača

Prostorni plana uređenja Općine Nova Rača (Županijski glasnik broj 20/09, 4/14, 5/15 i 1/21) navodi da seoski (ruralni) turizam nije razvijen na njenom području, ali su potencijali za njegov razvoj postojeće

prirodne, kulturne i gospodarske karakteristike koje je potrebno valorizirati i staviti u funkciju. Na taj način bi se stvorila osnova za razvoj seoskog turizma (eno-gastronomska ponuda, uključivanje posjetioca u svakodnevicu života na imanju, mogućnost noćenja), kao i mogućnosti razvoja lovnog, izletničkog, sportsko-rekreacijskog, kulturno-edukativnog, poslovnog, tranzitnog i ostalih vidova turizma.

Plan potiče da se uredi šumske površine uz naselja, kao i objekti za rekreaciju u šumama, budući da za boravak u prirodi postoji sve veći interes radi suvremenog urbanog načina života. Navedeno znači da je potrebno poticati razvoj urbanog šumarstva.

Stoga je jedan od ciljeva Plana razvoj ruralnog (seoskog) turizma (gastronomsko-ekološka ponuda s prenoćistima) i izletnički turizam.

Također se Planom potiče razvoj lovnog turizma zbog adekvatnih mogućnosti i atraktivnosti prirodnog prostora uz proširenje i poboljšanje kvalitete postojećeg matičnog fonda divljači, modernizaciju postojećih ili izgradnju novih objekata i prosperitetnu razvojnu strategiju. Postojeće vodne resurse potrebno je koristiti za sportsko-ribolovnu, ekološko-edukativnu i izletničku turističku ponudu, uz neizostavnu brigu o zaštiti voda od zagađenja, te uređenje i ulaganje u već postojeće kapacitete. Potencirati razvoj ostalih vidova turizma baziranih na specifičnostima prostora Općine. Stoga se turistička ponuda bazira na razvoju sportsko-rekreacijskog, poslovnog i tranzitnog turizma. Također se potiče revitalizacija zapuštenih, postojećih zgrada, koje je potrebno obnoviti u skladu s lokalnim ambijentom.

Općina Velika Pisanica

Prostorni plan uređenja općine Velika Pisanica (Županijski glasnik Bjelovarsko-bilogorske županije br. 02/03, 12/06, Službeni glasnik Općine Velika Pisanica 6/13, 12/18 i 2/2020) planira edukativne staze kulturne baštine što će potaknuti kulturni turizam. Preporuča se obnova starih ili napuštenih kuća, te ih koristiti za trajno ili povremeno stanovanje, poslovni prostor ili za potrebe turizma (seoski turizam).

Također, Općina Planom daje mogućnost izgradnje objekata gospodarske, športsko-rekreacijske i turističke namjene izvan naselja, koji se zbog svojih funkcionalnih i drugih obilježja ne mogu graditi unutar naselja. Uvjeti gradnje i uređivanja površina propisani su za površine gospodarske, športsko-rekreacijske i turističke namjene izvan naselja, a primjenjuju se i za površine koje su Planom predviđene za ove namjene unutar građevinskih područja naselja, te kao takve prikazane u Planu namjene površina i na prikazu građevinskih područja naselja. Koeficijent izgrađenosti parcele može biti najviše 0,3, visina građevine najviše Po+P+1, visina krovnog vijenca najviše 6 m, visina sljemena krova najviše 10 m, izvoditi dvostrešna krovništa nagiba 30 – 40 stupnjeva, pokrivanje krovništa crijepom, oko građevine mora biti izveden požarni put širine najmanje 5 m, najmanje 30% površine parcele mora biti ozelenjeno, odnosno zasađeno visokim stablima, a parkiranje vozila za građevine turističkih i ugostiteljskih namjena mora se riješiti na vlastitoj građevnoj parceli prema kriteriju: ugostiteljski sadržaji 15 pm/1000 m², a hoteli 50 pm/100 ležajeva.

Zgrade koje se mogu graditi u sklopu farme su između ostalog i poslovno-turističke građevine za potrebe seoskog turizma.

Općina Šandrovac

Prostorni plan uređenja Općine Šandrovac (Općinski glasnik Općine Šandrovac broj 23/05, 5/13, 4/15, 3/19) također planira razvoj seoskog i rekreativnog turizma (sportski ribolov, lovni turizam) koji nisu dovoljno razvijeni usprkos potencijalima kao što su slikovita sela i očuvani okoliš bogatih šuma, polja, vinograda i voćnjaka. Seoski turizam može postati značajan izvor dodatne zarade za stanovništvo ovog područja. Samim time otvaraju se nova radna mjesta, ulaže se u infrastrukturu sela, pomaže očuvanju tradicije, a zaustavlja se i iseljavanje mladih. Razvojem vinogradarstva, proizvodnjom zdrave hrane i formiranjem malih i srednjih obiteljskih gospodarstava stvorili su se uvjeti za formiranje Vinske ceste. Formiranjem i razvojem Vinske ceste, tj. osmišljavanjem kompleksnog agro-turističkog programa koji u turističkom svijetu predstavlja okosnicu i najizravniji spoj između poljoprivrede i turizma, obogatit će se turistička ponuda Općine.

U Šandrovcu se nalazi veliki olimpijski bazen u čijem su sklopu tereni za tenis, košarku i mini golf, te veliko nogometno igralište. Taj sportsko-rekreacijski centar smješten je uz šumski predjel koji je vrlo pogodan za trčanje i vožnju biciklom, a u njegovoj neposrednoj blizini nalazi se ugostiteljski objekt i sportski ribnjak. Izletnička ponuda moguća je i na području cijele Općine, tako da se u ugodnom ambijentu posjetiocima pruža mogućnost za rekreaciju u čistom prirodnom okružju šumskih puteljaka i proplanaka, vožnje brdskim biciklima, trčanje, šetnje i pogled na živopisne padine Bilogore, brežuljke i nizine.

Općina Zrinski Topolovac

Prostorni plan uređenja Općine Zrinski Topolovac (Županijski glasnik broj 10/07, Službeni glasnik Općine Zrinski Topolovac broj 1/17 i Službeni glasnik Općine Zrinski Topolovac broj 8/22) daje mogućnost izgradnje zgrada ugostiteljsko-turističke namjene prema broju kreveta te kampa do 20, do 40 i preko 40 kreveta. Također ostavlja mogućnost izgradnje/uređenja kampa do 20 smještajnih jedinica. Unutar građevinskog područja mogu se graditi zgrade ugostiteljsko-turističke namjene do četiri nadzemne etaže + suteran.

Nadalje, naglasak je na razvoju izletničkog, seoskog, lovnog i ribolovnog turizma, te drugu turističku ponudu za zadovoljavanje potreba grada Bjelovara koja je komplementarna poslovnom turizmu Bjelovara. Akumulacije se također mogu stavljati u funkciju turizma.

Općina Kapela

Prostorni plan uređenja općine Kapela (Županijski glasnik broj 6/06, Službeni glasnik Općine Kapela broj 1/14, 6/16, 3/17-pročišćeni tekst i 7/19) daje mogućnost razvoja izletničkog, seoskog, lovnog i ribolovnog turizma, te drugu turističku ponudu za zadovoljavanje potreba grada Bjelovara koja je komplementarna poslovnom turizmu Bjelovara.

Prostorni plan uređenja općine Kapela razlikuje zgrade ugostiteljsko-turističke namjene prema smještajnom kapacitetu (do 20, do 40 i preko 40 kreveta). Također daje mogućnost gradnje/uređenja

kampa. Ugostiteljsko turističke zgrade i prostori kapaciteta do 20 kreveta i 80 stolica mogu se smjestiti unutar svih ugostiteljsko-turističkih zgrada i zgrada unutar kojih je dozvoljeno rješavanje ugostiteljsko-turističkih prostora.

Ugostiteljsko-turističke zgrade i prostori kapaciteta do 40 kreveta i 200 stolica mogu se smjestiti unutar građevnih čestica mješovite namjene, pretežito stambeno-poslovne i pretežito poljoprivredna gospodarstva proizvodne namjene, poslovne namjene, ugostiteljsko-turističke namjene, javne i društvene namjene, kao i sportsko-rekreacijske namjene.

Ugostiteljsko-turističke zgrade i prostori kapaciteta preko 40 kreveta i 200 stolica mogu se smjestiti unutar građevnih čestica poslovne, ugostiteljsko-turističke namjene i sportsko-rekreacijske namjene - izletnički turizam. Kampovi se mogu graditi/uređivati unutar građevinskog područja ugostiteljsko-turističke namjene, a kamp-odmorišta kapaciteta do 20 smještajnih jedinica unutar građevinskih područja ugostiteljsko-turističke namjene i sportsko-rekreacijske namjene.

Vezano uz sportsko-rekreacijsku namjenu (i lovstvo) planirani su vodeni sportovi, kopneni sportovi i izletničke rekreacije.

Ostavlja se mogućnost gradnje/uređenja više sportskih ribnjaka, drugih vodnih građevina i sportsko-rekreacijskih građevina, te jedna ugostiteljsko-turistička zgrada (samo u funkciji upravljanja, praćenja i upotpunjavanja sportsko-rekreacijske djelatnosti). Vezano na ostalu izletničku rekreaciju u funkciji turizma može se graditi/uređivati više sportsko-rekreacijskih igrališta na otvorenom, drugih građevina i ugostiteljsko-turistička zgrada (samo u funkciji upravljanja, praćenja i upotpunjavanja izletničke sportsko-rekreacijske djelatnosti). Koeficijent izgrađenosti ne može biti veći od 0,3.

Općina Rovišće

Prostorni plan uređenja općine Rovišće (Županijski glasnik Bjelovarsko-bilogorske županije broj 24/06) potiče razvoj izletničkog, seoskog, lovnog i ribolovnog turizma, te drugu turističku ponudu za zadovoljavanje potreba grada Bjelovara koja je komplementarna poslovnom turizmu Bjelovara. Tako ugostiteljsko-turističke zgrade mogu biti visine najviše četiri nadzemne etaže plus suteran, a unutar njih može se riješiti najviše 40% ukupne neto korisne površine proizvodnog (samo za tihe i čiste djelatnosti), poslovnog, javnog i društvenog i/ili sportsko-rekreacijskog prostora. Na jednoj ili više građevnih čestica može se graditi više građevina za seoski turizam, te manjih gospodarskih građevina za tihe i čiste djelatnosti, sukladno odredbama posebnih propisa. Koeficijent izgrađenosti ne može biti veći od 0,3.

Općina Ivanska

Prostorni plan uređenja općine Ivanska (Županijski glasnik Bjelovarsko-bilogorske županije broj 10/05 i Službeni vjesnik Općine Ivanska broj 2/08, 3/11, 6/18, 10/18 i /21) naglašava da treba posebno razvijati izletnički, seoski, lovni i ribolovni turizam, te drugu turističku ponudu komplementarnu poslovnom turizmu Bjelovara i drugih većih turističkih destinacija.

Visina zgrada ugostiteljsko-turističke namjene mogu biti najviše četiri nadzemne etaže plus suteran, dok se unutar zgrade može riješiti najviše 30% ukupne neto korisne površine poslovnog i/ili sportsko-rekreacijskog prostora.

Zgrade i prostori namijenjeni za sport i rekreaciju (dvorane, igrališta, *paintball* poligoni, golf vježbališta, bazeni, sportski ribnjaci, višenamjenske akumulacije i sl.) mogu biti najviše dvije nadzemne etaže plus suteran (izuzev čeka, vidikovaca i sličnih zgrada). Unutar zgrade može se riješiti najviše 40% ukupne neto korisne površine proizvodnog (samo za tihe i čiste djelatnosti), poslovnog, ugostiteljsko-turističkog i/ili javnog i društvenog prostora, te jedan stambeni prostor po građevnoj čestici.

2.3. Turistička atrakcijska osnova – valorizacija

Kako su turističke atrakcije uvjet za osmišljavanje palete turističkih proizvoda destinacije Bilogora, ovo poglavlje donosi njihovu identifikaciju i evaluaciju, primjenom Kušenove metode funkcionalne klasifikacije. Resursna osnova destinacije čini skup turističkih atrakcija i infrastrukture koja je neophodna za razvoj potencijalnog turističkog područja. Za inicijalni razvoj turizma najbitnije su turističke atrakcije, realne i potencijalne. Upravo struktura i intenzitet privlačnosti atrakcija određuju moguću strukturu turističkog destinacijskog proizvoda i njegov mogući imidž na turističkom tržištu. Proces se, pritom, mora sastojati od prepoznavanja svih turističkih atrakcija koje postoje na određenom području, od onih koje već imaju svoju turističku funkciju (spremne – realne), do onih koje se tek prepoznaju kao takve (nespremnne – potencijalne).

Za potrebe Strategije razvoja prikupljeni su i obrađeni dostupni podaci o ključnim turističkim atrakcijama, pri čemu su turističke atrakcije valorizirane na temelju trenutnog značaja:

- Međunarodnog značaja (M)
- Nacionalnog značaja (N)
- Regionalnog značaja (R) i
- Lokalnog značaja (L).

Osim navedenog, razlikuje se i njihova spremnost za turističko korištenje (razina turističke dostupnosti - fizička i virtualna dostupnost, interpretacija, edukacija, dio turističkog proizvoda):

- Spremne (S)
- Djelomično spremne (DS) i
- Nespremnne (NS).

Za identifikaciju, klasifikaciju i vrednovanje korišteni su različiti izvori, od službenih pregleda zaštićenih dijelova prirodne i kulturne baštine, do zavičajnih pisanih materijala, verificiranih obilaskom projektnog područja i intervjuja sa stručnjacima i dobrim poznavateljima projektnog područja, kao i analizom dokumenata (PUR, PPUG, PPUO, razvojne strategije/planovi općina, turističke brošure i internet stranica TZ klastera Bjelovar-Bilogora, TZ BBŽ). Kartografskom analizom te terenskim obilaskom ustanovljeno je

da je resursna osnova raznovrsna i time predstavlja izvrsnu bazu za daljnji razvoj turizma, s naglaskom na očuvani mješoviti (prirodno-antropogeni) krajobraz, manifestacije, te rekreativne sadržaje

U smislu prirodne baštine karj je bogat brojnim vodotocima, šumom, oranicama i livadama, životinjski svijet je vrlo bogat. Vode su bogate slatkovodnom ribom, te je područje popularno među sportskim ribolovcima. Šume su dom svim srednjoeuropskim vrstama. Osobito je brojna lovna divljač – zec, lisica, divlja svinja, srna i jelen, što predstavlja ne samo dobru osnovu za revitalizaciju lovnog turizma, već i za razvoj sve popularnijeg foto-turizma.

Tablica 2.4. Prirodne atrakcije na području Bilogore s obzirom na vrstu, tip, značaj i spremnost

Atrakcija	Vrsta	Tip	Značaj	Spremnost
Prirodne atrakcije				
Bilogora	Geološke karakteristike prostora	površinska	R	DS
Rijeka Česma	Vode - potoci	linijska	L	NS
Značajni krajobraz Bilogora (prijedlog zaštite PP)	Zaštićena prirodna baština	površinska	R	NS
Natura 2000 Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - Ribnjaci Narta	Zaštićena prirodna baština	površinska	R	NS
Natura 2000 Područja očuvanja značajna za ptice, - Bilogora i Kalničko gorje	Zaštićena prirodna baština	površinska	R	NS
Natura 2000 Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove - Bilogora	Zaštićena prirodna baština	površinska	R	NS
Dolina Česme i Ilove	Geološke karakteristike prostora	površinska	L	NS
Termalna voda Veliko Korenovo	Ljekoviti činitelji	Točkasta	R	NS
Termalna voda – Velika Ciglena	Ljekoviti činitelji	Točkasta	R	NS
Ribnjaci Bedenik	Vode – ribnjaci i močvare	površinska	L	NS
Ribnjaci Narta	Vode – ribnjaci i močvare	površinska	R	NS
Ribnjaci Nova Rača	Vode – ribnjaci i močvare	površinska	L	NS

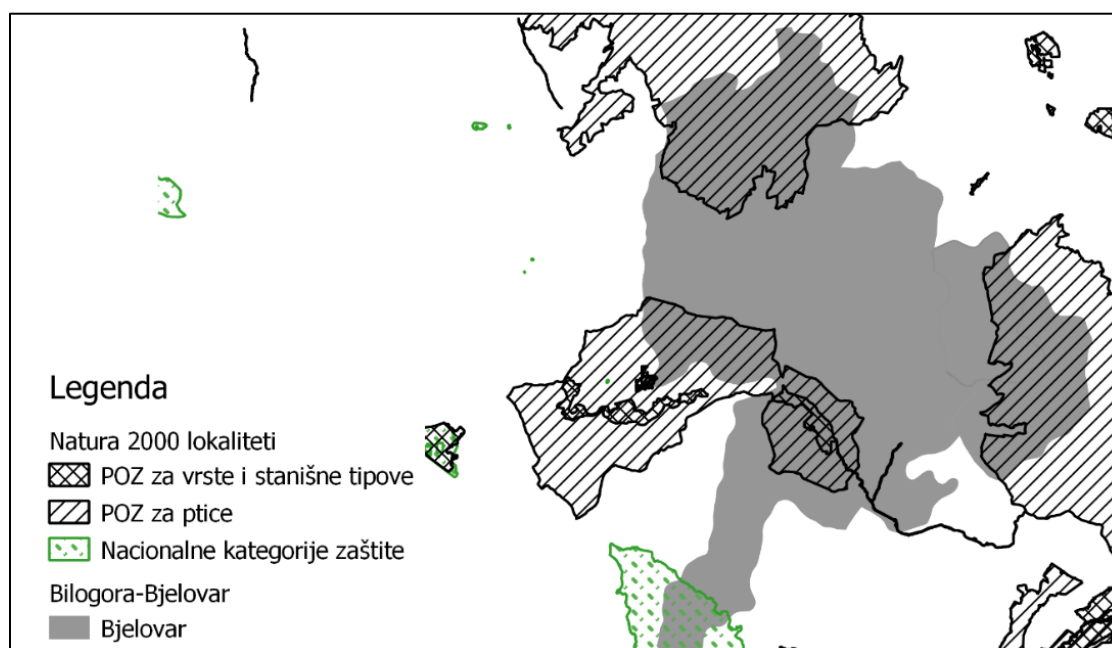
Ribnjak Starčevljani	Vode – ribnjaci i močvare	površinska	L	S
Ribnjak Rovišće	Vode – ribnjaci i močvare	površinska	L	DS
Slatkovodne ribe	Divlje i domaće životinje	Disperzno točkasta	R	DS
Divljač	Divlje životinje	Disperzno točkasta	R	DS
Ergele konja	Domaće životinje	Disperzno točkasta	R	S
Šume	Prirodna vegetacija	Disperzno površinska	L	NS
Oranice i pašnjaci	Uzgajana vegetacija	Disperzno površinska	L	NS
Lovišta (3 državna i 17 zajedničkih)	Divlje životinje	Disperzno površinska	R	DS
Bilogorsko vinogorje	Uzgajana vegetacija	Disperzno površinska	R	DS
Ljekovito bilje	Uzgajana vegetacija i prirodna vegetacija	Disperzno površinska	R	DS

Izvor: Institut za turizam

U smislu prirodnih atrakcija važno je naglasiti da se radi o primarno pitomom krajoliku koji je u svojoj izvornosti sve rjeđi u urbaniziranoj Europi. Stoga i atrakcije niže razine važnosti kroz vrednovanje, kao npr. samoniklo i uzgajano ljekovito bilje kroz događanja poput Stazama ljekovite Bilogore mogu imati višu vrijednost upotpunjenu kvalitetnom *in situ* interpretacijom. Nadalje, bogate šumske površine predstavljaju vrhunski poligon za osmišljavanje individualiziranih proizvoda.

Nadalje, premda su zaštićena područja na području destinacije niže kategorije zaštite, te dominiraju Natura 2000 područja, u vidu valorizacije prostora predstavljaju važan resurs za razvoj turizma utemeljenog na promatranju prirode.

Slika 2.6. Zaštićena područja na području destinacije Bilogora- Bjelovar

Izvor: Institut za turizam

Na području Bilogore nema značajnijih dobara kulturne baštine upisanih u registar Ministarstva kulture, međutim niz vjerskih objekata, s ishodišnima u Novoj Rači i Bjelovaru imaju potencijal za razvoj hodočasničkog puta (većih dimenzija) umreženih s brojnim elementima prirodne baštine koji se međusobno povezuju u meditaciji i molitvi. Kao idealan primjer mogu poslužiti krajputaši, koji su profani elementi sakralne umjetnosti, ali i vjere. Multikulturalnost je također, kao i religijska povezanost, element kulture na koji je nužno staviti naglasak u budućem osmišljavanju proizvoda. Među postojećom baštinom najistaknutije je etno selo u Velikom Trojstvu, no niz je ruralnih arhitektonskih elemenata očuvano u brojnim selima, koji imaju veliku važnost u razvoju ruralnog turizma.

Tablica 2.5. Kulturno -povijesne atrakcije, te atrakcije kulture života i rada na području Bilogore s obzirom na vrstu, tip, značaj i spremnost

Atrakcija	Vrsta	Tip	Značaj	Spremnost
Kulturno-povijesna baština				
Crkva sv. Petra i Presvetog Trojstva (Gornja Petrička)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva Uspenija Presvete Bogorodice (Srijedska)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva sv. Tri kralja (Stara Ploščica)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva sv. Benedikta (Donji Mosti)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS

Crkva sv. Oca Nikolaja (Kapela)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva sv. Katarine (Nevinac)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva sv. Petke (Podgorci)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva sv. Vida (Predavac)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva Presvetog Trojstva (Rovišće)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva Pohođenja Blažene Djevice Marije (Šandrovac)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Kalvinistička crkva (Velika Pisanica)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva sv. Lazara (Velika Pisanica)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva Presvetog Srca Isusova (Velika Pisanica)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva sv. Križa (Križ Gornji)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva sv. Mihaela (Zrinski Topolovac)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Župni dvor i crkva Ranjenog Isusa (Zrinski Topolovac)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva Presvetog Trojstva	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva sv. Katarine (Samarica)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije (Nova Rača)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	R	NS
Crkva sv. Ivana Krstitelja (Ivanska)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta	L	NS
Arheološko nalazište Pavlinski samostan Svih Svetih-Streza (Pavlin Kloštar)	Arheološka nalazišta	Točkasta		
Umijeće izrade 'čipke na drot' (Utiskani)	Rukotvorstvo	Točkasta		
Crkva sv. Petra i Pavla (Severin)	Pojedinačne sakralne građevine	Točkasta		
Krajputaši	Pojedinačne sakralne građevine	Disperzno točkasta	L	NS

Etno park Veliko Trojstvo	Muzeji	Točkasta		
Svijetle pruge, galerija skulptura na otvorenom	Galerije	Linijaska		
Bilogorska nošnja	Rukotvorstvo	Disperzno površinska		
Ruralna arhitektura	Spomeničke cjeline			
Atrakcija	Vrsta	Tip	Značaj	Spremnost
Kultura života i rada				
Kulturno-umjetnička društva i udruge	Folklor	Točkasta	R	S
Udruga izvornih Roma Lovari	Folklor	Točkasta	L	S
Zajednica Mađara	Folklor	Točkasta	L	S
Konjogojstvo	Tradicijski obrti	Disperzno površinska	R	DS
Proizvodnja kvargla	Tradicijski obrti	Disperzno površinska	R	DS
Tradicija poljodjelstva i stočarstva	Tradicijski obrti	Disperzno površinska	N	NS
Okusi baštine Bilogore	Tradicijski obrti	Disperzno površinska	R	DS
Marijansko svetište Paulovac	Svetišta i prošteništa	Točkasta	R	NS
Skriveno blago bilogorskih divova – veda	Legende	Disperzno površinska	R	S
Atrakcija	Vrsta	Tip	Značaj	Spremnost
Kulturne i vjerske ustanove				
Etno postav Veliko Trojstvo	Etnografska građa	Točkasta	R	DS
Stalna izložba 'Podrijetlo, život i običaji Roma'	Muzeji	Točkasta	R	DS

Izvor: Institut za turizam

Sela destinacije Bilogora-Bjelovar su u većoj mjeri izdužena i ušorena uz prometnicu (primjerice Velika Pisanica), no postoji i velik broj manjih zbijenih naselja, a objekti su od opeke i drveta. Nekoliko je lijepih sklopova ruralne arhitekture, koji nažalost nisu primjereno vrednovani, te su demografski opustošena (npr. Đurđić).

Kultura života i rada objedinjuje: folklor, rukotvorstvo, tradicijsku gradnju i uređenje vrtova, tradicijske obrte, vinarstvo i gastroenologiju, gastronomiju, ugostiteljsku tradiciju i suvremenu proizvodnju. Ove običaje najčešće čuvaju i njeguju kulturno umjetnička društva te prezentiraju kroz razna događanja, odnosno promiču u nacionalnim i međunarodnim okvirima kroz sudjelovanje u smotrama i sličnim nastupima.

Događanja na području Bilogore su brojna, raznolika i protežu se kroz cijelu godinu. Oni su ključni u njegovanju promoviranju nematerijalne kulturne baštine, no u sadašnjoj perspektivi uglavnom su usmjereni na privlačenje šire lokalne zajednice. S druge strane sportske manifestacije, osobiti biciklističke i konjičke privlače i širi krug (nacionalni) posjetitelja.

Tablica 2.6. Manifestacije na području Bilogore s obzirom na vrstu, tip, značaj i spremnost

Atrakcija	Vrsta	Tip	Značaj	Spremnost
Manifestacije				
Velika Gospa Nova Rača	Vjerske manifestacije	Točkasta	R	DS
Jesen na Bilogori	Kulturne manifestacije	Točkasta	R	S
Proljeće na Bilogori	Kulturne manifestacije	Disperzno točkasta	R	S
Babotučka vojna	Kulturne manifestacije	Točkasta	L	DS
BiloKlik - Bilogorski foto susreti	Kulturne manifestacije	Točkasta	R	S
Etno festival „Bilogoro u srcu te nosim	Kulturne manifestacije	Točkasta	R	S
Dani Zrinskih u Zrinskom Topolovcu	Kulturne manifestacije	Točkasta	R	DS
Đurđevo na Bilogori	Kulturne manifestacije	Točkasta	R	S
Proljeće u Velikom Trojstvu	Kulturne manifestacije	Disperzno točkasta	R	S
Bokfest (dijelom i u općinama u okruženju	Kulturne manifestacije	Disperzno točkasta	R	DS
Dani Đure Sudete	Kulturne manifestacije	Točkasta	L	DS
Ploščičko mašinaranje	Kulturne manifestacije	Točkasta	L	DS
Ivanečki krijes	Kulturne manifestacije	Točkasta	L	DS
Bilogora trail	Sportske manifestacije	Linijaska	R	S
Bilogravel	Sportske manifestacije	Linijaska	N	S
Terezijaner	Sportske manifestacije	Linijaska	R	S
Bilogora bike izazov	Sportske manifestacije	Linijaska	N	S
Jesenska biciklijada	Sportske manifestacije	Linijaska	R	S
Proljetna bilogorska biciklijada	Sportske manifestacije	Linijaska	R	S
Natjecanje u daljinskom jahanju	Sportske manifestacije	Linijaska	N	S
Stazama Ljekovitog bilja naše Bilogore	Ostale manifestacije	Linijaska	S	S

Izvor: Institut za turizam

Tablica 2.7. Sportsko-rekreacijske građevine, tereni i staze na području Bilogore s obzirom na vrstu, tip, značaj i spremnost

Atrakcija	Vrsta	Tip	Značaj	Spremnost
Sportsko-rekreacijske građevine i tereni				
Županijska kružna ruta	Sportsko-rekreacijske staze	Linijska	R	DS
Dio cikloturističke rute Lonjsko polje – Balaton	Sportsko-rekreacijske staze	Linijska	M	DS
Bilogorska ruta	Sportsko-rekreacijske staze	Linijska	R	DS
Vinogradska ruta	Sportsko-rekreacijske staze	Linijska	R	DS
Sajamska ruta	Sportsko-rekreacijske staze	Linijska	R	DS
Planinarske staze Bilogore	Sportsko-rekreacijske staze	Linijska	R	DS
Bilogravel ruta	Sportsko-rekreacijske staze	Linijska	R	S
Eko-etno staza Pisanica	Sportsko-rekreacijske staze	Linijska	R	DS
Poučna staza Bilogora	Sportsko-rekreacijske staze	Linijska	R	DS
Mali Bilogorac	Sportsko-rekreacijske staze	Linijska	R	S
Planinarski put Bilogorskim stazama	Sportsko-rekreacijske staze	Linijska	R	DS
Bilogorska konjička staza	Sportsko-rekreacijske staze	Linijska	R	DS
Bazeni Šandrovac	Sportsko-rekreacijske građevine na otvorenom	Točkasta	L	DS

Izvor: Institut za turizam

2.4. Turistička suprastruktura

Jedan je od bitnih čimbenika turističke ponude je turistička suprastruktura, jer upotpunjuje turističku ponudu destinacije, pridonosi kvaliteti proizvoda te turističkoj atraktivnosti. Suprastruktura s njenim objektima u kojima se odvijaju različite ponude sadržaja, također pridonosi prepoznatljivosti destinacije te je uz infrastrukturu, jedan od važnijih podsustava destinacije.

2.4.1. Kapaciteti

Na dan 31.12.2022. na području TZ Bilogora-Bjelovar je bilo registrirano 703 kreveta, od toga 585 kreveta na području Grada Bjelovara, a ostatak na području općina koje čine ostatak destinacije (Tablica 2.8.).

Tablica 2.8. Broj smještajnih objekata i kreveta na području TZ Bilogora-Bjelovar na dan 31.12.2022.

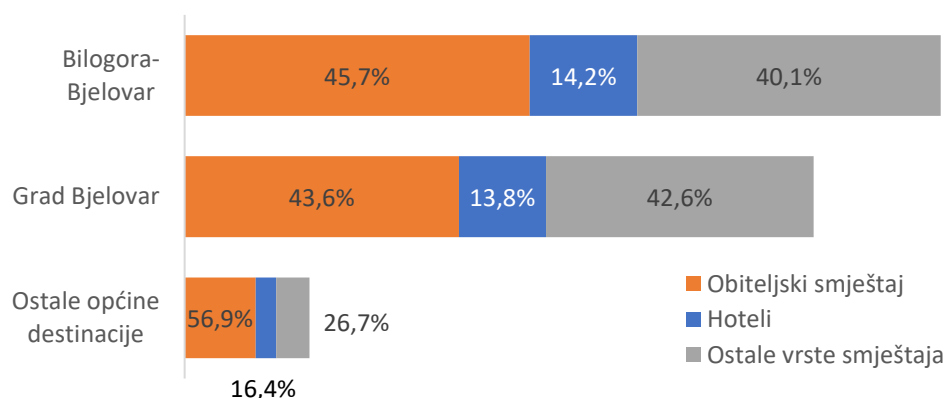
JLS	Broj objekata	Broj kreveta
Grad Bjelovar	54	585
Općina Ivanska	3	13
Općina Kapela	6	36
Općina Rovišće	4	10
Općina Velika Pisanica	4	29
Općina Veliko Trojstvo	4	30
Ukupno TZ Bilogora-Bjelovar	75	703

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

Većina objekata na području TZ Bilogora-Bjelovar ubraja se u obiteljski smještaj (68 objekata je registrirano kao neka vrsta obiteljskog smještaja).

Struktura smještajnih kapaciteta prema vrstama smještajnih kapaciteta je prikazana na Slici 2.6..

Slika 2.6. Struktura smještajnih kapaciteta na području TZ Bilogora-Bjelovar na dan 31.12.2022. prema vrstama smještajnih kapaciteta

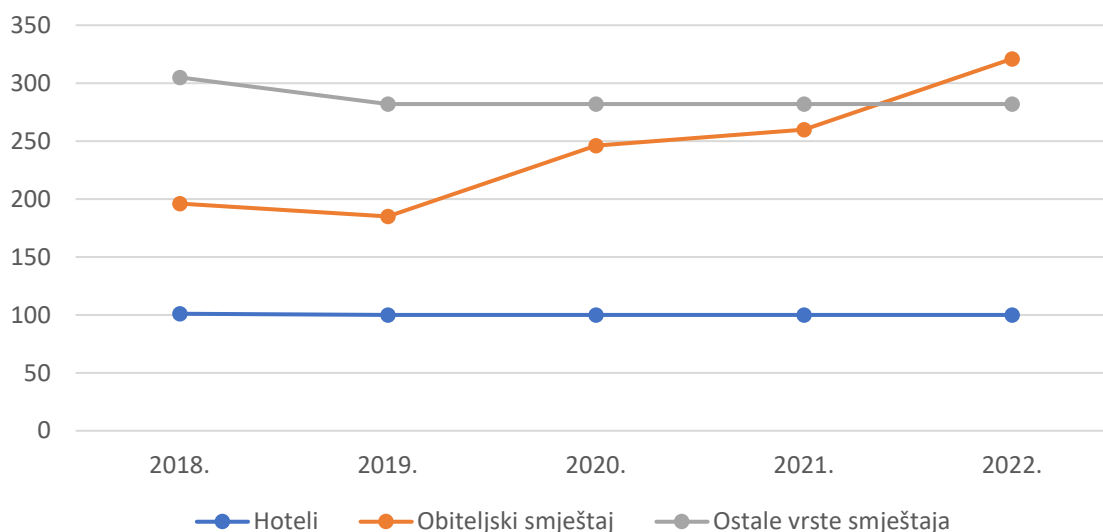

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

Najveći broj kreveta na području TZ Bilogora-Bjelovar registriran je u objektima obiteljskog smještaja¹. Na području Grada Bjelovara, objekti obiteljskog smještaja čine 43,6% smještajnih kapaciteta, a na području ostalih općina destinacije 56,9% svih kapaciteta. Sljedeću skupinu prema veličini čine objekti iz ostalih vrsta smještaja², ali većina tih kapaciteta se odnosi na Učenički dom Bjelovar (240 od ukupno 82 kreveta). Unutar obiteljskog smještaja dominiraju objekti u domaćinstvu koji čine tri četvrtine svih objekata obiteljskog smještaja, a među ostalim objektima obiteljskog smještaja značajniji udio imaju sobe za iznajmljivanje (9,7% kapaciteta obiteljskog smještaja) kao i objekti na OPG-u (7,8% kapaciteta obiteljskog smještaja, odnosno 10,9%, ako se zajedno promatraju objekti i kampovi na OPG-u). Promjena veličine smještajnih kapaciteta na području TZ Bilogora-Bjelovar prikazana je na Slici 2.7.

Slika 1.7. Promjena veličine smještajnih kapaciteta u razdoblju 2018. - 2022. godina na području TZ Bilogora-Bjelovar prema vrstama smještajnih kapaciteta

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

Kako se vidi iz Slike 2.7., veličina hotelskih kapaciteta se nije promijenila u cijelom promatranom razdoblju. Broj kreveta u ostalim vrstama smještaja se smanjio u 2019. u odnosu na 2018. godinu, ali nakon toga se nije mijenjao. Broj kreveta u obiteljskom smještaju je u 2022. godini bilo 63% više u odnosu na 2018. godinu, što predstavlja prosječni godišnji rast od 13,1% u promatranom razdoblju. Na

¹ Objekte obiteljskog smještaja čine objekti koji su u sustavu eVisitor registrirani:

- unutar vrste *Objekti u domaćinstvu* (uključuje podvrste *Objekti u domaćinstvu* i *Kamp u domaćinstvu*)
- unutar vrste *Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)* (uključuje podvrste *Kamp na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)* i *Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)*) te
- unutar vrste *Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)*, podvrste *Apartment, Studio apartman, Kuća za odmor, Soba za iznajmljivanje* i *Objekt za robinzonski smještaj*.

² Objekte ostalih vrsta smještaja u kontekstu ove analize čine objekti koji su u sustavu eVisitor registrirani

- unutar vrste *Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)*, podvrste *Hostel, Lovački dom, Planinarski dom* i *Prenočište* te
- unutar vrste *Ostalo*, podvrsta *Organizirano kampiranje*.

području Grada Bjelovara broj kreveta u obiteljskom smještaju u 2022. godini je za 67% veći od broja kreveta u 2018. godini, dok je u ostatku destinacije zabilježen rast obiteljskog smještaja za 54%.

Objekti više i visoke kategorije (4* i 5*) nalaze se uglavnom u obiteljskom smještaju. Gledano u ukupnom broju kreveta, udio kreveta u objektima više i visoke kategorije je narastao s 10,1% u 2018. na 17,5% u 2022. godini. Ako se promatra samo obiteljski smještaj, udio kreveta u objektima više i visoke kategorije je narastao s 23,0% u 2018. na 33,3% u 2022. godini.

U kontekstu suprastrukturne opremljenosti TZ Bilogora-Bjelovar oskudijeva smještajem za veći prihvat turista, a dolazak je uglavnom vezan uz događanja i/ili manifestacije (npr. Zrinski Topolovac manifestacija Babotučka) i dr. kulturne manifestacije. Stoga je nužna izgradnja objekata ili uređenje kampova kroz formiranje ugostiteljsko-turističke namjene. Veliki potencijal u turizmu je seoski /ruralni turizam te različiti oblici sportsko rekreacijskog turizma. Izgradnja i uređenje objekata te njihovo međusobno umrežavanje predstavljalo bi značajan iskorak u broju smještajnih kapaciteta, ali i obogaćivanja sadržaja u turističkoj ponudi.

2.4.2. Ostala suprastruktura

Nesumnjivo da je Grad Bjelovar u posljednjem desetljeću sve više prepoznatljiv na prostoru Hrvatske u području kulture te privlači različite aspekte kulture (arheologiju, kazalište, film, arhitekturu, glazbu i dr.), a isto se može proširiti na ruralnu okolicu. Kulturnoj prepoznatljivosti i raznolikosti moglo bi pridonijeti izgradnja i uređenja atraktivnih tematskih staza u ruralnom prostoru, sportsko-rekreacijskih sadržaja (trim staze, mini golf, golf, ribičke staze, i dr.). Brojna ruralna naselja zbog bogatstva šuma ljeti mogu biti privlačan prostor za odmor, kako zbog hlada (koji pruža hlad za vrijeme ljetnih vrućina), tako i zbog mira i tišine – kontakt s prirodom.

Pojedina naselja poput Velikog Trojstva zbog povijesti mogu biti međunarodno atraktivna, ali pritom se ne smije zaboraviti vojna povijest Bjelovara i okolice koja je nedovoljno istražena, valorizirana i prezentirana (od rata s Osmanskim carstvom do Domovinskog rata).

S obzirom da sport i rekreacija imaju dugu tradiciju isti mogu dobiti veću turističku prepoznatljivost s novim i/ili bolje uređenim sportskim zgradama (dvorane, bazeni, streljane i dr.) i uređenim vanjskim površinama (igrališta i sl.).

Nezaobilaznu turističku suprastrukturu TZ Bilogora-Bjelovar čini i Turistička zajednica koja prezentira sve važne informacije o manifestacijama i objektima.

Tablica 2.9. Turistička suprastruktura TZ Bilogora-Bjelovar glavni odabir

Ugostiteljsko-turistički objekti	Restorani i barovi Kušaone
Objekti društveno-turističke namjene	Etno park Veliko Trojstvo Društveni domovi Romska kuća Bilogorski Čardak
Sportsko-rekreacijski objekti (vanjski i zatvoreni)	Šume Biciklističke staze Jahačke staze Moto staze Planinarske staze Bazeni (privatni i javni) Igrališta Ribnjaci Lovišta
Sakralni objekti	Crkve Kapele
Parkovne površine	Zelene površine naselja
Objekti na selu	OPG s pružanjem usluga u turizmu
Turizam	Turistička zajednica

Važno je istaknuti da na području Bilogore se kontinuirano događaju nove investicije u suprastrukturu, posebice smještaju, pri čemu je trenutna gastronomska ponuda, iako kvalitetna, u potpunosti nedostatna za intenzivniji razvoj turizma na području destinacije. Nužan je razvoj i tematiziranog smještaja, s posebnim naglaskom na vino, prirodnu baštinu, te boravak na otvorenom (kampovi).

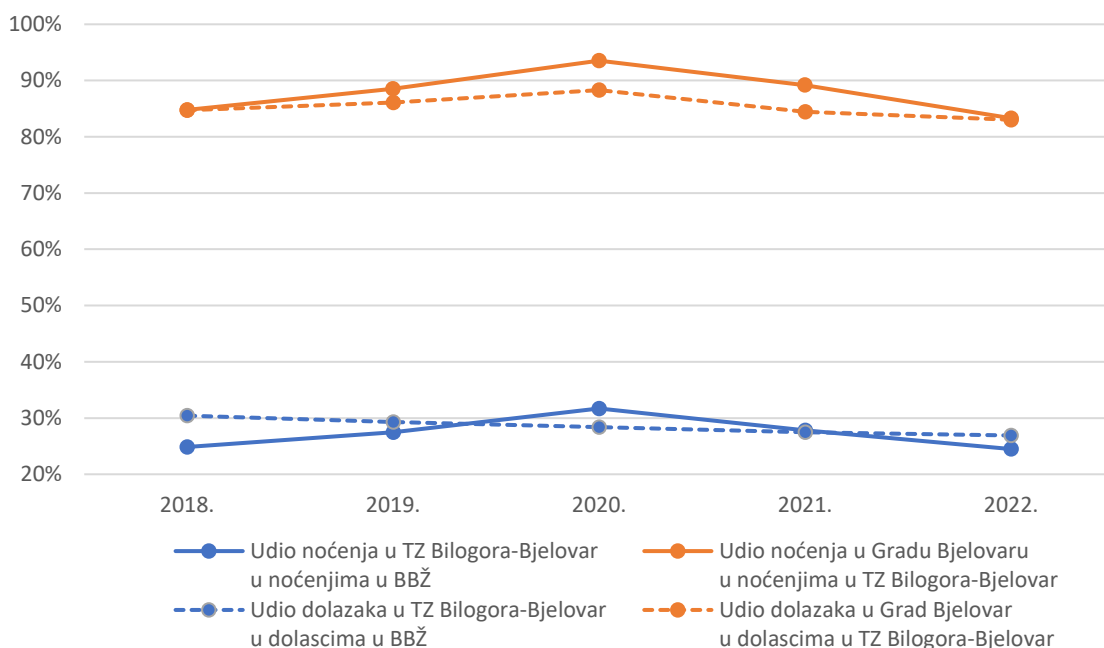
2.5. Performanse turističkog sektora

Turizam je snažan faktor gospodarskog i društvenog razvoja određene destinacije s važnim aplikativnim učincima na sve ostale gospodarske sektore. Na području TZ Bilogora-Bjelovar turistički potencijal nije u potpunosti iskorišten, a postojeće stanje utemeljeno na fizičkom prometu moguće je sagledati u nastavku.

2.5.1. Noćenja i dolasci

Na području TZ Bilogora-Bjelovar u 2022. godini je ostvareno 19,6 tisuća noćenja i 6,6 tisuća dolazaka, što čini otprilike četvrtinu svih noćenja i dolazaka u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Većina noćenja i dolazaka je ostvareno u Gradu Bjelovaru (oko 86% noćenja i dolazaka). Prosječna duljina boravka turista je 3,0 noćenja.

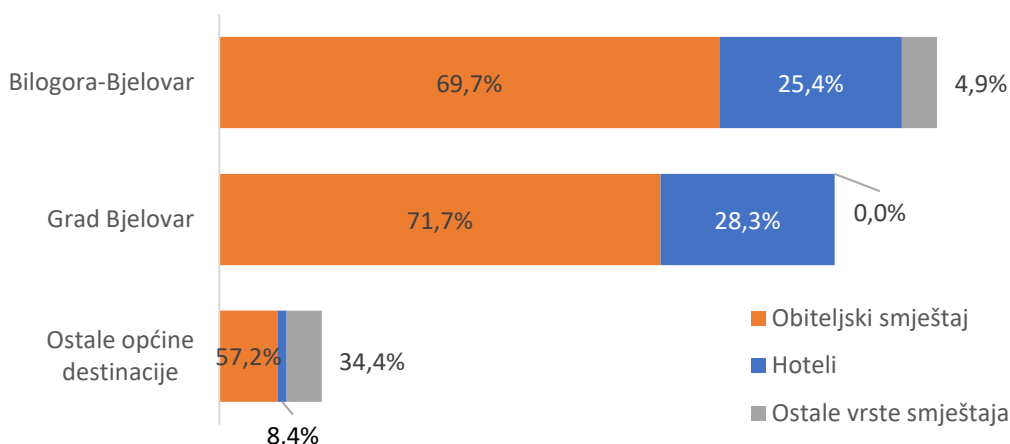
Slika 2.8. a) Udio broja noćenja i dolazaka u TZ Bilogora-Bjelovar u ukupnom broju noćenja i dolazaka u Bjelovarsko-bilogorsku županiju i b) Udio broja noćenja i dolazaka u Grad Bjelovar u ukupnom broju noćenja i dolazaka TZ Bilogora-Bjelovar u razdoblju 2018. - 2022.

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

Iz Slike 2.8. se može vidjeti da je udio noćenja i dolazaka u TZ Bilogora-Bjelovar u ukupnim noćenjima i dolascima u Bilogorsko-bjelovarsku županiju nije drastično mijenjao u razdoblju 2018. - 2022. godine. Udio noćenja i udio dolazaka su približno jednaki što implicira da je duljina boravka na području TZ Bilogora-Bjelovar jednaka duljini boravka u ostatku Županije. Slično, udio dolazaka u Grad Bjelovar u dolascima u TZ Bilogora-Bjelovar je podjednak u svim godinama razdoblja 2018. - 2022., dok je udio noćenja blago porastao u 2020. godini, da bi nakon toga počeo opadati.

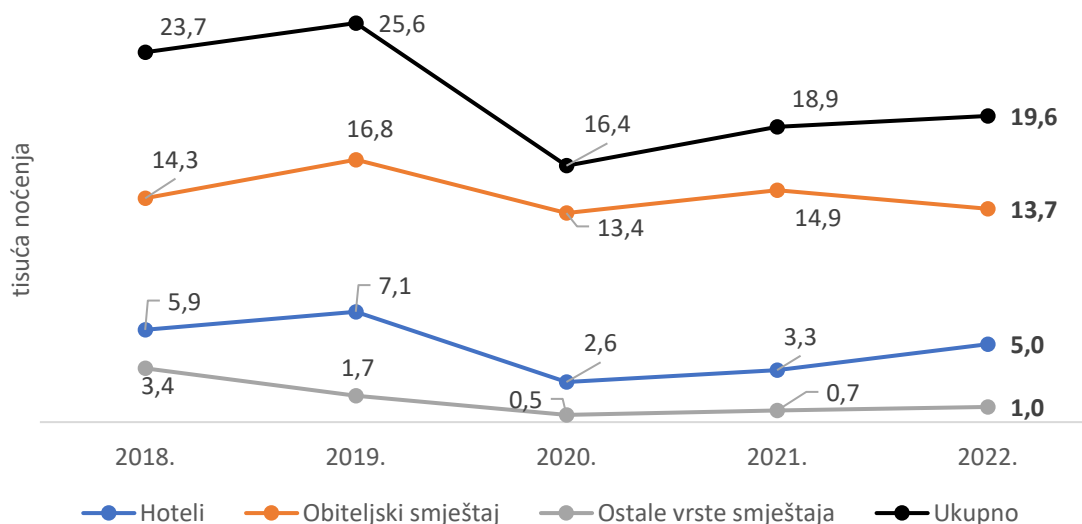
Slika 2.9. Struktura broja noćenja na području TZ Bilogora-Bjelovar u 2022. godine. prema vrstama smještajnih kapaciteta

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

Gledano prema vrstama smještaja, najveći broj noćenja na prostoru TZ Bilogora-Bjelovar ostvaren je u obiteljskom smještaju (Slika 2.8.), a onda i u hotelskom smještaju. Prosječna duljina boravka turista u obiteljskom smještaju je bila 3,4 noćenja, u hotelskom 2,4 noćenja, a u ostalim vrstama smještaja 1,9 noćenja.

Slika 2.9. Broj noćenja u tisućama na području TZ Bilogora-Bjelovar za razdoblje 2018. - 2022., ukupno i prema vrstama smještajnih kapaciteta

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

Na Slici 2.9. prikazano je kretanje broja noćenja na području TZ Bilogora-Bjelovar u razdoblju 2018. - 2022. godine. Najveći broj noćenja je ostvaren u 2019. godini (25.569 noćenja), a u 2020. je uslijedio oštar pad kao posljedica pandemije uzrokovane virusom COVID 19. Nakon 2020. godine je uslijedio rast broja noćenja, da bi u 2022. godini ukupan broj noćenja bio na 76,7% noćenja iz 2019. godine. Prema

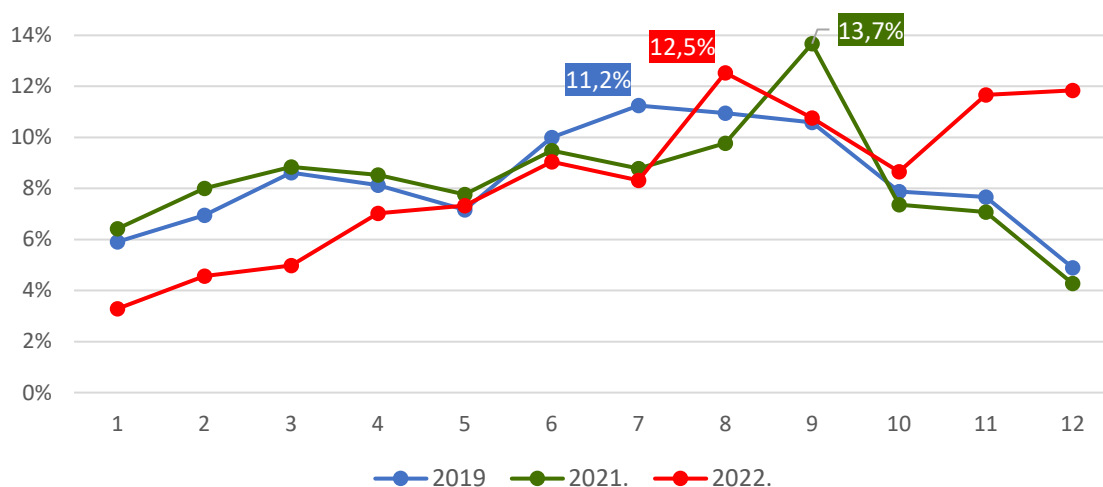

vrstama smještaja, najbolje se oporavio obiteljski smještaj, u kojem je u 2022. godini ostvareno 81,3% noćenja iz 2019. godine.

2.5.2. Sezonalnost i tržišta

Na području TZ Bilogora-Bjelovar sezonske oscilacije nisu toliko jako izražene. Noćenja turista su uglavnom ravnomjerno raspoređena tijekom cijele godine. Manji broj noćenja se ostvaruje u prvom kvartalu, a najveći broj noćenja se ostvaruje u pravilu u razdoblju od srpnja do rujna.

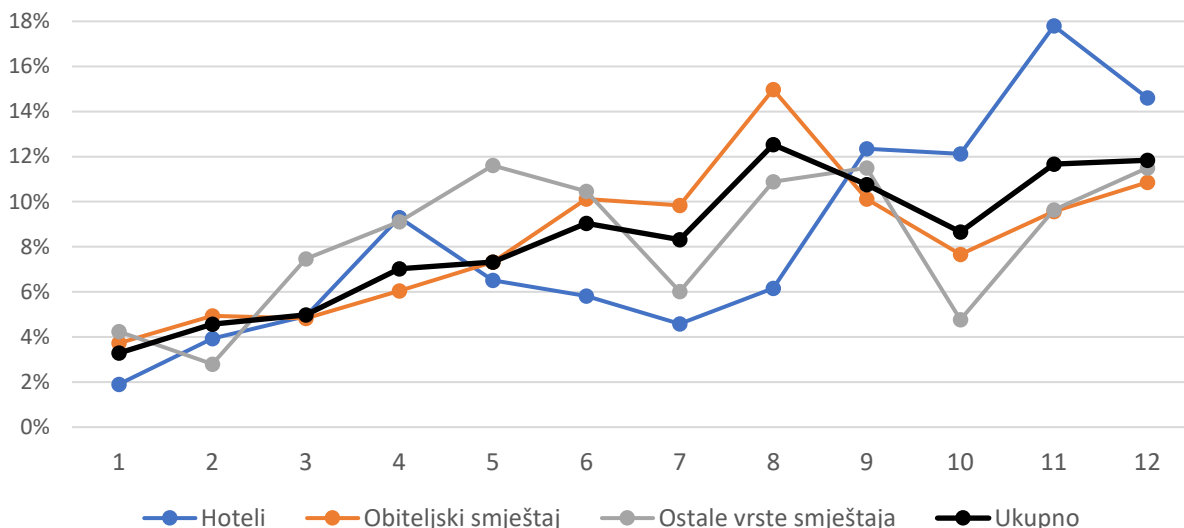
Slika 2.10. Udio broja noćenja u pojedinom mjesecu u ukupnom godišnjem broju noćenja na području TZ Bilogora-Bjelovar za 2019., 2021. i 2022. godinu.

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

Prema Slici 2.10. udio broja noćenja u pojedinom mjesecu je u svim promatranim godinama približno isti. Veći broj noćenja se ostvaruje u drugoj polovici godine, najveći broj noćenja je u 2019. godini bio u srpnju, u 2021. godini u rujnu, dok je u 2022. godini najveći broj noćenja bio u kolovozu. U 2022. godini je zabilježen znatan broj noćenja pri kraju godine. Gledajući razliku udjela mjeseca s najvećim i najmanjim brojem noćenja, može se reći da je tijekom svih promatranih godina, razlika mala: u 2019. iznosi 6,4 postotna poena, u 2021. je 9,4 postotna poena, a u 2022. iznosi 9,2 postotna poena. Te razlike su nešto veće u odnosu na Županiju, ali su znatno manje od razlike mjeseca s najvećim i najmanjim udjelom na razini Hrvatske, koja je u 2022. bila skoro 30 postotnih poena.

Slika 2.11. Udio broja noćenja u pojedinom mjesecu u godišnjem broju noćenja u 2022. godini na području TZ Bilogora-Bjelovar po mjesecima i vrstama smještajnih kapaciteta

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

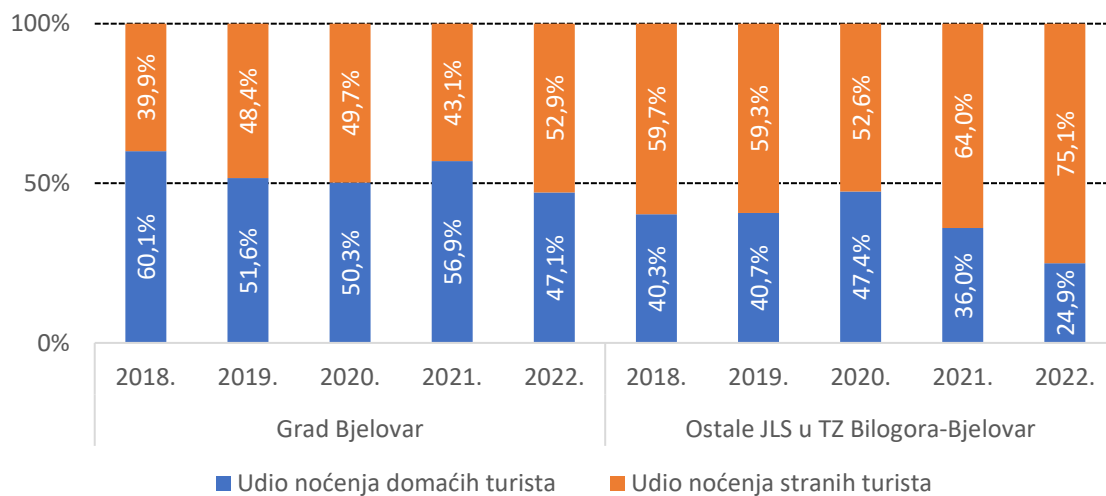
Slika 2.10. prikazuje mjesečne udjele broja noćenja prema vrstama smještaja u 2022. godini. U hotelskom smještaju je najviše noćenja ostvareno u posljednjem kvartalu 2022. godine, dok je u obiteljskom smještaju najviše noćenja ostvareno tijekom ljeta.

Tablica 1.10. Pregled broja noćenja, dolazaka i duljine boravka turista na područje TZ Bilogora-Bjelovar u razdoblju 2018. - 2022.

	Broj noćenja turista		Broj dolazaka turista		Duljina boravka (noćenja)	
	Domaći	Strani	Domaći	Strani	Domaći	Strani
2018.	13.623 (57,5%)	10.072 (42,5%)	5.218 (61,2%)	3.303 (38,8%)	2,6	3,0
2019.	12.915 (50,5%)	12.654 (49,5%)	4.570 (57,0%)	3.454 (43,0%)	2,8	3,7
2020.	8.229 (50,1%)	8.199 (49,9%)	2.479 (66,1%)	1.273 (33,9%)	3,3	6,4
2021.	10.391 (54,9%)	8.539 (45,1%)	3.269 (66,0%)	1.682 (34,0%)	3,2	5,1
2022.	8.617 (43,9%)	11.005 (56,1%)	3.807 (57,4%)	2.825 (42,6%)	2,3	3,9

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

U razdoblju 2018. - 2022. potpuno se promijenio odnos broja noćenja domaćih i stranih turista. Dok su domaći turisti u 2018. ostvarili 57,5% noćenja, u 2022. godini su strani turisti ostvarili 56,1% svih noćenja na prostoru TZ Bilogora-Bjelovar. Domaći turisti ostvarili su veći broj dolazaka u svim godinama promatranog razdoblja, a najveći udio je bio u 2020. i 2021. godini. Strani turisti dulje borave od domaćih. Ta razlika je bila veća u 2020. i 2021. godini, ali i u 2022. godini iznosi 1,6 noćenja.

Slika 2.11. Udio noćenja domaćih i stranih turista u Gradu Bjelovaru i ostalim općinama na području TZ Bilogora-Bjelovar u razdoblju 2018.-2022.

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

Domaći turisti su ostvarivali većinu noćenja na području Grada Bjelovara do 2022. godine (Slika.2.11.). U 2.ostalim općinama koje čine TZ Bilogora-Bjelovar, strani turisti su ostvarivali veći godišnji broj noćenja tijekom cijelog razdoblja, da bi u 2022. godini ostvarili tri četvrtine svih noćenja.

Tablica 2.11. Deset država iz kojih je ostvaren najveći broj noćenja u razdoblju 2018. - 2022. na području TZ Bilogora-Bjelovar. Osim udjela u noćenjima stranih turista u cijelom razdoblju i u 2022. godini, prikazan je i poredak broja noćenja iz države u pojedinoj godini razdoblja

Država	Udio u noćenjima stranih turista 2018.-2022.	Udio u noćenjima stranih turista 2022.	Poredak prema broju noćenja				
			2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Njemačka	14,5%	22,8%	2	3	5	2	1
Bugarska	11,4%	11,9%	4	1	6	5	2
Srbija	10,5%	9,0%	3	2	4	7	3
Bosna i Hercegovina	9,4%	5,2%	7	6	1	1	6
Italija	7,9%	3,4%	1	4	7	8	9
Ukrajina	4,6%	2,3%	43	13	3	3	12
Kosovo	4,1%	1,3%	29	19	2	4	16

Slovenija	3,6%	3,3%	9	8	9	10	10
Češka	3,4%	3,2%	5	7	14	11	11
Mađarska	3,0%	1,8%	8	11	13	6	14

Izvor: eVisitor, obrada Institut za turizam, Zagreb

U razdoblju od 2018. do 2022. godine strani turisti su ostvarili ukupno 50.469 noćenja. Najveći broj noćenja su ostvarili turisti iz Njemačke, a slijede turisti iz Bugarske, Srbije i Bosne i Hercegovine (Tablica 2.11.). Turisti iz zemalja koje nisu navedene u Tablici 2.11. ostvarili su 27,5% svih noćenja. Zanimljivo je primijetiti da je u 2018. najviše bilo turista iz Italije, u 2019. iz Bugarske³, u 2020. i u 2021. turisti iz Bosne i Hercegovine, a u 2022. je bilo najviše turista iz Njemačke.

Domaći turisti su tijekom razdoblja 2018. - 2022. najveći broj noćenja ostvarili u hotelskom smještaju. Strani turisti su do 2019. najveći broj noćenja ostvarivali u hotelskom smještaju, a od 2020. veći broj noćenja ostvaruju u obiteljskom smještaju.

2.6. Projekti u funkciji razvoja turizma

Lokalna samouprava i javni dionici u procesu je realizacije te planiranja i pripreme projekata s područja turizma koji imaju potencijal pridonijeti povećanju tržišne prepoznatljivosti destinacije Bilogora te kvaliteti turističke ponude i diversifikaciji proizvoda. Na temelju dobivenih podataka od naručitelja, intervjua i desk istraživanja dobiven je pregled projekata i svojevrsna baza projektnih ideja koje se prikazuju u nastavku (Tablica 2.12.).

Tablica 2.12. Projekti u provedbi i planirani projekti u turizmu ili podržavajućim sektorima

Ime projekta	Nositelj projekta:	Opis/cilj projekta:
Projektiranje biciklističke staze Ivanska – Narta	Općina Ivanska	Predana je dokumentacija o projektiranju biciklističke staze Ivanska – Narta.
Izgradnja multifunkcionalne zgrade uz svetište u Novoj Rači	Općina Nova Rača i Bjelovarsko-križevačka biskupija	Priprema idejnog rješenja, te analiza mogućnosti financiranja. Naglasak će biti na razvoj hodočasničkog turizma

³ Obzirom na duljinu boravka, moguće je da su kao turisti iz Bugarske prijavljeni radnici iz Bugarske.

Etno-baština Bilogore	Općina Veliko Trojstvo	Projekt apliciran na ITU mehanizme, pozitivno ocijenjen. Uređenje i moderno opremanje etno park Veliko Trojstvo+ mlin
Kulturni centar	Općina Veliko Trojstvo	Adaptacija i renovacija starog društvenog doma u multifunkcionalne dsobe (za predstave i slično), rad Udruge i spomen sobu braniteljima
Ribički dom	Udruga Bilogorska sela	Izgradnja zgrade sa smještajnom i ugostiteljskom funkcijom, uređenje i proširenje ribnjaka, uređenje šetnica i rekreativnih sadržaja.
Biciklističke staze	Općina Kapela	Razvoj i obilježavanje staza van postojećih cesta, povezujući resurse područja
Projekt uređenja središnjeg parka	Općina Velika Pisanica	Uređenje središnjeg parka u Velikoj Pisanici. U sklopu projekta ugrađeni su rubnjaci, asfaltirane su derutne površine parkirališta, osvijetljeni su info karta Općine i skulptura Uskršnjeg jajeta - simbola Općine Velika Pisanica te je postavljen javni sat.
Projekt: Obrazovanje za održivi razvoj	Općina Velika Pisanica	Ciljevi projekta su: povećati znanja i vještine učenika i učitelja iz područja održivog razvoja, učvrstiti mrežu partnerstva na lokalnom nivou, podići svijest šire zajednice o važnosti održivog razvoja. Ciljne skupine: učenici (140), učitelji (12) i zaposlenici prijavitelja, nenastavno osoblje i zaposlenici Općine (10).
BILOgravel	Općina Veliko Trojstvo	Dodatno promovirati atraktivnost bilogorskih biciklističkih staza i na taj način doprinijeti razvoju cikloturizma.
Kamp na ribnjacima Rovišće	Općina Rovišće	Moguća promijena PPUO u svrhu kreiranja kampa (tranzitnog) uz postojeći ribnjak.
Izgradnja i uređenje tržnice	Općina Rovišće	Projekt je u tijeku i ima funkciju promocije postojeće ponude OPG-ova.
Bilogorska konjička staza	Općina Veliko Trojstvo	Pozicioniranje područja Bilogora – Bjelovar kao konjičke destinacije. Projekt ima potencijala biti cjelogodišnja ponuda destinacije. U cilju da ovaj projekt dodatno napreduje realizirati će se izrada promotivnog turističkog kataloga (tiskano i online izdanje) koji će pokriti sve dionike na ruti Bilogorske konjičke staze.

CikloParking	Općina Zrinski Topolovac	Projektom se žele unaprijediti lokacije na kojima su potrebni stalci za odlaganje bicikala i romobila. Kao prvoj jedinici lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj koja je podržala Projekt razvoja Nacionalne baze biciklističke parkirališne ponude i potražnje, cilj je zajedno s građanima unaprijediti postojeći prometni sustav. Napravljena je aplikacija putem koje građani sami trebaju odrediti biciklistički parking.
Walk&Ride	Općina Zrinski Topolovac	Cilj je predstaviti mogućnosti konjičkog turizma i potencijal koji na Bilogori postoji. Potaknuti lokalnu zajednicu na uključivanje u organizaciju i ponudu svojih proizvoda i usluga te stvaranje dodanih motiva za istraživanje tog dijela Bilogore.
Kulturni edukacijski hostel	Udruga Roma Lovara	Projekt usmjeren na edukacijsku mladih i volonterski turizam. Projekt je u prijavi.
Suradnja s organizatorima putovanja	TZ Bilogora - Bjelovar	Ova aktivnost odnosi se na pružanje podrške u organizaciji studijskih putovanja novinara, predstavnika organizatora putovanja i agenata u suradnji s regionalnom turističkom zajednicom i HTZ-om.
Kreiranje promotivnog materijala	TZ Bilogora- Bjelovar	Promocija putem online komunikacijskih kanala i kroz tiskane promidžbene materijale (za starije posjetitelje). Objedinjavanje svih turističkih sadržaja i podizanje kvalitete promocije destinacije Bilogora – Bjelovar i što lakša distribucija informacija i sadržaja do krajnjeg korisnika. Povećanja interesa za programe i turističke proizvode na području TZ Bilogora – Bjelovar
Kreiranje i upravljanje bazama turističkih podataka	TZ Bilogora- Bjelovar	Stvaranje banke fotografije i videa za kvalitetniju promociju destinacije Bilogora – Bjelovar. Ulaganje u proizvodnju multimedijalnih materijala a to se odnosi na promotivni film na temu opće turističke ponude područja. Kao izuzetno važna podloga za izradu svih planiranih budućih promotivnih aktivnosti neophodan je kontinuirani otkup fotografija pripremljenih za izdavaštvo.
Turističko informativni centar (TIC)	TZ Bilogora- Bjelovar	Turistima omogućiti pravovremene i dostupne informacije o destinaciji

Turistički informacijski sustavi i aplikacije /eVisitor	TZ Bilogora-Bjelovar	Prema uputi Hrvatske turističke zajednice, Turistička zajednica Bilogora – Bjelovar sudjelovati će u razvoju i upravljanju sustavom eVisitor i ostalim turističkim informacijskim sustavima kao što su: jedinstveni turistički informacijski portal te evidencija svih oblika turističke ponude/atrakcija na području destinacije Bilogora – Bjelovar.
Projekt IQM Destination	Turistička zajednica Bilogora – Bjelovar, Turistička zajednica BBŽ IQM, Grad Bjelovar, Veleučilište Bjelovar, i ostali dionici privatnog i javnog sektora	U 2023. godini misija je poticanje i lobiranje kod jedinice lokalne samouprave projekta izgradnja najmodernijeg, multimedijskog interaktivnog muzeja s najsuvremenijim svjetskim muzeološkim standardima.
Poticanje na očuvanje i uređenje okoliša	TZ Bilogora-Bjelovar	Poboljšanje uvjeta boravka turista u destinaciji. Uređenost javnih površina unutar naselja i van naselja te promocija zaštite čovjekove okoline.
Članstvo TZ Bilogora-Bjelovar u LAG- u Sjeverne Bilogora koje okuplja općine u sastavu TZBB	Turistička zajednica Bilogora – Bjelovar. LAG Sjeverna Bilogora	Kvalitetnije upoznavanje s mogućnostima EU i nacionalnih projekata te povlačenje sredstava za njihovu realizaciju kako Turističke zajednice Bilogora-Bjelovar, tako i obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva. Kako bi se mogli kvalitetnije realizirati turistički programi, sadržaji i u konačnici bavljenje turizmom kao dodatnom djelatnošću.
Gastronomija	TZ Bilogora-Bjelovar	Poticanje razvoja tradicionalne gastronomske ponude od domaćih svježih namirnica. Projekt ima potencijala biti cjelogodišnja ponuda destinacije.

ANALIZA TRŽIŠTA

Obilježja kvalitativnih trendova

Konkurentska pozicija

Primjeri dobre prakse

3. ANALIZA TRŽIŠTA

Za odabir budućih pravaca razvoja turizma destinacije od iznimne je važnosti utvrditi trendove na turističkom tržištu općenito, kao i analizirati konkurentsku poziciju. U prvom dijelu analize tržišta analiziraju se kvalitativna obilježja turizma, koja su posebno značajna za promišljanje turističke ponude. Naime, pod utjecajem svih drugih gospodarskih i društvenih kretanja turizam se neprekidno mijenja u smislu preferencija i zahtjeva gostiju. Upravo zdravstvena kriza uzrokovana COVID-19 pandemijom, pokazuje kako se kretanja i prognoze mogu brzo mijenjati te se i u skladu s tim ponuda i potražnja moraju prilagoditi. Stoga je za sve destinacije u turističkom razvoju veoma bitno pažljivo planiranje i provedba aktivnosti kojima će se uspostaviti dugoročna ravnoteža u ukupnom razvoju.

3.1. Obilježja kvalitativnih trendova od interesa za proizvode područja Bilogora-Bjelovar

Na turističko tržište odražavaju se promjene koje se događaju u društvu, politici, gospodarstvu, klimi, tehnologiji i svim drugim sferama razvoja koje utječu na ljudske živote. Zbog tih promjena koje su sve brže, ponekad i vrlo drastične, kupac u turizmu mijenja preferencije, potrebe i želje tijekom turističkih putovanja. Osjećaj zadovoljstva kod gostiju usko je povezan s time koliko se te potrebe i želje razumiju i koliko se radi na kvaliteti i jedinstvenosti ponude.

Suvremeni turizam temelji se na bijegu od rutine, na odmaku, zabavi i otkrivanju nečeg novog. Broj motiva koji pokreću goste na putovanje sve je brojniji, što je posljedica obrazovanosti, informiranosti, velikoj dostupnosti informacija i rastu različitih interesa. Trendovi koji obilježavaju suvremeno tržište i važni su za promišljanje turizma u području Bilogore-Bjelovara su sljedeći:

- *Rast svijesti o zdravlju i zdravom načinu života.* Briga o zdravlju kao i uloga prevencije u očuvanju zdravlja sve je izraženija, a time raste i važnost ponude rekreacije u zdravom i prirodnom okruženju, kao i ponuda lokalno uzgojenih sezonskih namirnica i proizvoda. Boravak u prirodi pomaže održavanju fizičkog i mentalnog zdravlja.
- *Izražena potreba za uspostavom ravnoteže.* Stres i užurbani život dodatno opterećen upotrebom tehnologija, koje ga dodatno ubrzavaju, nameću potrebu za 'digitalnim detoxom' i boravkom u mjestima u kojima se može vratiti ravnoteža i mir. Cijelo turističko tržište, a posebno europsko, karakterizira velik broj 'vremenom siromašnih' kupaca koji traže male avanture koje mogu pomoći povratku energije. To su, primjerice, pješaćenje, planinarenje, vožnja čamcima, spavanje 'pod zvijezdama' i sl.
- *Rast svijesti o ekologiji i održivosti.* Suvremeni kupci svjesni su potrebe za odgovornim ponašanjem prema okolišu, čuvanju naslijeđenih prirodnih i kulturnih vrijednosti. Odgovorno

ponašanje i briga za ono što nas okružuje nešto je što gosti očekuju od sebe kao i od destinacija u kojima borave.

- *Raste broj iskusnih putnika.* Iskusni putnici prepoznaju izvorno i autentično kao i umjetno i standardizirano. Iskustva koja su stekli kroz putovanja pomažu im u tom prepoznavanju te traže stvarnu kvalitetu u svim aspektima ponude, a posebno vrednuju gostoljubivost i iskren odnos domaćina.

Trendovi koji se globalno prepoznaju na svjetskoj sceni do kraja ovog desetljeća⁴, tj. do 2040. godine, a važni su i za promišljanje turizma, među ostalim, su sljedeći:

- *Vrijednost vremena.* Kupci su svjesni važnosti i prolaznosti vremena i zbog toga traže brza, lagana i jednostavna rješenja. Ušteda vremena postaje veliki prioritet što govori i u prilog potrebi stvaranja lojalnih potrošača.
- *Digitalni život.* Svijet današnjice obilježava digitalna povezanost i mrežna iskustva. Tehnološki napredak nastavlja ubrzavati i digitalizira sve aspekte dnevne rutine od kupnje, druženja, poslova i obrazovanja. Ono što je nekada bilo moguće samo uz osobno prisustvo danas prelazi u virtualni svijet. Prelazak na digitalno otvara put prema uključivo globalnoj kulturi, posjetiti se mogu skoro sva mjesta u cijelom svijetu. Istraživanja pokazuju da će do 2040. godine 98% svjetske populacije imati pametne telefone, a 87% će koristiti internet.
- *Personalizacija i ciljani marketing.* Podaci postaju neprocjenjivi za personalizaciju ponude, ali s druge strane važno je voditi brigu o privatnosti. Digitalne integracije unaprijedit će ponude i ubrzati pristup gotovim rješenjima.
- *Pasivna potrošnja.* Povezani uređaji poput aparata omogućuju ljudima obavljanje više zadataka i kupnju s različitih lokacija. U tom smislu, važno je znati kada i gdje se kupuju turističke usluge.
- *Holistički pristup i 'više od doživljaja'.* Pri formiranju ponude nužno je imati na umu višedimenzionalne potrebe potrošača kao i činjenicu da dolaze iz različitih kultura, zajednica, navika i potreba. Usluge se moraju voditi idejom da se veliki naglasak stavlja na iskustva i zato je važno dobro se povezati s gostima, otkriti te dodirne točke gdje gosti mogu 'osjetiti više'. Kupci vole osjećaj pripadnosti i uključenosti s lokalnom zajednicom, vole osjetiti njihov ritam i stil života. Pitanje je kako osmisliti najbolje načine da im se pruže doživljaji koji će im upravo to i omogućiti.
- *Traganje za vrijednošću.* Zbog ekonomskih kriza stvorena je navika opreznog trošenja. Štedi se zbog straha od budućih 'šokova' i zbog toga kupci traže proizvode i usluge koji imaju dobar omjer kvalitete i cijene. Cijena je važna, ali mora biti usklađena s drugim motivima, poput trajnosti ili prikladnosti. Zbog toga se kroz promocijske aktivnosti mora jasno i transparentno komunicirati vrijednost ponude.
- *Održivo življenje i wellness.* Ljudi sve više shvaćaju koliko je važan njihov pozitivan utjecaj na planet i zajednicu i posvećuju sve više pažnje etici i moralnim vrijednostima. Istraživanja

---

⁴ Euromonitor International (2023). Transform Your Innovation Strategy with Megatrends.

pokazuju da se naglasak stavlja na smanjenje bacanja hrane, smanjenje korištenja plastike i recikliranje i takve je aspekte važno ugraditi u turističku ponudu, ali ih i 'ispričati' na pravi način gostima. Izražena je potreba za holističkim pristupom zdravlju i to sve više utječe na životne izbore. Osim fizičkog stanja sagledava se i mentalno, duhovno i emocionalno i traže se proizvodi i usluge koji pomažu u boljem spavanju, podizanju raspoloženja. Potrošači zdravlje definiraju kroz mentalno blagostanje, zdrav imunološki sustav, mogućnost dobrog spavanja, dobrog 'osjećaja', emocionalnog blagostanja, zdrave težine i odsutnosti bolesti.

Za područje Bilogore-Bjelovara važno je posebno sagledati trendove za turističke proizvode, s posebnim naglaskom na ruralni turizam, gastronomiju i vinski turizam, proizvode aktivnog odmora u prirodi kao i proizvode kulturnog turizma, posebno manifestacija.

Ruralni turizam

Ruralni prostor odnosi se na cjelokupni obradivi i naseljivi prostor izvan gradova. U njemu su nastajala tradicijska sela, ruralne cjeline, tradicijska ruralna arhitektura, vrtovi i obradiva polja, ali i nematerijalna kulturna baština, od legendi, pjesama i plesova i mnoštva običaja koji govore o kulturi života i rada. Ruralni turizam obuhvaća svaki oblik turizma koji prikazuje ruralni život, umjetnost, kulturu i baštinu na seoskim lokacijama i donosi ekonomsku i društvenu korist lokalnoj zajednici. Kroz interakciju turista i lokalnog stanovništva ovaj oblik turizma može uvelike pridonijeti obogaćivanju turističkog doživljaja. On ujedno obuhvaća sve turističke aktivnosti unutar ruralnog prostora, a može uključivati široku paletu aktivnosti od ekoturizma, kulturnog turizma, zdravstvenog turizma, aktivnog odmora, lova i ribolova, konjičkog turizma i sl. S druge strane, seoski turizam predstavlja užu pojam koji obuhvaća aktivnosti na selu koje mogu biti povezane s poljoprivredom, gastronomijom i etnologijom. Konačno, turizam na seljačkom gospodarstvu ili agroturizam uključuje turističku djelatnost kao dodatnu djelatnost na gospodarstvu s poljoprivredom i ponudu proizvoda iz te poljoprivrede.

Jedna od ključnih riječi u ruralnom turizmu je 'tradicija', koja postaje jedan od glavnih faktora privlačnosti dolaska u ruralni prostor, posebno u smislu novih i neuobičajenih turističkih doživljaja. Ti doživljaji se vežu uz tradicijsko graditeljstvo, uređenje, okoliš, organsku poljoprivrednu proizvodnju, gastronomiju ili jednostavno doživljaj života na selu. Slike 'života na selu' često su potaknute slikama iz djetinjstva, iz slikovnica ili filmova koji na određeni način idealiziraju takav život prikazujući ga lijepim, idiličnim i mirnijim.

Glavni trendovi vezani uz ruralni turizam vežu se uz sljedeće:

- *Rast broja turista orijentiranih na održivost.* Turizam u ruralnom prostoru predstavlja odmor u kojem se može ostvariti mali utjecaj na okoliš, u kojem se može poštivati prirodno i društveno okruženje, a za sve veći broj turista uživanje u prirodi na održivi način postaje jedan od prioriteta prilikom izbora destinacije.
- *Orijentacija prema 'well-beingu'.* Raste interes za uživanje u aktivnostima, osjećaj ravnoteže između fizičkog, emocionalnog i duhovnog aspekta življenja. Ljubazni, posvećeni i gostoljubivi

domaćini, sigurno okruženje i izbor različitih sadržaja pružaju mogućnost 'odmaka' i odmora od stresa svakodnevnog života.

- *Rast broja putnika srednje i starije životne dobi.* Dob turista prestaje biti prepreka za korištenje prilika za nove doživljaje i iskustva. Stariji putnici su otvoreni prema novim sadržajima, više su platežne moći i spremni za otkrivanje novih destinacija.
- *Specijalizacija ponude usmjerene na specifične tržišne segmente.* Jedinstvena ponuda koja je prilagođena specifičnim potrebama pojedinih grupa gostiju postaje jedan od faktora uspjeha u ruralnom turizmu. Radi se, primjerice, o gostima koji putuju s kućnim ljubimcima, koji žele sudjelovati u aktivnostima vezanim uz vina ili lokalnu hranu, gostima koji zbog aktivnosti traže specijalizaciju ponude (npr. cikloturisti) te brojnim drugima.

Kulturni turizam

Kulturni turizam obuhvaća putovanja motivirana upoznavanjem kulturne baštine, povijesti, kulture, umjetnosti i tradicije te 'kulture života i rada' nekog prostora. Rastu interesa za ovim proizvodom pridonosi i sve brojnija starija populacija s dovoljno slobodnog vremena i dobrim prihodima te sve obrazovanija mlada populacija. Današnji kulturni turizam obilježava potreba turista za sudjelovanjem, uključivanjem u aktivnosti, doživljajem kulture kroz inovativnu prezentaciju i *storytelling*. Kulturni turisti sve više izbjegavaju gužve te cijene osobnija, manja i autentična kulturna mjesta. Oni u pravilu troše više od drugih turista i često borave dulje u destinacijama. Dodano je važno naglasiti da preferiraju kontakt i komunikaciju s lokalnim stanovništvom.

Enogastronomski turizam

Riječ je o putovanjima koja pokreću 'okusi' kroz koje se može doživjeti i osjetiti neka destinacija. Enogastronomski turisti posjećuju festivale hrane, kušaonice, idu na gastronomske ture, posjećuju muzeje i trgovine specijalizirane za enogastronomiju, istražuju vinske ceste, posjećuju lokalne proizvođače, vole šetati lokalnim tržnicama, idu na kulinarske tečajeve i slično. Europa predstavlja veliko emitivno tržište za enogastronomske turiste i neka istraživanja pokazuju da čak tri do pet posto od svih europskih turista čine turisti koji primarno putuju zbog gastronomije. Važno je i istaknuti da za oko 80% turista koji putuju radi odmora, hrana i piće čine važan dio cjelokupnog iskustva i zadovoljstva boravkom u destinaciji. S druge strane, u formiranju ponude iznimno je važno povezivati enogastronomske doživljaje s kvalitetnim *storytellingom*. Primjerice, popularna praksa poznatih restorana koji su uvršteni u gastronomske vodiče je predstavljanje 'pokaznog vrta' gdje gostima pokazuju i naglašavaju porijeklo namirnica i koliko je važno da su one lokalno uzgojene, izvorne i sezonske. Dodatno je važno iskoristiti lokalne tržnice, restorane, festivale, lokalne proizvođače i sve zajedno povezati u gastronomske doživljaje i ture.

Rekreacija i boravak u prirodi

Područje Bjelovara-Bilogore pruža mnoštvo mogućnosti za rekreaciju i boravak u prirodi i to u specifičnom, mirnom, zelenom i pitomom okruženju. Upravo zbog očuvane i atraktivne prirode ovaj

proizvod treba snažno naglašavati i isticati njegove mogućnosti za osjećaj potpunog odmora i relaksacije. Proizvodi rekreacije i boravka u prirodi moraju biti usklađeni s principima održivosti i podrške lokalnoj zajednici, planinarenje, hodanje i šetnje, konjički turizam i dr. povezuju ljude s prirodom, omogućuju im uživanje u krajolicima i vizurama. Za ovaj proizvod važna je lijepa i očuvana priroda i njena slikovitost, uređene i označene staze s vidikovcima, ali i kvalitetan, lokalni i autohtoni smještaj s ponudom kvalitetne hrane te specijalizirani sadržaji za pojedine segmente gostiju.

3.2. Primjeri dobre prakse

Za primjer dobre prakse izabrano je nekoliko primjera razvoja turističkih proizvoda koji su relevantni za destinaciju Bilogora-Bjelovar. Za primjer gastronomskog i vinskog turizma izabrano je područje Zagrebačke županije, koje je posljednjih godina napravila velike iskorake u razvoju ove vrste ponude, za cikloturizam izabrano je Međimurje, za proizvod konjičkog turizma izabran je primjer iz Slovenije, dok je za pješačenje izabrana Centralna Istra, koja, iako podnebljem različita, predstavlja dobar primjer zbog iznimno razvijene ponude pješačkih staza i već dobro etabliranog imidža za *outdoor* aktivnosti.

<p>Gastronomski i vinski turizam Zagrebačka županija</p>		<p>Izvor: www.visitzagrebcounty.hr</p>
--	---	--

<p>Pozicioniranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Neočekivano iskustvo Zagrebačke županije
<p>Gastronomska i vinska ponuda</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Veliki izbor restorana s ponudom tradicionalne domaće kuhinje u autohtonom i mirnom ambijentu ○ U nekoliko restorana kuhaju poznati <i>chefovi</i> koji su primili Gaul&Millau priznanja (poznati svjetski gastronomski vodič, prisutan i u Hrvatskoj) ○ Restorani su se vezali uz vinske ceste u čijoj se blizini i velik dio njih nalazi ○ Tri vinske ceste: Plešivička, Zelinska i Samoborska, od kojih svaka nudi svoju jedinstvenost ○ Uz cestu se nalazi i cesta sira i brojne biciklističke staze

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Plešivička vinska cesta okuplja 20 vinara – ponuda kušaonica, restorana, smještaja; jedinstvena po ponudi pjenušca i šampanjca ○ Zelinska vinska cesta okuplja 8 vinara – jedinstvena po sorti vina 'Kraljevina' ○ Samoborska vinska cesta okuplja 7 vinara – poznata po aromatiziranom vinu bermet (uz cestu se nalazi Grgosova špilja, rudnik 'Sveta Barbara' i Botanički vrt Suban)
Manifestacije	<ul style="list-style-type: none"> ○ Velik broj enogastronomskih manifestacija 'Dani pjenušca i jagoda', 'Dani vina', gastro vikendi
Promocija	<ul style="list-style-type: none"> ○ Web stranica TZ Zagrebačke županije, TZ Jastrebarskog ○ Društveni mediji ○ Promocija vinara i ugostitelja

Outdoor aktivnosti: cikloturizam – Međimurje

Izvor: www.međimurje-bike.com/

Pozicioniranje	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ključna poruka 'Međimurje u pokretu' ○ Poruka za cikloturiste 'Pokreni svoj kotač sreće' ○ Biciklistička kultura u Međimurju prisutna je više od stoljeća; stanovništvo bicikl koristi svakodnevno (<i>lifestyle</i>)
Biciklističke rute	<ul style="list-style-type: none"> ○ 21 tematizirana biciklistička ruta (od čega 7 jednostavnih, 10 srednjih, 4 zahtjevne) ○ Za svaku rutu pružaju se detaljne informacije: kartografski prikaz, duljina rute, dužina trajanja, težina, vrsta podloge, zahtjevnost, atrakcije u okruženju, najniža i najviša točka uz mogućnost preuzimanja GPX
Smještaj i ugostiteljstvo	<ul style="list-style-type: none"> ○ Specijalizirani smještaj 'Cyclist Welcome' u koji je uključeno 20 objekata (hoteli, apartmani, kuće za odmor, sobe) ○ Bogata ponuda restorana koji nude lokalna jela i pića i s oznakom specijalizacija (standard kvalitete Cyclist Welcome)

Manifestacije	<ul style="list-style-type: none"> ○ Velik broj bike manifestacija od travnja do rujna diljem cijele Međimurske županije ○ Velik broj športsko-rekreativnih i edukacijskih manifestacija (BIMEP, Velika nagrada Čakovca, Stazama općine Nedelišće, Prvomajska biciklijada) i druge ○ Dva dječja bike kampa (u Čakovcu i Prelogu)
Usluge u destinaciji	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Cyclist Welcome</i>: standardi kvalitete koji uključuju tri osnovne skupine ponuditelja turističkih usluga (objekte koji nude ugostiteljske usluge i smještaj, objekti koji nude usluge posluživanja hrane i pića, turistički informativni servisi) ○ <i>Bike share sustav</i>: osiguran je u gradu Čakovcu ○ <i>Rent a bike</i>: mogućnost unajmljivanja bicikala na području Međimurja u Termama Sv. Martin, izletištu Međimurskim dvorima u Lopatincu te u trgovini Biciklin u Prelogu, kao i u 10 objekata u sklopu Cyclist Welcome ○ Mogućnost manjih popravaka bicikala i kupnje osnovnih dijelova u Cyclist Welcome objektima s četiri i pet zvjezdica ○ Mogućnost unajmljivanja električnih bicikala ○ Prijevoz do 20 bicikala odjednom unutar i van destinacije (u suradnji s prijevoznikom) ○ U Međimurju djeluju tri biciklistička kluba ○ Ponuda brojnih paketa 'Ride & Reley', 'Teambuilding'
Promocija	<ul style="list-style-type: none"> ○ Specijalizirani web portal www.međimurje-bike.com ○ Putem web stranica sustava turističkih zajednica

Konjički turizam – Slovenija (Knežak)

Izvor: www.horsesonbreg.si

Pozicioniranje Netaknuta priroda, uzbudljiva avantura, jahanje

Ponuda

- Organizirano terensko jahanje

	<ul style="list-style-type: none"> o Licencirani vodiči s dobrim poznavanjem okolice, povijesti i običaja
Razvijeni programi	<p>Razvijena tematska ponuda jahanja u trajanju od tri do šest noćenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Skrivena staza: povezana sa špiljama i dvorcima o Obilazak dvoraca: posjet brojnim prekrasnim dvorcima i kušaonicama lokalnih vina o Jahanje po regiji: uživanje u zelenoj prirodi o Iskustvo divljine: kratki odmor za avanturiste i ljubitelje životinja; organizirano noćenja u šumi, kretanje pomoću karte i kompasa, učenje pucanja iz luka ili puške <p>Programi se organiziraju za grupe od 2 do 8 sudionika, uključuju smještaj i hranu te prijevoz prtljage. Naglasak je na lokalno proizvedenim namirnicama i regionalnim vinima.</p>
Smještaj i ugostiteljstvo	<ul style="list-style-type: none"> o Smještaj u privatnom smještaju uređenom u lokalnom stilu i ambijentu o Naglasak na lokalno proizvedenoj hrani i lokalnim vinima
Okruženje	<ul style="list-style-type: none"> o Lijepi krajolici s mnoštvo kulturnih atrakcija
Promocija	<ul style="list-style-type: none"> o Promocija putem internetskih stranica www.horsesonbreg.si o Naglasak na ljubav prema konjima, tradiciji, predstavljanje konja

**Aktivni odmor u prirodi: trekking -
Središnja Istra**

Izvor: www.central-istra.com

Pozicioniranje	Izvorna Istra
Ponuda	<ul style="list-style-type: none"> o 20 tematiziranih staza za pješaćenje (poučne staze, staze po bregima, staze vezane uz atrakcije i sl.) o Signalizirane i označene staze četiri kategorije: <ul style="list-style-type: none"> o Crvena (za fizički iskusne i spremne) o Žuta (umjerene težine i za aktivnije rekreativce) o Zelene (kraće i lagane, obiteljske) o Planinarske (primarno za planinarski segment)

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Detaljno razrađena pravila ponašanja i savjeti za sigurno planinarenje
Smještaj i ugostiteljstvo	<ul style="list-style-type: none"> ○ Specijalizirani smještaj za <i>outdoor</i> aktivnosti (koristi se oznaka <i>Bike hotels</i>) ○ Bogat izbor ugostiteljskih sadržaja s velikim naglaskom na lokalno kulinarstvo i vinski turizam ○ Veliki naglasak na agroturizmu, lokalnim proizvođačima, sirarima, maslinarima, tartufarima
Manifestacije	<ul style="list-style-type: none"> ○ Velik broj organiziranih događanja kojima se povezuju <i>outdoor</i> aktivnosti s drugim atrakcijama (BEERun trail - sport i gastronomija, Sredela Run - sportsko gastronomska manifestacija, organizirane utrke i dr.)
Promocija	<ul style="list-style-type: none"> ○ Specijalizirana stranica na razini Županije www.istra-trails.com (s mogućnošću selektiranja Središnje Istre) ○ Brošure i katalozi, karte ○ Foto i video galerija ○ Promocija na web stranicama Centralne Istra www.central-istra.com te društvenim mrežama (Facebook, Twitter, Instagram)

Analizirani primjeri dobre prakse ukazuju na nekoliko zajedničkih obilježja koji se mogu sažeti na sljedeći način:

- **Tematiziranje ponude:** turističkim se proizvodima daje tematsko obilježje kako bi se približili ciljnim tržišnim segmentima i njihovim interesima
- **Specijalizacija ponude:** kod ponude je vidljiva specijalizacija za pojedine segmente, posebno kad je riječ o certificiranju smještajne ponude
- **Obogaćivanje lanca vrijednosti:** sadržaji i usluge se šire i nadopunjuju, *outdoor* aktivnosti vezane su uz mogućnosti obilaska kulturnih atrakcija, u ponudu se dodaju doživljaji lokalne gastronomije i vina i sl.

RAZVOJNE POTREBE I
MOGUĆNOSTI

4. RAZVOJNE POTREBE I MOGUĆNOSTI BILOGORE

S ciljem podizanja prepoznatljivosti destinacije Bilogora- Bjelovar kao turističke destinacije i otklanjanja razvojnih ograničenja koristi se analiza razvojnih mogućnosti i potreba, kako bi se sistematizirale glavne prednosti i nedostaci te prilike i ograničenja razvoja, a ujedno služi za definiranje vizije i ciljeva kao i aktivnosti koje je potrebno provesti za prevladavanje nedostataka i korištenja prilika koje dolaze iz okruženja.

U izradi matrice korištene su:

- Informacije prikupljene iz postojećih strateških razvojnih dokumenta
- Informacije prikupljene iz dostupnih izvora (Državni zavod za statistiku, baza eVisitor i sl.)
- Informacije/saznanja prikupljena tijekom obilaska terena projektnog područja i tijekom razgovora/intervjua s dionicima
- Informacije/saznanja prikupljena tijekom strateške radionice koja je provedena s glavnim dionicima razvoja turizma.

Destinacija na području Bilogore raspolaže atraktivnom prirodnom osnovom za razvoj široke palete turističkih proizvoda, posebno u kontekstu rasta interesa za novim i neotkrivenim destinacijama koje nude jedinstvene turističke priče i doživljaje. To se u prvom redu odnosi na ljepotu i očuvanost krajolika koji na razmjerno malom prostoru objedinjuje vizure pitomih zelenih brežuljaka s vinogradima i šumama. Snagu svakako predstavlja i dostupnost, povezanost i blizina emitivnim tržištima.

Kao slabost se može navesti još uvijek nedovoljan broj, za tržište spremnih, turističkih proizvoda sa zaokruženim destinacijskim lancem vrijednosti, iako se posljednjih godina taj dio mijenja i primjetan je sve veći broj poduzetnika u turizmu koji prepoznaju prilike projekata u turizmu. Za sada, gosti još uvijek kratko borave u destinaciji. Isto tako, razmjerno je skroman promocijski budžet za veće kampanje i promociju turizma, posebice na razini nacionalnog DMO-a, te u određenoj mjeri regionalnog DMO-a. Nastavak negativnih demografskih trendova, odnosno, iseljavanja mladog stanovništva nameće kao jedna od najvećih prijetnji. Posebno je to važno zbog sve izraženijeg nedostataka kvalificirane radne snage u turizmu, te nedostatka poduzetničke inicijative. Potencijalni problem su i eksterni, poput recesije, pada gospodarske aktivnosti i time pada kupovne moći. Naime, današnja ukupna gospodarska kretanja, po utjecajem velikih političkih nesigurnosti, ukazuju na nestabilnost koja u kratkom vremenu može donijeti negativne posljedice za turističke tokove. Na kraju, iako Bilogoru krasi lijepa i očuvana priroda, u određenoj mjeri je u kontrastu s niskom razinom brige za okoliš i uređenje eksterijera dijela lokalne zajednice.

Izazov/ problem/ ograničenje	Rješenje/Projekt /Aktivnosti/Prilika
Prostor, društvo, gospodarstvo, infrastruktura i okoliš	
<ul style="list-style-type: none"> - Prometna infrastruktura je u lošem stanju iako je područje povezano (loše ceste, manjak obilježja na cestama, nepostojeći lokalne prijevozne linije) - Odlaganje otpada - Manjak interneta - Slaba uključenosti djece i mladih u razvojne programe - Loše održavane i neoznačene planinarske i biciklističke staze - Problem odlaganja otpada u šumskom području - Slaba informiranost lokalnog/regionalnog stanovništva o manifestacijama na području - Odumiranje sela (de-agrarizacija) - Neugledan okoliš po općinama /zapuštenost - Nastavak negativnih demografskih kretanja 	<ul style="list-style-type: none"> - Edukacija o zaštiti okoliša kroz obrazovne ustanove, kampanje - Zajednički projekti koji bi uključili i povezali dionike - Izgradnja komunalne i prometne infrastrukture - Blizina emitivnih tržišta - Promocija usmjerena na kvalitetu života - Označavanje i održavanje prostora čistim - Označavanje biciklističkih i ostalih rekreacijskih staza - Razvijena mreža udruga - Izvori financiranja razvojnih projekata iz sredstava EU programa/ fondova - Povezivanje poljoprivrede s turizmom -
Atrakcije	
<ul style="list-style-type: none"> - Veliki broj atrakcija postoji ali se ne koristi i propada - Neadekvatna valorizacija šuma i ribnjaka - Nedovoljna kadrovska, organizacijska i financijska snaga JLS-a za intezivniju turistifikaciju - Za veliki broj atrakcija nije osigurano održavanje nedovršene i nevalorizirane atrakcije: <ul style="list-style-type: none"> o „Svijetle pruge“ o Bilogorska mitologija o Natura 2000 o Sakralni objekti (neodržavani) o Šume i šumski resursi - Nedostatak snažno diferencirajuće atrakcijske točke koja pruža prepoznatljivost (iznimno inovativna postojeća ili umjetno stvorena turistička 	<ul style="list-style-type: none"> - Raznolikost i ljepota očuvanog krajolika (riječni tokovi, ribnjaci, šume) - Potencijal tematizacije sadržaja/proizvoda - Poraditi na detaljima (neke atrakcije nisu dovoljno atraktivne jer su ostale poludovršene) - Istraživanje atrakcija (spoznajna razina) radi njihovog napretka - Javljanje na natječaje koji se odnose na očuvanje prirode - Razvoj fototurizma Bilogore na ribnjacima, po stazama itd. - Unaprijeđenje interpretacije - Ulaganje u specifičnu turističku infrastrukturu, interpretacijski centar, adrenainski park, nogometni kamp - Fokus na još veće podizanje kvalitete profiliranih programa i manifestacija ili

	udruživanje manjih te izostavljanje onih neodrživih
Turistička suprastruktura i infrastruktura	
<ul style="list-style-type: none"> - Manjak smještajnog kapaciteta - Nedovoljno razvijena gastronomska ponuda (kvantitativno) - Ugostitelji nisu dovoljno educirani da prepoznaju tržišne /turističke zahtjeve - Nedovoljno jasan koncept razvoja kontinentalnog turizma u Županiji i susjednim županijama – konkurentima • Neprepoznatljivost gastro ponude na nacionalnom nivou • Nepostojeći ili iznimno slabo definirani i neinventivni <i>incoming</i> programi turističkih agencija 	<ul style="list-style-type: none"> - Poticanje jedinice lokalne samouprave da osigura sredstva - Potaknuti individualni angažman - Postojanje uspješnih ugostiteljskih priča (npr. Coner) - Edukacija ugostitelja/pružatelja turističkih usluga kako na što autentičniji način ugostiti turiste - Uključiti turiste u manualni rad (voženje traktora, košnju, branje lavande/voća/povrća) - Terme Bjelovar kao potencijalna fokalna točka - Rast interesa za izoliranim smještajnim objektima (kuće za odmor, obiteljske kuće) - Rast interesa za 'neotkrivenim' destinacijama u blizini prebivališta
Upravljanje destinacijom	
<ul style="list-style-type: none"> - Nedovoljno brendiranje proizvoda i promocija istih - Loša povezanost dionika - Nedovoljna suradnja/individualni naponi - Nedostatak DMC agencija - Problem financiranja, informiranja i suradnje (nezainteresiranost lokalnih općina za ulaganje, manjak investicija privatnog sektora, nedovoljna međusektorska povezanost poduzetnika) - Nedovoljno razvijena praksa i sustav destinacijskog upravljanja u Hrvatskoj (nejasne funkcije i odgovornosti) - Slične ili jednake destinacije odmakle u izgradnji i stavljanje u funkciju javne turističke infrastrukture 	<ul style="list-style-type: none"> - Postojeći sustav potpora malim poduzetnicima u turizmu - Destinacijsko brendiranje temeljem razvoja odabranih specifičnih oblika turizma - Usavršavanje detalja turističkih proizvoda - Zajednički rad na promociji destinacije i svih događanja unutar područja - Rast interesa za ruralnim prostorima tokom Covida - Suradnja s drugim kontinentalnim destinacijama u okruženju - Jačanje cjeloživotnog obrazovanja i specijalističkog obrazovanja u turizmu

Prilike za razvoj posebno proizlaze iz velike segmentiranosti turističke potražnje te istovremeno rasta potražnje za turizmom posebnih interesa. Veliki potencijal je upravo u razvoju gastronomije i to lokalne i specifične, povezane s tradicijom poljodjelstva i stočarstva. Posebno se može istaknuti i ruralni prostor, jer upravo za zelenim i mirnim prostorima tržište pokazuje sve veći interes, posebno u kontekstu zdravstvenih kriza koje su dodatno potaknule promišljanje i potrebu za odmorom u destinacijama u kojima nisu gužve i koje pružaju zdravo okruženje.. Konačno, predstoji jače povezivanje s drugim gospodarskim sektorima i subjektima kako bi turistički proizvodi bili sadržajno bogatiji i time privlačniji tržištu.

KLJUČNI IZAZOVI I NAČELA RAZVOJA TURIZMA

Ključni izazovi

Načela razvoja turizma

5. KLJUČNI IZAZOV I NAČELA RAZVOJA TURIZMA

5.1. Ključni izazovi

Temeljem analiziranih sekundarnih izvora podataka, studija, prostornih i razvojnih planova, te izvora iz stručne i znanstvene literature na temu postojećeg stanja razvoja turizma na području destinacije Bilogora- Bjelovar, kao i globalnih trendova, a u svrhu realizacije ciljeva Akcijskog plana, detektirani su i glavni izazovi kao podloga za daljnje osmišljavanje operativnih strategija i mjera u sklopu Strategije. Izazovi su utemeljeni na glavnoj premisi da se turizam u predmetnoj destinaciji razvija isključivo zbog dobiti i potreba lokalne zajednice s ciljem istovremenog povećanja kvalitete okoliša. Sukladno navedenom detektirani su sljedeći izazovi:

1) Neadekvatna prometna infrastruktura

Prometna infrastruktura je jedan od izazova u destinaciji, pri čemu je postojeća dostupnost dobra, no dugoročan problem jest nedostatak adekvatnog javnog prijevoza, kao i linija prema općinama iz Bjelovara.

2) Nedostatnost ljudskih potencijala u brojnosti i kvaliteti

Prikazani demografski trendovi, jedan su od teže savladivih izazova, pri čemu je važno istaknuti da se za prevladavanje izazova ne možemo više oslanjati niti na ljudske potencijale iz drugih dijelova Hrvatske, kao ni iz okruženja, uslijed istovjetnih ili još negativnijih trendova. Osim samog nedostatka radne snage, važno je istaknuti i nedostatak potencijala za poduzetničku inicijativu i razvoj novih proizvoda. Potencijalni odgovor je u sve većem broju stranih radnika, pri čemu postaje izazov kako održati autohtonost zajednice koja također predstavlja vrlo važan nematerijalni resurs.

3) Utjecaj kriza i promjene ponašanja/potreba turista

Globalne krize, s naglaskom na pandemiju, imale su razarajući utjecaj na turističke aktivnosti, no uzrokovale su i ove trendove. Osim pandemije koja je ponajprije uzrokovala strah od putovanja, kontakata i slično, važno je napomenuti i utjecaje klimatske krize, recesije, inflacije, rasta cijena energenata te rata u Ukrajini na same navike turista, koji postaju oprezniji i skloniji otkazivanjima.

4) Klimatska kriza

S obzirom na to da su prema istraživanju UNWTO/ITF, emisije CO₂ povezane s turizmom porasle za najmanje 60% od 2005. do 2016., pri čemu je CO₂ povezan s prometom, koji je zbog velikog udjela dolaska osobnim automobilima i zračnim prijevozom, uzrokovao 5% globalnih emisija u 2016. godini. Turističko gospodarstvo pod velikim je utjecajem klimatskih promjena koje pokazuju visoku ranjivost i rizik od golemih utjecaja na svoje prirodne resurse povezane s turizmom, s naglaskom na klimatske nesigurnosti itd. Sve turističke destinacije, a posebno one s prirodnim dobrima visoke vrijednosti, trebale bi početi odgovarati na prijetnje klimatskim

promjenama procenom svoje sposobnosti prilagodbe i planiranjem strategije prilagodbe, ali i testirati neke mjere temeljene na ekosustavu, kako bi se procijenila njihova izvedivost i učinkovitost u poboljšanju otpornosti turističke destinacije na klimatske promjene.

5) Neadekvatna valorizacija resursa

Brojni resursi, prirodni, kulturni, materijalni i nematerijalni su u potpunosti neprepoznati, te nisu u fizičkom, ali ni informacijskom smislu dostupni kao temelj za razvoj turističkih proizvoda. Također nedostaje adekvatna interpretacija, kao i uporaba ICT-a i interaktivnosti u prezentaciji resursa.

6) Nedostatak lokalne potpore razvoju turizma

Turizam kao gospodarska pojava je relativno rijetka na području cijele destinacije, te se ne smatra prioritetnom djelatnosti za razvoj. Stoga se naglasak učestalo stavlja na razvoj manifestacija za lokalnu zajednicu koje su kvalitetne, no bez odgovarajuće potpore politike i resursa za promociju i ostaju na razini lokalne manifestacije. Unutar same lokalne zajednice naglasak je na turizmu kao dopunskoj djelatnosti, te se stoga ni ne promišlja o stvarnom sustavnom razvoju turističke ponude. U konačnici, kvaliteta ukupne ponude je niža i točkasto prostorno i vremenski disperzirana.

5.2. Načela razvoja turizma

Načela razvoja turizma predstavljaju osnovne temelje na kojima treba promišljati viziju razvoja turizma te planirati aktivnosti koje će se provoditi u području infrastrukturnih projekata, razvoja ljudskih resursa, turističkih proizvoda i komunikacije prema tržištu. Načela razvoja turizma proizlaze iz strateških dokumenata na nacionalnoj razini, a Nacionalna razvojna strategija održivog turizma do 2030. godine i Nacionalni plan razvoja održivog turizma 2021. - 2027. stavljaju naglasak na održivost, proizvode dodane vrijednosti i posebne oblike turizma.

Strategija, među ostalim, kod prioriteta javnih politika ističe potrebu razvoja inovativnog i otpornog turizma, pri čemu se misli na poticanje ulaganja u održiv, niskougljični rast turizma, povećanje multiplikacijskih učinaka turizma na području poljoprivrede, prometa, energije i okoliša te sporta i kreativnih industrija. Također, posebno naglašava razvoj funkcionalnosti i održivih turističkih regija radi cjelovitosti turističkog doživljaja, ponude dodatnih sadržaja, turističku valorizaciju i prezentaciju kulturne i prirodne baštine, gastronomske i enološke ponude. Dalje, stavlja naglasak na kvalitetu ponude, inovaciju kao i na promoviranje Hrvatske kao sigurne i zdrave destinacije koja nudi visokokvalitetnu i raznovrsnu turističku uslugu.⁵ Sve navedeno u skladu je s onime što destinacija Bilogora-Bjelovar kao

---

⁵ Izvor: Hrvatski sabor (2021.) Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. Narodne novine 13/2021.

turistička destinacija može i treba razvijati i što bi joj u duljem vremenskom horizontu moglo osigurati poziciju na turističkom tržištu.

Vezano uz načela razvoja turizma u destinaciji Bilogora-Bjelovar moguće je izdvojiti sljedeće:

Zaštita prostora	<ul style="list-style-type: none"> • Održivo korištenje prirodnih resursa • Primjena 'zelenih' praksi u poslovanju svih poslovnih subjekata
Kvaliteta u svim segmentima ponude	<ul style="list-style-type: none"> • Praćenje trendova i podizanje kvalitete proizvoda i usluga • Poticanje investicija u turizmu i povezanim sektorima
Njegovanje tradicije i jedinstvenih vrijednosti	<ul style="list-style-type: none"> • Zaštita i čuvanje kulturnih, prirodnih i antropogenih atrakcija • Njegovanje naslijeđa, kulture života i rada
Kontinuirano unapređenje znanja i razvoj partnerstva	<ul style="list-style-type: none"> • Razmjena znanja i informacija • Razvoj suradnje i umrežavanje dionika

Zaštita prostora jedno je od glavnih načela budući da destinacija Bilogora-Bjelovar razvija brojne turističke aktivnosti vezane uz boravak u prirodi, koja je lijepa i pitoreskna, s proporcijama koje su ugodne s nizom lijepih, zelenih vizura proplanaka, šuma i livada. Da bi se to očuvalo važno je i da poslovni subjekti uvode 'zelene prakse' i odgovorno se ponašaju u odnosu na prirodu koja ih okružuje. Dalje, nužno je pratiti trendove i u skladu s time podizati kvalitetu proizvoda i usluga, u smislu opipljivih komponenti proizvoda, ali i svega što se odnosi na ljudski faktor (uslužnost, ljubaznost, odnos prema gostima). Da bi se ta kvaliteta osigurala potrebno je poticati daljnje investicije u turizmu i povezanim sektorima, posebno poljoprivrede i lokalnih izvornih namirnica za koje postoji tradicija u uzgoju i proizvodnji. U vezi s time, dalje treba čuvati naslijeđe, kulturu života i rada, koja ujedno čini jednu od glavnih jedinstvenosti područja Bilogore-Bjelovara. Za sve to zajedno važno je izmjenjivati znanja i informacije, prenositi znanja na nove generacije te umrežavati dionike.

VIZIJA I CILJEVI

Vizija razvoja turizma

Operativni ciljevi

6. VIZIJA I CILJEVI TURISTIČKOG RAZVOJA PODRUČJA BILOGORA-BJELOVAR

6.1. Vizija razvoja turizma

Kad se govori o viziji razvoja turizma onda je riječ o željenoj budućnosti turizma, onakvoj kakva bi destinacija Bilogora-Bjelovar željela ostvariti kao turistička destinacija. Za ostvarenje vizije potrebno je vrijeme, a da bi se ona definirala važno je bilo sagledati prednosti destinacije kao i akceptirati ograničenja razvoja. Osim toga, potrebno je uzeti u obzir prilike koje dolaze iz okruženja i potencijalne prijetnje koje se mogu dogoditi na turističkom tržištu pod utjecajem globalnih društvenih, političkih, ekonomskih i drugih promjena kojem je to tržište stalno izloženo.

Vizija se izražava kroz sažeti iskaz onoga što se želi postići u turističkom razvoju iz perspektive razvojnih dionika na području Bilogore-Bjelovara. Tako je ona ujedno rezultat i konzultativnih procesa s dionicima koji su provedeni tijekom izrade ovog dokumenta. Slika budućnosti temelji se na prepoznatim prednostima destinacije, željenim pomacima u razvoju i uvažavanju ograničenja.

Glavne odrednice vizije odgovaraju na sljedeća pitanja:

- Koji su ključni razlikovni elementi destinacije Bilogora-Bjelovar?
- Koji se glavni turistički proizvodi razvijaju?
- Kako osigurati dugoročno održiv razvoj i prepoznatljivost?

S obzirom na detektirane izazove i postavljena načela razvoja, vizija se može iskazati na sljedeći način:

DESTINACIJA BILOGORA-BJELOVAR

Područje Bilogore-Bjelovara prepoznaje se po jednostavnosti, neposrednosti i blizini **u koje se može otići po 'malo odmora' i doživjeti 'domaću i opuštenu atmosferu'**. Niz zanimljivih manifestacija koje prenose tradiciju kraja, zeleno, blago, mirno i pitomo okruženje idealno je za laganu rekreaciju u slikovitoj atmosferi polja i šuma. Očuvani okusi i mirisi, lagane šetnje, konjički turizam, lov i ribolov, druženje s domaćinima, jedinstvena događanja i brojni drugi sadržaji privlače sve one koji **'tragaju za jednostavnošću'**. Uz mnoštvo, malih i 'naizgled sitnih' zadovoljstava ova destinacija pruža suvremenim gostima upravo ono što traže – **neopterećenost i prirodnost odmora** koji svatko može 'krojiti po svojoj mjeri'.

6.2. Operativni ciljevi

Ciljevi održivog razvoja turizma značajno su širi od aktivnosti u domeni turističkog sektora, te predstavljaju konkretne, detaljnije operativne zadatke čije je ostvarenje moguće mjeriti, nadzirati i poticati. Odgovarajući na problem uklanjanja strateških nedostataka, ciljevi konzistentno i sažeto opisuju željene kompatibilne ishode razvoja u vremenskom horizontu Akcijskog plana. Polazeći od analize internog i eksternog okruženja, kao temeljni i operativni ciljevi definirani su:

Glavni cilj : **Podizanje prepoznatljivosti destinacije Bilogora-Bjelovar i njeno pozicioniranje na turističkom tržištu**

Operativni cilj 1: **Razvoj i unapređenje cjelokupne turističke suprastrukture i javne infrastrukture**, ostvarivanje razvojnog cilja podrazumijeva ostvarivanje sljedećih razvojnih strategija:

- Unapređenje turističke i javne infrastrukture
- Unapređenje gastronomske ponude
- Upravljanje kvalitetom smještaja i povezivanje s komplementarnim uslugama u destinaciji

Operativni cilj 2: **Unapređenje turističkog proizvoda i podizanje kvalitete zaštite, valorizacije i interpretacije resursno-atraksijske osnove**, ostvarivanje sljedećih razvojnih strategija:

- Poticanje razvoja inovativnih i autentičnih doživljaja u ruralnim područjima
- Osmišljavanje interpretacije temeljene na autentičnim vrijednostima
- Poticanje kreativnih industrija u turizmu

Operativni cilj 3: **Unapređenje sustava destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa**, ostvarivanje sljedećih razvojnih strategija:

- Unapređenje destinacijskog menadžmenta
- Unapređenje ljudskih resursa

Operativni cilj 4: **Stvaranje prepoznatljivosti**, ostvarivanje sljedećih razvojnih strategija:

- Imidž projekti
- Komunikacijske aktivnosti.

Završno, kao dodatni glavni cilj nužno je istaknuti važnost integracije aktivnosti koje se odnose na mitigaciju i adaptaciju klimatskim promjenama kroz većinu aktivnosti predviđenih akcijskih planom. Za navedeno, nužna je nacionalna potpora, kako u tehničkom tako i u financijskom smislu, i jasna koordinacija javnog sektora u svim politikama (promet, prostorno planiranje, turizam i kapacitet nosivosti, itd.) s regionalnim i lokalnim turističkim zajednicama. Ojačati održivost turističkog sektora

primarni je cilj, polazeći od pretpostavke da učinkovito upravljanje turizmom omogućuje stalna poboljšanja okoliša, socijalnu i gospodarsku održivost. No, za rješavanje učinaka klimatskih promjena na turistički sektor u kontekstu Bjelovara i Bilogore, potreban je specifičniji pristup o tome 'čime' upravljati - tj. ne samo turističkim sektorom, ali i 'kako' povećati otpornost.

KONCEPCIJA TURISTIČKOG RAZVOJA

Brend koncept i željeni imidž destinacije

Turistički proizvodi

Prostorna koncepcija razvoja turizma

7. KONCEPCIJA TURISTIČKOG RAZVOJA

Koncepcija turističkog razvoja odnosi se na promišljanje turističkih proizvoda u prostoru i njihovu cjelovitost u smislu destinacijskog lanca vrijednosti. Da bi se ti turistički proizvodi razvijali na način da se međusobno nadopunjuju i stvaraju turističke proizvode koji će u svim svojim elementima odgovoriti specifičnim zahtjevima pojedini tržišnih segmenata, važno je osigurati 'glavnu točku' koja predstavlja polazište za razvoj proizvoda i komunikaciju s tržištem. To polazište, odnosno, ishodište predstavlja brend koncept na kojem će se dalje graditi sve marketinške i menadžerske aktivnosti u destinaciji Bilogora-Bjelovar.

7.1. Brend koncept i željeni imidž destinacije

Brend koncept važan je jer destinacija Bilogora-Bjelovar tek treba izgraditi svoju poziciju i prepoznatljivost na turističkom tržištu, odnosno, imidž kojim će privlačiti goste u svoj prostor. Brend se mora temeljiti na stvarnim obilježjima destinacije, pa ono što se prenosi gostu kroz komunikacijske aktivnosti kao razlog dolaska i boravka mora odgovarati 'istini', tako da turisti i posjetitelji to zaista mogu iskusiti i osjetiti.

U ovome trenutku turistička potražnja, posebno nakon pandemije, sve se više okreće mirnim i netaknutim prostorima, otkrivanju novih destinacija u kojima mogu doživjeti neka potpuno nova i nepoznata iskustva. Budući da je destinacija Bilogora-Bjelovar kao mjesto za turistički posjet još uvijek nedovoljno poznata tržištu, upravo ovaj trenutak predstavlja priliku da se tržištu predstavi po nečemu što je svojstveno ovom prostoru, a istovremeno tržištu važno.

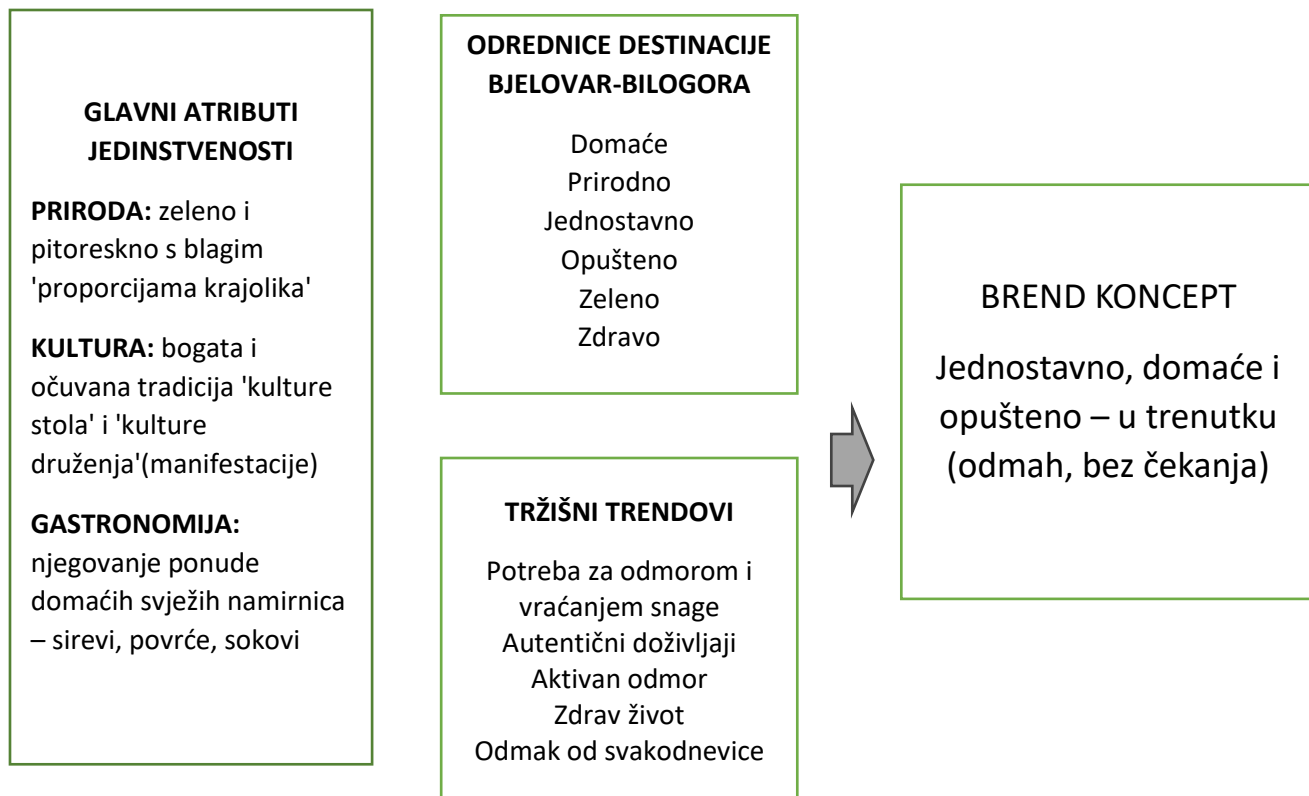
Brend koncept polazi od izdvajanja atributa jedinstvenosti, odnosno, onih atributa destinacije koji neki prostor mogu izdvojiti od ostalih i na jednostavan način lagano predočiti potencijalnim gostima što je to što tu destinaciju izdvaja i po čemu je posebna i drugačija. To mogu biti fizička obilježja, ali i 'neopipljiva' obilježja koja mogu biti jednako snažna i relevantna suvremenim kupcima. Važno je da se 'takvo obećanje' zaista može i 'isporučiti' i da gost ono što mu je rečeno može osjetiti i doživjeti tijekom boravka.

Brend koncept destinacije Bjelovar-Bilogora temelji se na osnovnoj ideji da destinacija pruža osjećaj trenutnog opuštanja i odmor:

- zbog osjećaja 'domaće atmosfere' – opuštenost, način i ritam života
- zbog njegovanja mnoštva zanimljivih manifestacija koje okupljaju i 'spajaju' lokalno stanovništvo
- zbog prirode koja je prilagođena svima za brojne *outdoor* aktivnosti

- zbog njegovanja prirodnosti i tradicije u uzgoju i proizvodnji hrane (posebno povrće i sirevi) i vina.

Slika 7.1. Brend koncept destinacije Bilogora-Bjelovar

7.2. Turistički proizvodi

Sagledavajući resursno atrakcijsku osnovu Bilogore i Bjelovara kao bazu za promišljanje i razvoj turističkih proizvoda, trendove na turističkom tržištu i obilježjima tržišnih segmenata, moguće je za destinaciju definirati sljedeći portfelj turističkih proizvoda.

Slika 7.1. Portfelj turističkih proizvoda destinacije Bilogora-Bjelovar

PROIZVOD	MODALITET	BILOGORA	BJELOVAR
KULTURNI TURIZAM	Kreativni turizam	Primarni	Sekundarni
	Turizam baštine	Sekundarni	Sekundarni
	Manifestacije i događanja	Sekundarni	Sekundarni
	Vjerski turizam	Sekundarni	Sekundarni
ENO I GASTRONOMSKI TURIZAM	Gastronomski turizam	Sekundarni	Sekundarni
	Turizam vina	Sekundarni	Tercijarni
REKREACIJA I BORAVAK U PRIRODI	Konjički turizam	Sekundarni	Sekundarni
	Cikloturizam	Sekundarni	Sekundarni
	Lov i ribolov	Sekundarni	
	Seoski turizam/Odmor u ruralnom prostoru	Sekundarni	Tercijarni
	Ekoturizam/eko-agro turizam	Sekundarni	
POSLOVNI TURIZAM	Turizam sajmova		Sekundarni
	Sportske pripreme i natjecanja; teambuilding	Sekundarni	
POSEBNI PROIZVODI	Memorijalni turizam	Sekundarni	Sekundarni
	Termalni turizam	Sekundarni	Sekundarni

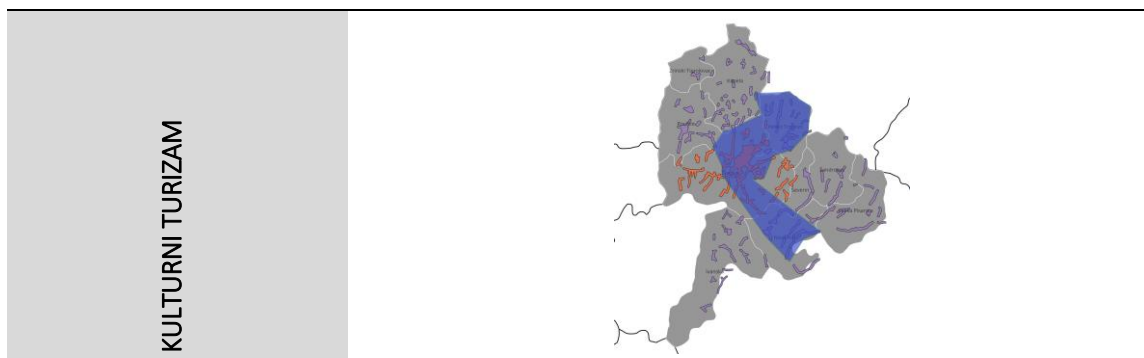
Primarni	■
Sekundarni	■
Tercijarni	■

Najveći broj turističkih proizvoda nalazi se u grupi rekreacije i boravka u prirodi čime se valorizira slikovita i pitoma priroda brežuljaka i ravnica područja Bilogora-Bjelovara. Slijede proizvodi kulturnog i eno gastronomskog turizma koji se međusobno nadopunjuju i obogaćuju boravak u destinaciji. Naglasak je na manifestacijama i gastronomskom turizmu koji spadaju u primarne turističke proizvode te kreativnom turizmu u Bjelovaru.

Kombinacijom proizvoda stvarati će se preduvjeti za produljenje turističkog boravka i pretvaranje izletničke u vikend potražnje i duljeg boravka. Iako su neki od proizvoda već danas spremni za tržište, radi se još uvijek o turističkoj ponudi koja se pojavljuje na nekim mjestima u destinaciji, ali koja još uvijek nije dovoljno povezana i pripremljena za turiste (paketi) koji bi dulje boravili u destinaciji. Pri tome je

jako važno razvijati ponudu receptivnih turističkih agencija te poticati individualne obilaske kroz kreiranje i promoviranje tema.

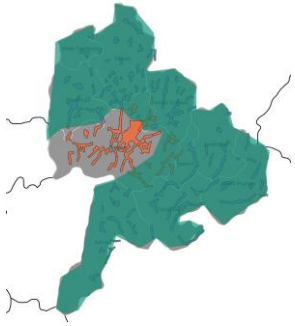

Opis: Kulturni turizam uvijek je sastavni dio boravka u destinaciji iako često i sam za sebe privlači pojedine tržišne segmente. Turizam baštine obuhvaća cjelokupno kulturno naslijeđe – obilazak muzeja i galerija, gradskih središta, sakralne baštine i drugo. Kreativni turizam, u kojem smjeru se danas sve više razvijaju svi modaliteti kulturnog turizma, podrazumijeva uključivanje gostiju u aktivnosti, kreiranje posebne ponude koja je inovativna i drugačija. Manifestacija i događanja, koja su posebno važna za destinaciju Bilogora-Bjelovar, mogu samostalno poticati goste na dolazak, posebno kad je riječ o vikend potražnji. Njih je potrebno stalno nadograđivati novim sadržajima, medijski pratiti i podizati im popularnost. Vjerski turizam također privlači sve veći broj ljudi, a ovom segmentu gostiju uz vjerske sadržaje važni su i svi drugi kulturni sadržaji.

- Turizam baštine
- Kreativni turizam
- Manifestacije i događanja
- Vjerski turizam

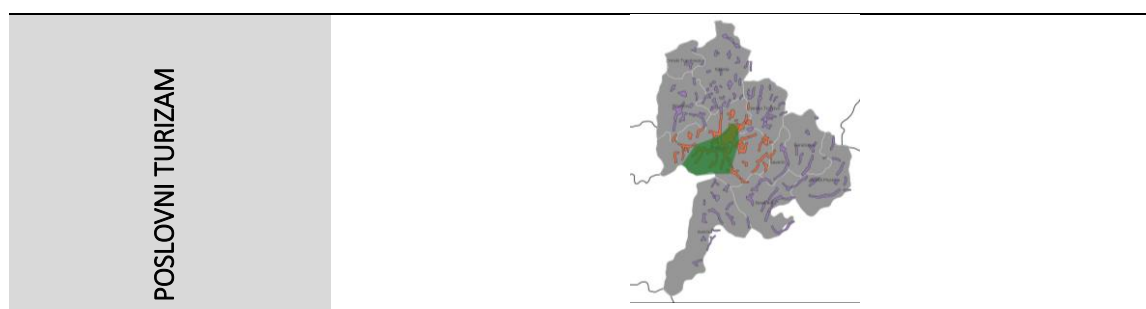
Glavni tržišni segmenti	Turizam baštine: zrela dob (50-65), mladi, obitelji s djecom Kreativni turizam: zrela dob (50-65), mladi, obitelji s djecom Manifestacije i događanja: posjetitelji koji žele vidjeti događanja, gosti koji sudjeluju u događanju Vjerski turizam: hodočasnici, kulturni turisti
Pozicioniranje	Destinacija bogata događanjima i manifestacijama koja okuplja domaćine i goste i brojnih kulturnih sadržaja u ugodnoj atmosferi malog grada i slikovitih mjesta.
Ključni turistički sadržaji	Turizam baštine: urbana jezgra Bjelovara, etno park Veliko Trojstvo, Romska kuća Kreativni turizam: događanja i radionice Manifestacije i događanja: Đurđevo na Bilogori, Bjelovarsko kulturno ljeto, Terezijana, Jesen na Bilogori, Tjedan udaraljakaša, manjiski susreti i dr.

	Vjerski turizam: katedrala sv. Terezije Avilske, svetište u Novoj Rači, Paulovac
Razvoj proizvoda	<p>Turizam baštine: daljnje unapređenje prezentacije baštine, tematska povezivanja i uvođenje <i>storytellinga</i>, partnerstva i povezivanja kulturnog i turističkog sektora</p> <p>Kreativni turizam: razvoj inovativnih događanja i turističkih proizvoda kulturnog turizma u kojima sudjeluju gosti (dužeg trajanja)</p> <p>Manifestacije i događanja: pravovremena promocija i najava događanja, kontinuirano unapređenje infrastrukture koja prati događanja, izdvajanje i dodatna promocija 'marker' (glavnih) događanja, na kojima se gradi imidž destinacije Bilogora-Bjelovar, osmišljavanje i ponuda paketa usluga (ulaznice, smještaj, gastronomija), stalno inoviranje portfelja događanja</p> <p>Vjerski turizam: razvoj hodočasničkih ruta i dijacezenskog muzeja</p>
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Provedba posebnih kampanja na društvenim mrežama • Ciljana promocija pojedinih proizvoda kulturnog turizma prema ciljnim segmentima • Korištenje specijaliziranih kanala promocije prema specifičnim tržišnim segmentima

<p>REKREACIJA I BORAVK U PRIRODI</p>	
<p>Opis: proizvodi rekreacije u prirodi zbog prirodnih ljepota imaju veliki potencijal razvoja. Posljednjih godina iznimno raste popularnost svih ovih aktivnosti kao protuteža svakodnevnom ritmu života u velikim gradovima i potrebe za kratkim aktivnim odmorima za vraćanje životne snage. Riječ je o proizvodima prilagođenim 'običnim' ljudima koji ne traže posebne pripreme i kondiciju, ali koji uvelike mogu pomoći za odmaranje duha i tijela. U destinaciji Bilogora-Bjelovar može se razvijati široka paleta ovih proizvoda, s posebnim naglaskom na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konjički turizam • Cikloturizam • Lov i ribolov 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Seoski turizam/Odmor u ruralnom prostoru • Ekoturizam/agro-bio turizam
Glavni tržišni segmenti	<p>Konjički turizam: profesionalci i rekreativci, obitelji s djecom</p> <p>Cikloturizam: mladi profesionalci (26-35), obitelji s djecom, zrela dob (50-65)</p> <p>Lov i ribolov: zrela dob (55-65), pasionirani lovci i ribolovci, udruge i lovačka društva, ribolovna društva</p> <p>Seoski turizam/Odmor u ruralnom prostoru: obitelji s djecom, zrela dob (50-65), mladi (26-35)</p> <p>Ekoturizam/agro-bio turizam: individualci i grupe s izraženi interesom za prirodu, školska djeca (škole u prirodi), djeca školske /srednjoškolske dobi, obitelji s djecom</p>
Pozicioniranje	Destinacija sa širokom paletom mogućnosti odmora u prirodi u lijepom i slikovitom okruženju u kojem je sve 'po mjeri'
Ključni turistički sadržaji	<p>Konjički turizam: Veliko Trojstvo i Velika Pisanica</p> <p>Cikloturizam: cijelo područje</p> <p>Lov i ribolov: Velika Pisanica, Veliko Trojstvo, Kapela, Zrinski Topolovac, Šandrovac, Nova Rača i Ivanska</p> <p>Seoski turizam/Odmor u ruralnom prostoru: cijelo područje</p> <p>Ekoturizam/eko-agro turizam: Velika Pisanica, Rovišće, Zrinski Topolovac</p>
Razvoj proizvoda	<p>Konjički turizam: daljnji razvoj staza za jahanje, popularizacija konjičkog turizma, povezivanje konjičkog turizma s drugim turističkim proizvodima</p> <p>Cikloturizam: daljnje povezivanje cikloturističkih ruta, opremanje ruta kvalitetnim odmorištima (nadstrešnice, alat), dostupnost pružatelja servisnih usluga, specijalizacija smještajnih objekata, izrada specijaliziranih aplikacija, daljnji razvoj i promocija</p> <p>Lov i ribolov: uređenje platformi za ribolov, opremanje smještajnih objekata za lovce i ribolovce, mogućnost kupnje ribolovne opreme u destinacijama, specijalizacija ponude u ugostiteljskim objektima</p> <p>Seoski turizam/Odmor u ruralnom prostoru: poticanje uređenja naselja, kuća i okućnica s tradicijskim materijalima, poticanje OPG-ova na smještajnu i ugostiteljsku ponudu, organizacija tradicijskih manifestacija, razvoj programa s mogućnostima sudjelovanja u aktivnostima sela</p>

	Ekoturizam/agro-bio turizam: razvoj interpretacije ekosustava, didaktičke farme, pokazni vrtovi, interaktivna vodstva po šumama/livadama/nasadima
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje informacija kroz web portal • Mobilne aplikacije • Društveni mediji

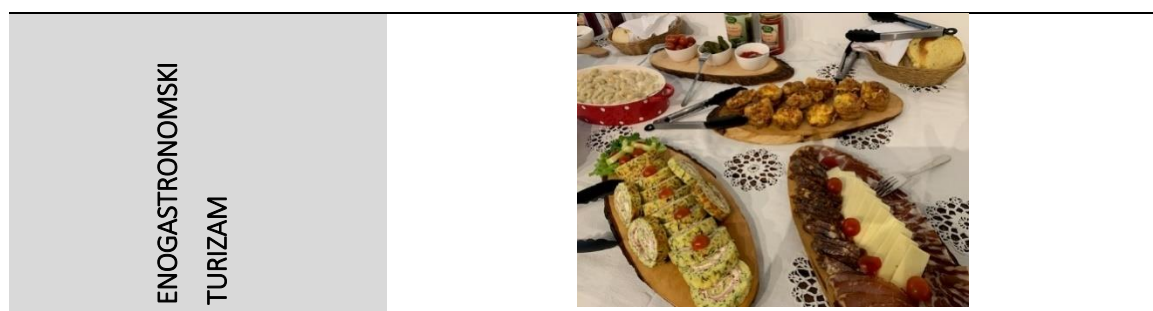

Opis: poslovni turizam važan je zbog privlačenja poslovnih segmenata gostiju, a posebno se veže uz poslovnu zonu Bjelovar i tradicionalni sajam u Gudovcu koji okuplja velik broj sudionika. Osim toga, poslovni turizam se odnosi i na razvoj infrastrukture za sportske pripreme i natjecanja, što je ponajviše vezano uz prirodne resurse koji za takve pripreme pružaju veliku mogućnost i potencijal korištenja geotermalne vode. Također valja spomenuti i teambuilding programe koji su sve popularniji, a s obzirom na blizinu, dostupnost i mnoštvo sadržaja za odmor i opuštanje, destinacija Bilogora-Bjelovar ima velike predispozicije za privlačenje ovih gostiju.

- Turizam sajmova
- Sportske pripreme i natjecanja; *Teambuilding*

Glavni tržišni segmenti	<p>Turizam sajmova: poslovni segment gostiju, tvrtke</p> <p>Sportske pripreme i natjecanja: sportski savezi i klubovi, sportska udruženja i rekreativci</p> <p><i>Teambuilding</i>: domaće i međunarodne tvrtke, udruge</p>
Pozicioniranje	Destinacija Bilogora-Bjelovar mjesto je za poslovne susrete, ali i druženja u opuštenoj atmosferi
Ključni turistički sadržaji	<ul style="list-style-type: none"> • Sajamski prostor Gudovac • Poslovna zona Bjelovar • Urbana jezgra Bjelovara • Turistička zona Veliko Korenovo • Atraktivni lokaliteti u prirodi za sportove na otvorenom • Sportska infrastruktura

Razvoj proizvoda	<p>Turizam sajмова: daljnji razvoj infrastrukture i sadržaja, ciljana promocija prema poslovnom segmentu gostiju</p> <p>Sportske pripreme i natjecanja: unapređenje suradnje između sportskog i turističkog sektora, specijalizacija agencija za formiranje paketa 'sportskih priprema, kreiranje programa usmjerenih na aktivni odmor, realizacija Terma Bjelovar</p> <p><i>Teambuilding</i>: podizanje prepoznatljivosti destinacije Bilogora-Bjelovar za <i>teambuilding</i> programe, aktivnosti unapređenja prodaje, intenziviranje promocijskih aktivnosti</p>
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Ciljana promocija na poslovni segment gostiju, sportaše i rekreativce • Jačanje online promocijskih aktivnosti

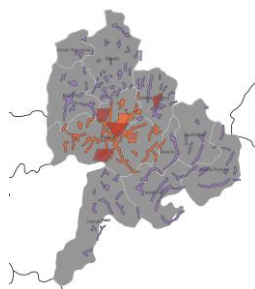
Opis: trendovi na turističkom tržištu pokazuju sve veći interes za proizvodima gastronomije i vinskog turizma, što je posljedica društvenih promjena, sve veće brige o zdravlju kao i potrebe da se kroz hranu i piće upozna neki kraj i njegova tradicija. Osim što je hrana uvijek sastavni dio turističkog doživljaja, hrana i piće sve više postaju i primarni motiv koji pokreće ljudi na putovanja u neke destinacije (*foodies*). Za destinaciju Bilogora-Bjelovar hrana i piće su izvrstan medij za prezentaciju autentičnosti, lokalnih vrijednosti i izvornosti, jer se u destinaciji njeguje uzgoj lokalnih proizvoda, prerade namirnica na tradicijski način (zimnice, sirevi, ocat, vino i sl.). Priče o zdravoj i domaćoj hrani uvelike mogu pridonijeti stvaranju imidža destinacije ('domaće' i 'jednostavno') i generalno stvaranju brenda.

- Gastronomski turizam
- Vinski turizam

Glavni tržišni segmenti	<p>Zrela dob (55-65)</p> <p>Mladi parovi (26-35)</p> <p>Treća dob (65+)</p> <p>Obitelji s djecom</p> <p>Ljubitelji vina i <i>foodies</i></p>
-------------------------	--

Pozicioniranje	Destinacija Bilogora-Bjelovar je destinacija izvornih, autentičnih i jednostavnih namirnica i jela iz ruku 'domaćina' koji čuvaju i prenose tradiciju kroz generacije
Ključni turistički sadržaji	<ul style="list-style-type: none"> • OPG-ovi s proizvodnjom domaćih proizvoda • Restorani s ponudom lokalnih specijaliteta • Tržnice • Dukat Bjelovar, Koestlin Bjelovar
Razvoj proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> • Oformiti grupu stručnjaka (renomirani <i>chefovi</i> iz destinacije) i izraditi poseban plan za unapređenje eno i gastronomske ponude • Osmisliti ponudu manjinskih jela – Bjelovar centar manjinske kuhinje • Definirati nekoliko tipičnih jela i pića koji se trebaju uvrstiti u jelovnike • Unaprijediti prezentaciju kroz '<i>storytelling</i>' • Provesti edukaciju za podizanje kvalitete ljudskih resursa • Izbor 'marker' jela/proizvoda i njihova dodana promocija
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Provedba nekoliko imidž kampanja na temu gastronomije u destinaciji Bilogora-Bjelovar • Intenzivna promocija kroz online medije • Osmišljavanje nekoliko gastronomskih manifestacija i njihova dodatna promocija

POSEBNI PROIZVODI

Opis: kad se govori o memorijalnom i termalnom turizmu riječ je o posebnim proizvodima. Memorijalni turizam podrazumijeva posjet mjestima stradanja i upoznavanje s povijesnim događanjima. Termalni turizam u ovome je trenutku u planovima razvoja područja Bilogora-Bjelovar, a njegovom bi se realizacijom stvorila nova turistička atrakcija koja bi dodatno privlačila turiste u ovaj prostor i pružala još jedan novi aspekt odmora i relaksacije.

- Memorijalni turizam
- Termalni turizam

Glavni tržišni segmenti	Memorijalni: osobe motivirane edukacijom ili empatijom, školska djeca Termalni: gosti srednje dobi, obitelji s djecom
Pozicioniranje	Područje Bilogora-Bjelovar je destinacija učenja o povijesnim događanjima kroz zanimljive priče
Ključni turistički sadržaji	Memorijalni: Lug, Barutana, vojna povijesna baština i infrastruktura u Bjelovaru, kuća Josipa Broza Tita Termalni: Korenovo
Razvoj proizvoda	Memorijalni: prilagođavanje infrastrukture, razvoj interpretacije sadržaja, razvoj <i>storytellinga</i> , unapređenje promocije i informiranja gostiju
Komunikacija s tržištem	<ul style="list-style-type: none"> • Intenziviranje promocije kroz online kanale • Promocija kroz društvene medije

7.3. Prostorna koncepcija razvoja turizma

Na temelju analize i valorizacije turističke resursne osnove u Poglavlju 2. predložena je koncepcija turističke prostorne organizacije destinacije Bilogora-Bjelovar. Koncepcija turističke prostorne organizacije organski se razvila iz prirodnih i kulturno-povijesnih te gospodarskih datosti prostora.

Sve više jedinica lokalne samouprave prepoznaje svoje turističke potencijale. Stoga uslijed brojnih modernizacijskih procesa turizam na području TZ Bilogora-Bjelovar opravdano dobiva na sve većem značenju te postaje jedan od ciljeva razvoja. Da bi se ciljevi razvoja turizma mogli osmisлити i realizirati potrebno ih je sagledati u prostoru s postojećim stanjem, svim turističkim potencijalima, mogućnostima i trendovima kako na području TZ Bilogora-Bjelovar, tako i na području jedinica lokalne samouprave.

Turistička resursna osnova, sa svim realnim i potencijalnim atrakcijama, predstavlja jedan od osnovnih čimbenika za promišljanje prostorne koncepcije razvoja turizma. Stanje resursne osnove je kompleksno i kao takvo, rezultat je dugotrajnog djelovanja antropogenih i prirodnih prilika. Kada se pri tome uzme u obzir ekološka i održiva komponenta turizma, potencijali zelene transformacije i kreativne kulturne industrije koja je važna za osmišljavanje prostorne koncepcije turizma, dolazi se do horizontalne i vertikalne složenosti.

Područje TZ Bilogora-Bjelovar ima široki spektar jedinstvenih i specifičnih kulturnih, gospodarskih, poljoprivrednih, sportsko-rekreacijskih i društvenih vrijednih atrakcija (prepoznatih po različitim stupnjevima vrijednosti), s povijesnim gradom Bjelovarom, kao administrativnim središtem i regionalnim centrom moći, a koje je moguće prezentirati u turizmu.

Prilikom planiranja razvoja turizma, a kako bi se on ujednačeno distribuirao i razvijao, potrebno je uzeti u obzir razumijevanje prostornih mogućnosti uz prethodno prepoznavanje atrakcija (realnih i potencijalnih) koje Grad i njegovu okolicu čini jedinstveno prepoznatljivom i zanimljivom. Za razliku od

hrvatske obale, područje TZ Bilogora-Bjelovar nije izloženo tako snažnim špekulativnim dimenzijama (prometa nekretnina i građenja), što mu daje veliku prednost prilikom osmišljavanja prostornog koncepta turizma.

Prilikom promišljanja dugoročnog razvoja turizma prepoznate su ključne turističke prostorne značajke koje se očituju kroz prostorne cjeline i od osobite su važnosti, a to je Grad Bjelovar, kao snažna centrifugalna točka s brojnim manifestacijama. Kako je navedeno, one su kompleksne jer odražavaju različite vrijednosti materijalne i nematerijalne baštine (prirodna i kulturna baština, kultura života i rada, manifestacije te sport i rekreacija – lov, ribolov i dr.), a koje su vidljive u prostoru. Znači, sagledavanjem morfoloških i sadržajnih komponenti prostor je podijeljen na pojedine prostorne cjeline (dijelove cjelina) koje istovremeno pružaju uvid u cjelinu TZ Bilogora-Bjelovar. Sagledavanje pojedinih dijelova prostora u cjelini važno je za planiranje prostorne koncepcije razvoja turizma, ali i održivog razvoja koji u sebi sadržava turizam.

Dok Bjelovar ima prepoznatljivu urbanističku ideju koja je planski osmišljena (koristeći jednostavnu geometrijsku shemu koja podrazumijeva jednostavan, jasan i razumljiv raster ulica pod pravim kutom), ruralna naselja najčešće imaju organičku formu, ali s prepoznatljivom tradicijom poljodjelstva i stočarstva, tradicijom uzgoja grožđa i vina, tradicijom planinarstva, područjem Natura 2000, raznolikost manjinskih zajednica, a tu je i bogatstvo prirode sa šumama i ribnjaci. Različke turističke manifestacije privlače turiste i boravak na cijelom prostoru Županije, najčešće samo za vrijeme trajanja manifestacije, ali ne i kontinuirano.

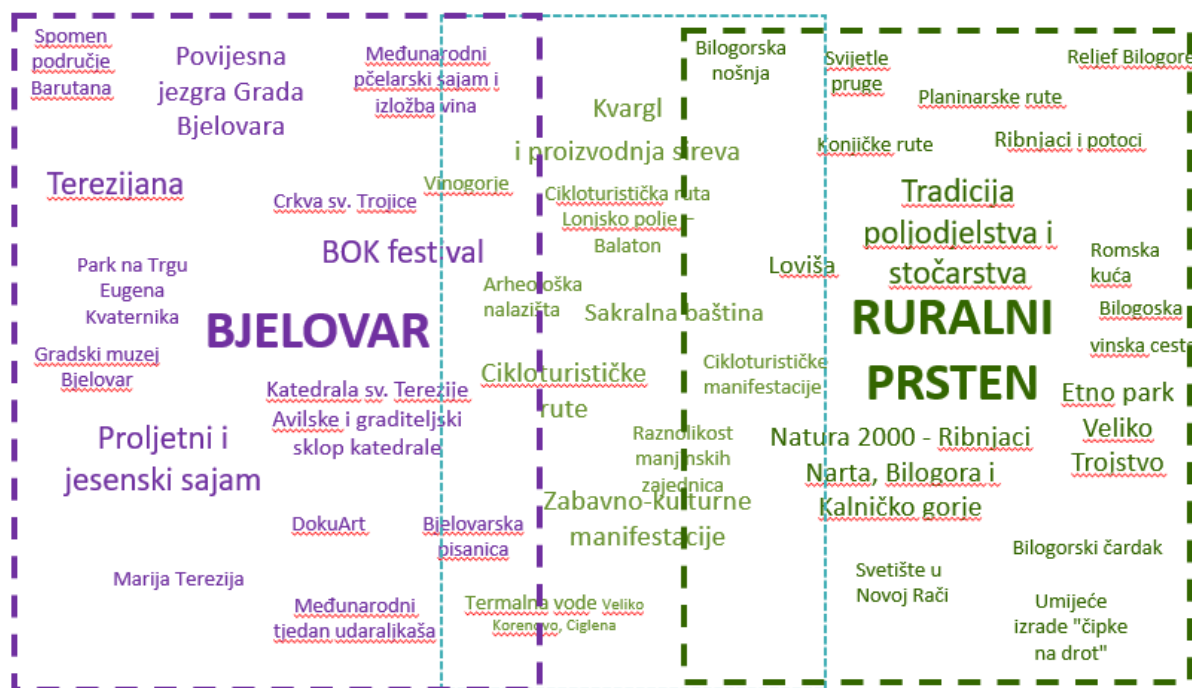
Stoga su najprepoznatljivije dvije jednako vrijedne prostorne cjeline na području Bilogora-Bjelovar, koje se ne smiju strogo odvajati već ih je potrebno sagledavati kao cjelinu , a to su:

Grad Bjelovar sa planski osmišljenom prostornom cjelinom, bogatstvom materijalne i nematerijalne baštine u kojoj se odvijaju brojne manifestacije (kulturne, kulturno-povijesne, sportsko-rekreacijske i dr.). Novo planirana turistička zona Veliko Korenovo važna je prostorna cjelina koja će koristiti termalne izvore, a kroz turizam objedinjuje zdravstvenu te sportsko-rekreaciju komponentu. Za razliku od stare gradske jezgre – novo planirana turistička zona odraz je novog vremena i novih potreba u turizmu.

Ruralni prsten Grada Bjelovara – koji obiluje pitoresknim ruralnim naseljima uklopljenim u ruralni krajolik s prirodnim šumskim i ribnjačarskim površinama, ali bogatom kulturom života i rada.

Čak i 'presjek' prostora sjever-jug te istok-zapad područja Bilogora-Bjelovar ukazuje kako Grad Bjelovar predstavlja prostorni 'magnet' te upotpunjuje povezanost s okolnim naseljima i kulturnim krajolikom.

Slika 6.2. Shematski presjek atrakcija područja Bilogora-Bjelovar

Ovakva segmentacija prostora ukazuje na raznolik i vrijedan turistički odnos na prostoru Bilogora-Bjelovar i Bjelovara kao središta i ruralnog prstena. Takvom prostoru pristaje planski i organizirani razvoj turizma (i sam grad je nastao planski). Pri tome se misli da mu ne priliči model intenzivnog turističkog razvoja s mnogobrojnim turističkim resortima, već razvoj turizma povezan s lokalnim stanovništvom svih naselja.

Kartografski prikaz segmentacije prostora pokazuje prepoznatljivu i pojednostavljenu matricu prostornih turističkih značajki područja Bilogora-Bjelovar koja je pretpostavka za razvoj i unapređenje turizma, iz čega se može iščitati pozitivna interakcija svih dionika turizma i lokalnog stanovništva.

Spoznaje o povezanosti mreže naselja i JLS na području Bilogora-Bjelovar, pa čak i izvan njihovih administrativnih granica, može biti od koristi za planiranje razvoja turizma, a pri tome očuvanju prostornih karakteristika i prostornog identiteta s urbanim i ruralnim vrijednostima. Nesumnjivo područje Bilogora-Bjelovar predstavlja u smislu razvoja turizma specifičan, zanimljiv, ekološki senzibilan prostor, ali s bogatom kulturnom, kulturno-povijesnom, poljoprivrednom i sportsko-rekreacijskom baštinom.

Stoga se prostorna koncepcija razvoja turizma bazira na razumijevanju geografskih, povijesnih, prostorno-razvojnih specifičnosti, ali i potencijala te povezivanja planova razvoja ostalih sektora, tj. razvoj turizma koji uvažava prostorne vrijednosti, trendove razvoja i održivost.

Prostorni koncept razvoja turizma može uključivati digitalnu i zelenu transformaciju kao i kreativne kulturne industrije. Svakako da održivi razvoj turizma može biti poticaj za oporavak i otpornost prostora Bilogora-Bjelovar.

Prostor predstavlja osnovni 'medij' u kojem se razvija turistička ponuda i ostvaruju turistički doživljaji. Stoga njegovo očuvanje i promišljanje, kako i na koji način ga koristiti, predstavlja temelj promišljanja turističkog razvoja. Posljednjih smo godina izloženi klimatskim promjenama koje snažno utječu i utjecat će na obilježja prostora.

Zbog toga je, kod planiranja turističkih aktivnosti, važno osvrnuti se i uzeti u obzir klimatske promjene i njihov utjecaj na prostor danas i potencijalno u budućnosti. Prema najnovijem istraživanju UNWTO/ITF, emisije CO₂ povezane s turizmom porasle su najmanje 60 % od 2005. do 2016., pri čemu je CO₂ povezan s prometom, koji je zbog tranzita vrlo razvijen na prostoru Bjelovara uzrokovao 5% globalnih emisija u 2016. godini. Istodobno, turističko gospodarstvo pod velikim je utjecajem klimatskih promjena, posebice područja uz rijeke, koja pokazuju visoku ranjivost i rizik od golemih utjecaja na svoje prirodne resurse povezane s turizmom, s naglaskom na erozije obale, klimatske nesigurnosti itd. Sve turističke destinacije, a posebno one s prirodnim dobrima visoke vrijednosti, trebale bi početi odgovarati na prijetnje klimatskim promjenama procjenom svoje sposobnosti prilagodbe i planiranjem strategije prilagodbe i na kraju testirati neke mjere temeljene na ekosustav, kako bi se procijenila njihova izvedivost i učinkovitost u poboljšanju otpornosti turističke destinacije na klimatske promjene.

Ojačati održivost turističkog sektora strateški je cilj, polazeći od pretpostavke da učinkovito upravljanje turizmom omogućuje stalna poboljšanja okoliša, socijalnu i gospodarsku održivost. No, za rješavanje učinaka klimatskih promjena na turistički sektor u kontekstu Bilogorsko-Bjelovarske regije potreban je specifičniji pristup o tome 'čime' upravljati - tj. ne samo turističkim sektorom - i 'kako' povećati otpornost.

Među brojnim potencijalnim tehnikama – inženjerskim, društveno-ekonomskim ili financijskim – za borbu protiv utjecaja klimatskih promjena, one koje se temelje na dostupnim uslugama ekosustava među jeftinijim su i dugotrajnijim rješenjima. Stoga je primarni cilj poboljšati kapacitete jedinica lokalne samouprave za razvoj novih strategija za ublažavanje i prilagodbu turizma, polazeći od ažuriranog znanja, a u nekim slučajevima i od već postojećih klimatskih strategija/procjena i inovativnih metoda (karte ranjivosti, indeks gradijenta otpornosti, itd.). Nadalje, nužno je uspostaviti sustav praćenja koji će omogućiti Županiji i JUPP BBŽ da mjere postizanja unaprijed definiranih poticajnih uvjeta koji bi trebali podržati buduću provedbu aktivnosti, usmjere na mitigaciju klimatskih promjena. Konačno, među najugroženijim područjima, pod utjecajima klimatskih promjena, svakako su doline rijeka i potoka, pa tako i Česma, kao i ribnjaci u okruženju integrirana zaštićena područja i stoga je nužno, upravo u tom području, implementirati prve pilot aktivnosti.

AKCIJSKI PLAN

8. AKCIJSKI PLAN

Akcijski plan utemeljen je na razvojnim potrebama destinacije Bilogora-Bjelovar, te polazištima utemeljenima na planovima višeg reda. Svaka od aktivnosti sadrži elemente čija je glavna funkcija jasna i olakšana provedba iste:

- Cilj aktivnosti
- Opis aktivnosti
- Nositelj (odgovornost u koordinaciji i provedbi)
- Ostali dionici (potencijalni partneri u provedbi i/ili korisnici)
- Vremenski obuhvat (okvirni, do razine kvartala)
- Provedbeni koraci
- Programi/projekti u tijeku (postojeći ili planirani programi) i projekti u funkciji postizanja ciljeva
- Prioritet (niski/srednji/visoki)
- Okvirni izvori financiranja
- Pokazatelji (definiraju elemente s pomoću kojih vrednujemo provedbu aktivnosti).

Važno je istaknuti da se niže prezentirani Akcijski plan odnosi jednako na područje ruralnog prstena, kao i na urbano područje Bjelovara. Međutim, planom razvoja Grada Bjelovara determiniran je set aktivnosti usmjeren isključivo na gradsko područje, te se stoga navedene aktivnosti detaljno ne opisuju u ovom Akcijskom planu.

Konačno, važno je istaknuti da se najveći dio aktivnosti odnosi na javni sektor (zbog olakšane implementacije plana), no nužna je suradnja s dionicima iz privatnog sektora, NGO-a, ali i lokanom zajednicom i turistima. Stoga su dionici primarno javne ustanove, županijska, gradska i općinska tijela, kao i javna poduzeća. Posebnost ovog Akcijskog plana je i to što su ciljevi fokusirani na ostvarenje koncepta održivog razvoja turizma, što znači da sadrži i elemente koji bi se trebali iskoristiti prilikom izrade i marketinških planova i planova rada TZ-a. U skladu s time projekti koji proizlaze iz glavnih ciljeva Akcijskog plana grupirani su u tri skupine temeljem složenosti provedbe:

- a) Prvu skupinu (brza implementacija, manji trošak) čine osnovne aktivnosti usmjerene na jačanje prepoznatljivosti destinacije, a koja ne iziskuju velika materijalna sredstva i dugo trajanje realizacije, ali bi mogle imati značajne učinke. U ovu skupinu pripadaju i akcije koje se već provode i koje prema potrebi treba unaprijediti.
- b) Drugu skupinu (duga implementacija, veliki trošak) činili bi krupniji zahvati za koje je nužna dugotrajnija priprema i znatnija sredstva, stvaranje novih atraktivnih sadržaja (posjetiteljski centri,

hot spotovi) ali i upravljanje prostorom. Iako je većina tih zahvata definirana postojećim planskim dokumentima, za njih nisu osigurana sredstva, pa su i rokovi realizacije duži.

- c) Treća skupina (kontinuirana implementacija, manji trošak) odnosi se na akcije vezane uz implementaciju i promociju održivih oblika ponašanja, te edukativne akcije usmjerene na domicilno stanovništvo i turiste, koje bi se većim dijelom provodile kontinuirano. Radi se uglavnom o financijski manje zahtjevnim akcijama vezanim uz strateško upravljanje u nadležnosti županijskih, gradskih i općinskih institucija te JU nadležnih za zaštićena područja.

Prva skupna	Druga skupina	Treća skupina
-------------	---------------	---------------

8.1. OC1- Razvoj i unapređenje cjelokupne turističke suprastrukture i javne infrastrukture

Aktivnost 8.1.1.	Upravljanje kvalitetom obiteljskog smještaja i povezivanje s lokalnom ponudom hrane i identitetom uz naglasak na unifikaciju kvalitete ponude
Cilj aktivnosti	Podizanje kvalitete obiteljskog smještaja usluge, osiguranje ujednačene, standardizirane, visoko-kvalitetne i personalizirane usluge te povezivanje s lokalnim proizvođačima uz skraćivanje lanca opskrbe (vrijednosti) na lokalno područje s ciljem stvaranja unikatne, prepoznatljive ponude Bilogore
Opis aktivnosti	Uz značaj za turizam i malo poduzetništvo, obiteljski smještaj je ključan medij za kreiranje i prijenos identiteta. Obiteljski smještaj (kuće/stanovi za iznajmljivanje, turistički apartmani, sobe) različite kvalitete i neujednačene usluge čine pretežit, stalno rastuću ponudu Bilogore i Bjelovara. Stoga je ulaganje u rast kvalitete, a ne kvantitete obiteljskog smještaja, jedan od važnijih koraka u očuvanju autohtonosti destinacije. Velik dio prostora ruralnog zaleđa trebao bi se očuvati gospodarskom, demografskom i održivom revitalizacijom kroz uspostavu (izgradnjom, prenamjenom, obnovom) znatnog broja manjih, obiteljski vođenih i tematiziranih pansiona i ostalog privatnog smještaja uklopljenih u tradicijski, autohtoni ambijent. Osim pružanja usluga smještaja, mnogi privatni iznajmljivači pružaju i uslugu prehrane koja bi trebala odgovarati lokalnoj ponudi, domaćim autohtonim namirnicama te gastronomiji kraja. Zbog toga, cilj održivog razvoja je i povezivanje dionika smještaja i prehrane radi skraćivanja opskrbnog lanca na minimum te zadržavanje svih prihoda unutar destinacije.
Nositelj	TZ Bilogora-Bjelovar
Ostali dionici	Nezavisna udruga ugostitelja Bjelovarsko-bilogorske županije Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije Hrvatske udruge obiteljskog smještaja LAG Bilogora

	<p>Poduzetnici (vlasnici objekata privatnog ili obiteljskog smještaja)</p> <p>Ministarstvo turizma i sporta</p> <p>Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije</p>
Vremenski obuhvat	II.2023. - II.2027.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje radne skupine • Definiranje preporuka prethodno definiranih u Nacionalnom programu unapređenja obiteljskog smještaja i novih zakonskih rješenja u kategorizaciji objekata turističke ponude • Izrada programa za upravljanje kvalitetom pružanja usluga smještaja i prehrane temeljem sustava poticaja • Umrežavanje autohtonih poljoprivrednih proizvođača i vlasnika ugostiteljskih/ hotelskih objekata kroz radionice ili sastanke • Organizacija radionica pružateljima smještaja o načinu revitalizacije objekata, ekološko odgovornom poslovanju, implementaciji održivosti smještaja i kvalitetnijem pružanju usluga, pripremi dokumentacije za poticaje i obnovu, načinu implementacije lokalnih proizvoda i sl. • Unapređenje sustava promocije i komercijalizacije • Podizanje razine postojećih znanja i vještina kroz web pristup sadržaju
Prioritet	Visoki
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva EU programa/ fondova (Europski strukturni i investicijski fondovi – bespovratna sredstva za ruralni turizam, Program 'Konkurentnost turističkog gospodarstva', kuće za odmor...) - Kreditna sredstva HBOR-a
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada plana za upravljanje kvalitetom • Radionice/ sastanci za umrežavanje poduzetnika • Radionice pružateljima smještaja • Učitavanje sadržaja, informacija i dokumenata na posebno mjesto na odabranoj web stranici turističke zajednice

Aktivnost 8.1 2.	Uspostava inovativne/eko kamp ponude na izabranim lokalitetima
Cilj aktivnosti	Unapređenje strukture smještajne ponude i primjeri održive prakse u smještaju
Opis aktivnosti	Zbog boljeg korištenja turističkog potencijala iznimnih prirodnih atrakcija koje su još uvijek razmjerno slabo poznate turističkom tržištu, kao i generalno zbog trendova na tržištu i potražnje za odmorom u prirodi, predviđa se inovativna kamp ponuda na nekoliko potencijalnih lokacija (Rovišće uz ribnjak, Starčevljani, ribnjaci u Novoj Rači, Bedenička). Time bi se ujedno valorizirali turistički slabije naseljeni ruralni prostori, a formirala bi se ekološki nenametljiva, tematizirana i infrastrukturno ne previše zahtjevna smještajna ponuda u skladu s ograničenjima i propisima koje takvi prostori zahtijevaju. Izbor mikrolokacija za svaki od kampova treba se pažljivo birati, kako ne bi, ni na koji način, ugrozio prirodnu ravnotežu, odnosno, kako bi se svojim konceptom na najbolji mogući način u nju uklopio.
Nositelj	JLS u suradnji s privatnim sektorom

Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> • Turistički konzultanti • Privatni poduzetnici
Vremenski obuhvat	II.2026. - II.2028.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Definiranje turistički najpotentnijih mikrolokacija u javnom vlasništvu koje su u prostorno-planskom smislu najbolje za turistički razvoj ▪ Izrada koncepta najboljeg načina korištenja tih lokacija, a vezano uz veličinu, strukturu i kvalitetu prostora i željenih sadržaja turističke ponude ▪ Provjera tržišne održivosti i financijske isplativosti za realizaciju projekta na izabranim lokacijama ▪ Infrastrukturno opremanje lokacija ▪ Priprema projektne dokumentacije, raspisivanje i provedba javnog natječaja te izbor ponuđača i realizacija projekta
Prioritet	Srednji
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva HBOR-a - EU fondovi - Privatne investicije - Sredstva JLS-ova (za komunalnu infrastrukturu u dijelu)
Pokazatelji vrednovanja provedbe aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Definirane mikrolokacije za realizaciju kamp ponude ▪ Izrađen koncept najboljeg korištenja ▪ Raspisan javni natječaj

Aktivnost 8.1.3.	Izgradnja tematiziranih hotelskih objekata
Cilj aktivnosti	Razvoj turizma podrazumijeva i povećanje kvalitete smještaja, boravka, doživljaja turista kao i njihovog zadovoljstva kroz razvoj i ponudu novog integralnog turističkog proizvoda kao što su tematizirani hotelski objekti.
Opis aktivnosti	<p>Razvojem turizma dolazi do različite ponude vrsta i oblika turizma što dovodi do segmentacije turista pa je u budućnosti moguće na turističkom tržištu ponuditi tematizirane hotelske smještaje (tranzitni, poslovni, obiteljski, kulturni, itd.) koji će imati prilagođenu gastro ponudu. Povezivanje turističke ponude sa smještajem involviraju turiste u doživljaj. TZ Bilogora Bjelovar može se prilagođavati tom trendu jer smještaj može biti jedan od motiva putovanja ili dodatnih aktivnost tijekom boravka u destinaciji. Ponuda podrazumijeva suvremenu interpretaciju i prezentaciju kroz digitalne tehnologije, dodatne sadržaje za posjetitelje, mobilizaciju kreativnih potencijala i poduzetništva u ugostiteljstvu kao odgovora na potražnju turista za smještajem.</p> <p>Predlaže se formiranje radnog tijela koji bi identificirali potencijale smještaja, a time predložili tematizirane hotelske smještaje, turističku komercijalizaciju te izradu koncepta najbolje upotrebe, financijske i društvene održivosti.</p>

Nositelj	- Nezavisna udruga ugostitelja Bjelovarsko-bilogorske županije
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar - Hotel Art'earia - Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije - Turistička zajednica Grada Bjelovara - Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar - Hrvatska turistička zajednica - Ministarstvo turizma i sporta
Vremenski obuhvat	II.2025. - IV.2027.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formiranje radnog tijela koje bi uključivalo sve bitne dionike iz područja turizma i ugostiteljstva ▪ Izrada popisa ugostiteljskog smještaja s ocjenom trenutne pripremljenosti za turističko tržište te potrebnim ulaganjima kako bi se stupanj doveo do razine pune spremnosti ▪ Izrada studije financijske i društvene održivosti tematiziranog ugostiteljskog smještaja ▪ Edukacija ugostitelja te stalnih i sezonskih radnika u ugostiteljstvu kako bi mogli aktivno sudjelovati u ponudi tematiziranog smještaja
Prioritet	Srednji
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva TZ Bjelovarsko-bilogorske županije - Sredstva TZ Bilogora-Bjelovar - Sredstva HBOR-a - EU fondovi
Pokazatelji vrednovanja provedbe aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kreiran popis (registar) ugostiteljskog smještaja, s naglaskom na tematizirani smještaj ▪ Izrađena studija financijske i društvene održivosti hotelskog smještaja ▪ Izrađena idejno-projektna dokumentacija za stavljanje pojedinih atrakcija u stanje tržišne spremnosti te osiguranje potrebnih dozvola za izvođenje projekata

Aktivnost 8.1.4.	Podizanje kvalitete eno-gastronomske ponude i kreiranje imidža gastronomije utemeljenog na manjinskom bogatstvu
Cilj aktivnosti	Cilj ove aktivnosti je analizirati i poboljšati eno-gastronomsku ponudu koja je također jedan od bitnih faktora koju turist sagledava prilikom odabira destinacije za odmor.
Opis	Unapređenje i diversifikacija enogastronomske ponude i usluga restorana i ostalih ugostiteljskih objekata ključna je komponenta turističke destinacije. Kroz zadržavanje tradicionalnih komponenata i jedinstvenosti ponude i usluga, destinacija mora težiti praćenju trendova koje nameće tržište, a pri tom osigurati iskustvo i doživljaj. Diversifikacija podrazumijeva jačanje iskustva i doživljaja, u smislu da svaki objekt njeguje svoj autohtoni izgled i enogastronomsku ponudu,

	<p>ali i da ide korak dalje u smislu modernih trendova u gastronomiji pa uključi inovativnu i unikatnu uslugu, posluživanje, prezentaciju, kušanje ili gastro radionicu posjetiteljima. Tu se najviše misli na organizirane gastro ture, enogastronske suvenirnice i kušaone.</p> <p>Pri tome, u smislu ove destinacije, važno je naglasiti bogatstvo manjinama, a time i različitih kuhinja koje bi bilo poželjno prezentirati kroz manifestacije, ali i tematske restorane i radionice. S obzirom na manjak radne snage u ugostiteljstvu, ova aktivnost predlaže uključivanje učenika i studenata srednjih strukovnih škola (Prehrambeno-tehnološke te Turističko ugostiteljske institucije), kako bi stekli iskustvo, koje bi bilo od vrijednosti i za samu lokalnu zajednicu. Segment jačanja zajednice kroz uključivanje mladih je vrlo bitan u ovoj aktivnosti, što dodatno omogućuje otvaranje novih radnih mjesta, te istovremeno otvaranje mogućnosti za unapređenje kvalitete života na području Bilogore-Bjelovar.</p>
Nositelj	Nezavisna udruga ugostitelja Bjelovarsko-bilogorske županije
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - TZ Bilogora Bjelovar - Manjinske udruge na području TZ Grada Bjelovara - Općine na području TZ Bilogora-Bjelovar - Restorani i ugostiteljski objekti na području Bilogora-Bjelovar - Izletišta - Udruge vinara - OPG-ovi
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje enogastronomije vođene kvalitetom i domaćim ekološkim uzgojem • Poticanje i popularizacija enogastronomije temeljene na tipičnim i tradicionalnim eno i gastro specijalitetima, kao i eko i lokalnih proizvoda i namirnicama područja • Jačanje originalnosti i raznolikosti ponude jela i serviranja, te prezentacije (<i>storytelling</i>) i usluživanja jela u svrhu stvaranja iskustva i doživljaja • Jačanje prepoznatljivosti internacionalne gastro ponude nacionalnih manjina (mađarska, češka, romska i druge manjinske zajednice) • Jačanje kompetencija ugostitelja i povezanih djelatnika • Jačanje enogastronomije kroz raznovrsne tematske manifestacije i događanja tijekom cijele godine • Promicanje enogastronomije na raznovrsnim lokacijama uz dostupnost kupovine tradicionalnih suvenira s tog područja • Unifikacija ugostiteljskih objekata i izgradnja identiteta restorana s tradicionalnom ponudom hrane i proizvoda
Prioritet	Visoki
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Potpora općina i Grada Bjelovara • Potpora iz EU fondova, HBOR, Grad Bjelovar
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostavljen sustav financijskih i nefinancijskih poticaja podrške za razvoj gastronske ponude ▪ Promjena radnog vremena (radna nedjelja, neradni ponedjeljak) ▪ Restorani moraju imati ocjenu iznad 4.0 na web recenziji

Aktivnost 8.1.5.	Etno park Veliko Trojstvo - konverzacija, revitalizacija, interpretacija
Cilj aktivnosti	Kreiranje autohtonog sadržaja ruralnog turizma i očuvanje kulturne baštine
Opis	<p>Općina Veliko Trojstvo već je aplicirala na ITU sredstva s namjerom revitalizacije postojećeg etno-parka Veliko Trojstvo. Postojeći etno park je izvrsna ishodišna točka, koja svoj uspjeh može temeljiti na višestrukom atrakcijskom spletu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznata osoba (Tito) - očuvana ruralna arhitektura - bogat etnografski postav - mjesto za održavanje manifestacija i događanja. <p>U tom smislu, nužna je konstrukcijska obnova objekata, kreiranje koncepta najboljeg korištenja u integraciji s lokanom gastronomskom ponudom i suvenirima, te kreiranje sustava interpretacije u kojem bi etno park bila ishodišna točka tematskih itinerera (kulturne baštine, usluga ekosustava Bilogore, memorijale staze i slično).</p>
Nositelj	Općina Veliko Trojstvo
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Udruge u kulturi - Konzervatori i muzealci
Vremenski obuhvat	I.2024. - II.2026.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Konstrukcijska i hortikulturna obnova • Konceptualizacija etnografskog i memorijalnog postava • Kreiranje unificirane interpretacije i trasiranje itinerera • Povezivanje i kreiranje srodne gastronomske ponude za posjetitelje
Prioritet	Visok
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • ITU mehanizmi • Sredstva općine Veliko Trojstvo
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obnovljene zgrade i postav etno parka ▪ Rast broja posjeta za 500%

Aktivnost 8.1.6.	Poticanje tematizacije pješačkih i ciklo tematskih staza
Cilj aktivnosti	Unapređenje sustava pješačkih i ciklo tematskih staza, te povezivanje s destinacijskim menadžmentom kroz upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom te zdrav, aktivan i kvalitetan život stanovnika.
Opis aktivnosti	<p>Pješačke i biciklističke staze mogu biti poveznica za upoznavanje bogate kulturne i prirodne baštine regije. Hodanje i biciklizam pridonose proširenju fizičkih aktivnosti i unapređenju zdravlja, ali i upoznavanju s baštinom. Na području destinacije postoji kompleksan sustav staza, no njihovo trasiranje na terenu je redundantno u dijelu, te su u dijelu nesigurne, jer koriste postojeće županijske ceste. Nadalje, niz je biciklističkih događanja koja značajno pomažu u kreiranju vidljivosti destinacije.</p> <p>Velika važnost razvoja novih ruta i adekvatnog vrednovanja postojećih je i u povezivanju ponuda OPG-ova. Nadalje, postojeće biciklističke staze je potrebno kontinuirano održavati, te proširivati njihovu ponudu kroz kreiranje servisnih i</p>

	okrijepnih točaka, interpretacijskih hot spotova i modaliteta javnog prijevoza za bicikliste do najvažnijih točaka. Aktivnost se također odnosi i na valorizaciju postojeće mreže biciklističkih staza, njihovo mapiranje i vrednovanje i unapređivanje sustava ponude na njima, ali i na trasiranje te izgradnju potpuno novih ruta/ staza bez mogućnosti kolnog prometa (samo za cikloturiste - rekreativce), osobito u ruralnom prostoru. Osim toga, navedeno se odnosi na osmišljavanje / uvođenje prepoznatljivog i funkcionalnog sustava informiranja i signalizacije, ali i izrada dobro osmišljene palete odgovarajućih informativnih materijala (karte sa svim potrebnim informacijama, uključujući i popis atrakcija duž pojedinih ruta, odnosno popis turističko-ugostiteljskih sadržaja i drugih usluga koje korisnicima stoje na raspolaganju). Konačno, projekt uključuje i uspostavu/ izgradnju potrebnih sadržaja servisno-uslužne ponude.
Nositelj	TZ Bilogora-Bjelovar
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Biciklističke udruge - Planinarska društva - BMD travel - Upravni odjela za prosvjetu, kulturu, tehničku kulturu i sport - Gradski i općinski odjeli za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša
Vremenski obuhvat	III.2023. - IV.2024.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Utvrđivanje prioriteta pješačkih i ciklo tematskih staza za tematizaciju ruta prirodne i kulturne baštine (u prvoj fazi poželjno je odabrati do tri lokacije) • Inventarizacija postojećeg stanja i ključnih elemenata za određivanje trasa i označavanje turističkom signalizacijom te ocjena stanja/ kvalitete • Izrada projektnog zadatka, te ocjena mogućnosti nositelja aktivnosti za samostalnu provedbu pješačkih i ciklo tematskih staza • Provedba pilot istraživanja za dvije trase • Analiza rezultata, te plan prilagodbe sustava posjećivanja sukladno rezultatima • Testiranje uspješnosti izvedbe pješačkih i ciklotematskih staza
Prioritet	Srednji
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva TZ-a - Sredstva Županije - Sredstva EU programa/fondova (Interreg MEd, LIFE, COST programi)
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Provedena istraživanja na dvije trase i povezivanje s atrakcijama i proizvodima ▪ Kreirana analitička baza kao temelj za unapređenje sustava obilaska ▪ Plan unaprijeđena sustava obilaska

Aktivnost 8.1.7.	Kreiranje kvalitetnog sustava javnog prijevoza i poticanje njegova korištenja
Cilj aktivnosti	Podizanje kvalitete turističkog boravka i kvalitete života stanovnika regije
Opis	Slaba kvaliteta javnog prijevoza ocijenjena je kao jedan od glavnih problema turista i stanovnika. Preporučuje se povećanje broja autobusnih linija koje povezuju glavna naselja. Raspored linija bi trebao biti usklađen s potrebama

	<p>lokalne zajednice, ali i turista. Osim toga, korištenje javnog prijevoza utječe na smanjivanje prometnih gužvi, poboljšanje kvalitete zraka i smanjenje emisija CO₂.</p> <p>Iako većina turista dolazi u destinaciju vlastitim prijevoznim sredstvom, raste broj turista koji, svjesni utjecaja na okoliš, odabiru javni prijevoz. Iz tog razloga nužno je uspostavljanje dodatnih autobusnih linija između općinskih središta. Da bi se potaknulo prijevoznika na uvođenje dodatnih linija, predlaže se provođenje istraživanja čija je svrha utvrđivanje potražnje za uslugama javnog prijevoza. Jedan dio istraživanja sastoji se od utvrđivanja udjela turista koji bi bili zainteresirani za usluge javnog prijevoza. Prvenstveno je tu riječ o turistima koji nisu došli vlastitim prijevoznim sredstvom (samostalno ili kao dio organizirane grupe).</p>
Nositelj	Čazmatrans Promet d.o.o.
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Gradovi i općine - Županija - Upravni odjel za zaštitu okoliša, komunalne poslove, infrastrukturu i investicije - Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
Vremenski obuhvat	I.2024. - IV.2028.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje radne skupine koja će koordinirati aktivnosti • Razgovor s predstavnicima lokalnog prijevoznika o mogućnostima uvođenja dodatnih linija • Uvođenje pilot dodatnih linija i praćenje ekonomskih efekata (broj prevezenih putnika, popunjenost) • Anketiranje turista o korištenju javnog prijevoza • Evaluacija rezultata pilot linija i ankete turista te donošenje odluke o novim dodatnim linijama
Prioritet	Srednji
Okvirni izvori financiranja	- Bespovratna sredstva državnog proračuna RH (Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture; Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije)
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uvedene dodatne linije ▪ Broj prevezenih putnika na dodatnim linijama

8.2. OC2 - Unapređenje turističkog proizvoda i podizanje kvalitete zaštite, valorizacije i interpretacije resursno-atrakcijske osnove

Aktivnost 8.2.1.	Razvoj i implementacija koncepta pokaznih vrtova i didaktičke farme
Cilj aktivnosti	Kreiranje autohtonog sadržaja s prostornim identitetom u fokusu
Opis	Trenovi na međunarodnom tržištu sve više ukazuju na potrebu <i>in situ</i> prezentacije, posebice u aspektu gastronomije, kulture života i rada i kreativnih industrija. S obzirom na navedeno i tradiciju poljoprivredne proizvodnje kraja, nužno je uspostaviti sustav pokaznih vrtova u kojima će posjetitelji na licu mjesta (npr. uz kušaonu), moći vidjeti kako povrće/voće raste i uključiti se u proces

	<p>proizvodnje (branje, pljevljenje i slično). Pokazni vrtovi bi za vlasnike predstavljali atrakciju, ali i resurs za proizvodnju.</p> <p>Dodatno na području Bilogore nužna je uspostava najmanje jedne didaktičke farme, koja bi omogućavala cjelodnevni ili višednevni boravak dječje vrtičke i mlađe školske dobi na istoj te ih uključila u sve elemente života i rada na farmi. Didaktičke farme veliki su trend na prostoru Srednje Europe, te su se pokazale kao vrlo održiv proizvod.</p>
Nositelj	TZ Bilogora-Bjelovar u partnerstvu sa Županijom
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - OPG-ovi - Poljoprivrednici - Ministarstvo poljoprivrede - Učiteljski fakultet - Institut za turizam - Udruga Klub članova Selo
Vremenski obuhvat	IV.2023. - II.2025.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema edukacija o važnosti pokaznih vrtova i njihove implementacije • Podrška u osmišljavanju pokaznih vrtova • Definiranje koncepta didaktičke farme i raspisivanje javnog natječaja za OPG-ove • Implementacija i promocija proizvoda
Prioritet	Visok
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva Ministarstva poljoprivrede - HBOR - Interreg - ERASMUS+ programi (za edukacije)
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizirano najmanje 6 pokaznih vrtova i jedna didaktička farma

Aktivnost 8.2.2.	Kreiranja sustava turističke interpretacije prirodnih vrijednosti Bilogore
Cilj aktivnosti	Unapređenje ekoturističkog proizvoda
Opis	<p>Naglasak ove aktivnosti trebao bi biti na turističkoj valorizaciji mreže Natura 2000, te prirodno-antropogenih krajobraza. Kvalitetan sustav turističke signalizacije i interpretacije je važan čimbenik doživljaja turističkog proizvoda destinacije. Turistička signalizacija upućuje goste na atrakcije, a kvalitetna i dobro organizirana interpretacija omogućuje da gosti upoznaju atrakcije i educiraju se, što ih čini posebnim i vrijednim pažnje.</p> <p>Osvremenjivanjem i nadopunom postojećeg sustava turističke signalizacije i interpretacije moguće je ubrzano poboljšati atraktivnosti zaštićenih prirodnih na području destinacije. Stoga je važno da interpretacijske ploče budu na vidljivim i dostupnim mjestima, uz mogućnost sigurnog parkiranja, a važnije lokalitete opremiti i odmorišnim sadržajima (klupe, WC). Nadalje, važna je vizualna unifikacija sadržaja, kao i sadržajna diversifikacija (fokus na šume, ribnjake i livade i pripadajuće elemente ekosustava, ptice, ribe, divljač, leptire, autohtone pasmine i slično).</p>

	Isto tako, potrebno je osigurati kvalitetnu informiranost gostiju o destinaciji kroz turističke informativne centre, recepcije smještajnih objekata, centre za posjetitelje, muzeje i galerije i sva druga mjesta gdje turisti mogu dobiti informacije.
Nositelj	JU Priroda BBŽ
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Udruge posvećene održivom razvoju i zaštiti prirode - Sveučilište u Zagrebu (Šumarski fakultet i PMF) - JLS-ovi na području - Lovačka i ribička društva - MINGOR
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarizacija postojećeg stanja turističke signalizacije i interpretacije te ocjena stanja/ kvalitete • Formiranje tima stručnjaka za izradu koncepta interpretativnih ploča, karata i drugog informativnog sadržaja • Izrada projektnog zadatka za uređenje pojedinih lokaliteta uz glavne atrakcije te natječaj i odabir specijalizirane tvrtke za izradu informativno-interpretativnih materijala i uređenje pojedinih lokacija • Izrada interpretacijskih ploča, postavljanje, održavanje i nadopunjavanje • Edukacije za vodiče o svrsi interpretacije (biolozi, šumari, ihtiolozi, agronomi i slično) • Redovito ažuriranje izvora informacija (web portali) te opskrba info centra s promotivnim materijalima
Prioritet	Visok
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva državnog proračuna (Ministarstvo turizma i sporta, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja) - Sredstva EU programa/fondova (Interreg, Life)
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izrađen projektni zadatak za uređenje i interpretaciju ▪ Izrađene i postavljene ploče

Aktivnost 8.2.3.	Razvoj agro-bio turizma i ekoturizma utemeljenog na vrijednostima ekosustava Bilogore
Cilj aktivnosti	Povećanje kvalitete života lokalne zajednice i kvalitete boravka i destinacijskog doživljaja turista i njihovog zadovoljstva kroz razvoj turističkog proizvoda, odnosno turističke ponude.
Opis aktivnosti	<p>Ekoturizam može uključivati i biti prožet i različitim drugim oblicima turističkih proizvoda koji svoju resursnu osnovu crpe iz prirodnog okruženja. Primarno se nameće uspostava inovativnih i tematskih staza uz izvrsnu interpretaciju i signalizaciju. Naglasak interpretacije treba biti na uslugama s eko sustava, s funkcijom dubinskog uključivanja posjetitelja u proizvod.</p> <p>Nadalje, interes za ekologijom nužno je povezati s ponudom autentičnih i lokalnih eko (poljoprivrednih) proizvoda, što otvara mogućnosti lokalnim proizvođačima zdrave hrane i OPG-ovima za sudjelovanje u turističkim tokovima izravno ili plasmanom vlastitih proizvoda kroz ugostiteljsku ponudu. Revitalizacija</p>

	<p>tradicionalne poljoprivredne aktivnosti, uz dinamiziranje turističkog privređivanja, jedan je od razvojnih prioriteta. Vinarstvo, uzgoj i branje ljekovitog bilja, stočarstvo i drugo, uz pokretanje manjih obiteljskih ekoloških prerađivačkih pogona, revitalizaciju kuća u zaseocima, posljedično bi s vremenom dovelo do razvoja eko-etno sela kao ruralne baštine i baštine kulture rada i života, izgradnje vila namijenjenih turistima te zadržavanje stanovništva. Da bi se moglo ići u tom smjeru potrebno je potaknuti dovoljnu kritičnu masu poljoprivrednih proizvođača koji bi mogli ponuditi izletnički doživljaj turistima i plasman svojih proizvoda u ugostiteljsku ponudu destinacije. Ponuda može uključivati kupnju, kušanje i konzumaciju proizvoda, edukacije ili sudjelovanje u procesima proizvodnje ili obrade, obilazak vinskih cesta ili cesta sira, specijalizirane izložbe i slično, uz prisutnost domaćina u jedinstvenom ambijentu.</p> <p>Primjer dobre prakse je manifestacija Ljekovitim stazama naše Bilogore, koja može poslužiti kao <i>benchmark</i> za ostale općine.</p>
Nositelj	Općina Velika Pisanica
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Ostale općine na području TZ Bilogora-Bjelovar - OPG-ovi - Ugostitelji – vlasnici i voditelji ugostiteljskih objekata - TZ Bilogora- Bjelovar - Eko udruge (----) - HBOR - MINTS
Vremenski obuhvat	<p>I.2023. - IV.2025.</p> <p>Kontinuirano poticanje, razvijanje proizvoda te umrežavanje svih dionika</p>
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Plan interpretacije bioraznolikosti utemeljen na prezentaciji usluga eko sustava • Definiranje ruta, procjena troškova uređenja ruta, signalizacije i interpretacije na rutama te eventualne izmjene i dopune u prostorno-planskoj dokumentaciji • Izrada projektne dokumentacije, ishođenje potrebnih dozvola i raspisivanje javnog natječaja za provedbu projekata • Uspostava prikladnog sustava poticaja privatnim poduzetnicima i OPG-ovima zainteresiranim za uključenje u projekt kroz pokretanje kušaonica vina, sokova, likera, sireva, prerađivačkih pogona poljoprivrednih proizvoda, proizvođača ljekovitog ili aromatiziranog bilja i drugo na rutama • Povezivanje proizvođača poljoprivrednih proizvoda i ugostitelja
Prioritet	Srednji do visok
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Sredstva općinskog proračuna • Sredstava Vlade RH (MP, MRRFEU, MINTS), EU fondova i projekata • Sredstva privatnih investitora

Pokazatelji vrednovanja provedbe aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Održane informativne edukacije lokalnog stanovništva, OPG-ova i privatnih poduzetnika o mogućnostima i benefitima uključivanja u rute te identificiranje zainteresiranih dionika ▪ Definirane rute temeljene na ekološkoj raznolikosti i izrađena projektna dokumentacija ▪ Provedene izmjene i dopune prostornog plana, po potrebi, te ishođene sve potrebne dozvole ▪ Raspisan javni natječaj za provođenje projekta ▪ Održani B2B sastanak umrežavanja lokalnih proizvođača, ugostitelja i trgovaca
--	--

Aktivnost 8.2.4.	Unapređenje usluga u Gradskom Muzeju, Knjižnici i Arhivu – naglasak na istraživački rad o baštini
Cilj aktivnosti	<p>Unapređivanje usluga u sektoru kulture kroz Gradsku Knjižnicu, Gradski Muzej i Arhiv usko je vezan uz povećanje kvalitete života lokalne zajednice i kvalitete boravka i iskustva turista i njihovog zadovoljstva kroz razvoj i ponudu novog integralnog turističkog proizvoda tijekom cijele godine.</p>
Opis aktivnosti	<p>Digitalna transformacija kao i kreativna kulturna industrija imaju velike potencijale u turističkoj ponudi. Valorizacijom i unapređenjem kulturno-povijesne materijalne i nematerijalne baštine, tj. objedinjavanjem institucija u kulturi moguće je ponuditi cjelogodišnji integralni turistički proizvod. Povezivanje kulturne baštine institucija u kulturi s različitog aspekta može biti važan motiv putovanja ili dodatna aktivnost tijekom boravka u destinaciji. Ponuda podrazumijeva suvremenu interpretaciju i prezentaciju kroz digitalne tehnologije i tehnologije proširene stvarnosti, dodatne sadržaje za posjetitelje, mobilizaciju kreativnih potencijala i poduzetništva u kulturi kao odgovora na potražnju turista za bavljenje smislenim, edukativnim i kreativnim aktivnostima tijekom odmora.</p> <p>Važno je za istaknuti da funkcionira i kulturni trokut (sinergija Arhiva, Knjižnice i Muzeja) s ciljem jačanja spoznaja i interpretacije kultno-povijesne baštine Grada.</p>
Nositelj	<p>Državni arhiv Bjelovar, Gradska knjižnica Bjelovar i Muzej Grada Bjelovara</p>
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Centar udruga u kulturi - Poduzetnici u kulturi - Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar - Ministarstvo kulture i medija
Vremenski obuhvat	<p>II.2023. - IV.2025.</p>
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje radnog tijela koje bi uključivalo sve bitne dionike iz područja kulture • Izrada mogućnosti korištenja digitalne transformacije sa aspekta kulturne baštine te ocjenom trenutne pripremljenosti za turističko tržište kao i potrebnim ulaganjima kako bi se stupanj doveo do razine pune spremnosti • Izrada studije financijske i društvene održivosti

	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada vodiča/ priručnika za aktiviranje potencijala institucija u kulturi • Edukacija dionika u kulturi te stalnih i sezonskih radnika u turizmu kako bi mogli promovirati potencijale institucija u kulturi
Prioritet	Srednji
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva Grada Bjelovara - Sredstva Ministarstva kulture i medija - EU fondovi
Pokazatelji vrednovanja provedbe aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kreiran popis aktivnosti institucija u kulturi ▪ Izrađena projektna dokumentacija za stavljanje pojedinih aktivnosti u stanje tržišne turističke spremnosti te osiguranje potrebnih dozvola za izvođenje projekata

Aktivnost 8.2.5.	Valorizacija i revitalizacija kulturno-povijesnih vojnih atrakcija
Cilj aktivnosti	Povećanje kvalitete života lokalne zajednice i kvalitete boravka i iskustva turista i njihovog zadovoljstva kroz razvoj i ponudu novog integralnog turističkog proizvoda tijekom cijele godine.
Opis aktivnosti	<p>Valorizacijom i revitalizacijom kulturno-povijesne materijalne i nematerijalne baštine moguće je ponuditi cjelogodišnji integralni turistički proizvod. Povezivanje kulturne baštine, prije svega s vojnom baštinom (vojna povijest Bjelovara i Vojne krajine), a potom i sakralnom baštinom, gastronomskom baštinom, konjičkom ponudom, uz podršku kreativnih i digitalnih praksi koje uključuju turiste u doživljaj, Bjelovar može odgovoriti na zahtjeve kulturnih turista koji su sve brojniji, bilo da im je to primarni motiv putovanja ili dodatna aktivnost tijekom boravka u destinaciji. Ponuda podrazumijeva suvremenu interpretaciju i prezentaciju kroz digitalne tehnologije i tehnologije proširene stvarnosti, dodatne sadržaje za posjetitelje, mobilizaciju kreativnih potencijala i poduzetništva u kulturi kao odgovora na potražnju turista za bavljenjem smislenim, edukativnim i kreativnim aktivnostima tijekom odmora.</p> <p>Predlaže se formiranje radnog tijela kojim bi se povezali svi ključni dionici - nositelji potencijalnih kulturno-povijesnih atrakcija, identifikacija primarnih i sekundarnih atrakcija koje je moguće staviti u turističku komercijalizaciju te izrada koncepta najbolje upotrebe, financijske i društvene održivosti pojedinih atrakcija kulturno-povijesne baštine regije.</p> <p>Postoji i Idejni projekt interpretacijskog centra Vojne krajine, koji bi uvelike pridonosao razvoju destinacije kao potencijalni <i>benchmark</i> projekt.</p>
Nositelj	Državni arhiv Bjelovar
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Gradski muzej Bjelovar - Gradska knjižnica - Bjelovarski Husari - Poduzetnici u kulturi - TZ Bilogora-Bjelovar - Ministarstvo kulture i medija

Vremenski obuhvat	II.2023. - IV.2024.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formiranje radnog tijela koje bi uključivalo sve bitne dionike iz područja kulture (kulturno-povijesne baštine) ▪ Izrada popisa s opisom svih primarnih i sekundarnih kulturno-povijesnih turističkih atrakcija s ocjenom trenutne pripremljenosti za turističko tržište te potrebnim ulaganjima kako bi se stupanj doveo do razine pune spremnosti ▪ Izrada studije financijske i društvene održivosti atrakcijske osnove ▪ Izrada projektne dokumentacije za sve atrakcije za koje postoji potreba ulaganja kako bi se doveli u stanje tržišne spremnosti te ishođenje svih potrebnih dozvola ▪ Edukacija lokalnog stanovništva te stalnih i sezonskih radnika u turizmu kako bi mogli postati ambasadori ponude kulturno-povijesne baštine
Prioritet	Visok
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva Grada Bjelovara - Sredstva Ministarstva kulture i medija - EU fondovi
Pokazatelji vrednovanja provedbe aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kreiran popis (registar) ključnih atrakcija kulturno-povijesne baštine, s naglaskom na vojnu baštinu te ocjenom njihove tržišne spremnosti. ▪ Izrađena studija financijske i društvene održivosti baštine ▪ Izrađena projektna dokumentacija za stavljanje pojedinih atrakcija u stanje tržišne spremnosti te osiguranje potrebnih dozvola za izvođenje projekata

Aktivnost 8.2.6.	Razvoj eko-agroturizma i ekoturizma utemeljenog na vrijednostima eko Bilogore
Cilj aktivnosti	Povećanje kvalitete života lokalne zajednice i kvalitete boravka i destinacijskog doživljaja turista i njihovog zadovoljstva kroz razvoj turističkog proizvoda, odnosno turističke ponude.
Opis aktivnosti	<p>Ekoturizam može uključivati i biti prožet i različitim drugim oblicima turističkih proizvoda koji svoju resursnu osnovu crpe iz prirodnog okruženja. Primarno se nameće uspostava inovativnih i tematskih staza uz izvrsnu interpretaciju i signalizaciju. Naglasak interpretacije treba biti na uslugama s eko sustava, s funkcijom dubinskog uključivanja posjetitelja u proizvod.</p> <p>Nadalje, interes za ekologijom nužno je povezati s ponudom autentičnih i lokalnih eko (poljoprivrednih) proizvoda, što otvara mogućnosti lokalnim proizvođačima zdrave hrane i OPG-ovima za sudjelovanje u turističkim tokovima izravno ili plasmanom vlastitih proizvoda kroz ugostiteljsku ponudu. Revitalizacija tradicionalne poljoprivredne aktivnosti, uz dinamiziranje turističkog privređivanja, jedan je od razvojnih prioriteta. Vinarstvo, uzgoj i branje ljekovitog bilja, stočarstvo i drugo, uz pokretanje manjih obiteljskih ekoloških prerađivačkih pogona, revitalizaciju kuća u zaseocima, posljedično bi s vremenom dovelo do razvoja eko-etno sela kao ruralne baštine i baštine kulture rada i života, izgradnje</p>

	<p>vila namijenjenih turistima te zadržavanje stanovništva. Da bi se moglo ići u tom smjeru potrebno je potaknuti dovoljnu kritičnu masu poljoprivrednih proizvođača koji bi mogli ponuditi izletnički doživljaj turistima i plasman svojih proizvoda u ugostiteljsku ponudu destinacije. Ponuda može uključivati kupnju, kušanje i konzumaciju proizvoda, edukacije ili sudjelovanje u procesima proizvodnje ili obrade, obilazak vinskih cesta ili cesta sira, specijalizirane izložbe i slično, uz prisutnost domaćina u jedinstvenom ambijentu.</p>
Nositelj	Općina Velika Pisanica
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - OPG-ovi - Ugostitelji – vlasnici i voditelji ugostiteljskih objekata - TZ Bilogora- Bjelovar - Eko udruge (----) - HBOR - MINTS
Vremenski obuhvat	<p>I.2023. - IV.2025.</p> <p>Kontinuirano poticanje, razvijanje proizvoda te umrežavanje svih dionika</p>
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Plan interpretacije bioraznolikost utemeljen na prezentaciji usluga eko sustava ▪ Definiranje ruta, procjena troškova uređenja ruta, signalizacije i interpretacije na rutama te eventualne izmjene i dopune u prostorno-planskoj dokumentaciji ▪ Izrada projektne dokumentacije, ishođenje potrebnih dozvola i raspisivanje javnog natječaja za provedbu projekata ▪ Uspostava prikladnog sustava poticaja privatnim poduzetnicima i OPG-ovima zainteresiranim za uključenje u projekt kroz pokretanje kušaonica vina, sokova, likera, sireva, prerađivačkih pogona poljoprivrednih proizvoda, proizvođača ljekovitog ili aromatiziranog bilja i drugo na rutama ▪ Povezivanje proizvođača poljoprivrednih proizvoda i ugostitelja
Prioritet	Srednji do visok
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sredstva općinskog proračuna ▪ Sredstva Vlade RH (MP, MRRFEU, MINTS), EU fondova i projekata ▪ Sredstva privatnih investitora
Pokazatelji vrednovanja provedbe aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Održane informativne edukacije lokalnog stanovništva, OPG-ova i privatnih poduzetnika o mogućnostima i benefitima uključivanja u rute te identificiranje zainteresiranih dionika ▪ Definirane rute temeljene na ekološkoj raznolikosti i izrađena projektna dokumentacija ▪ Provedene izmjene i dopune prostornog plana, po potrebi, te ishođene sve potrebne dozvole ▪ Raspisan javni natječaj za provođenje projekta

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Održani B2B sastanak umrežavanja lokalnih proizvođača i ugostitelja i trgovaca
--	--

8.3. OC3- Unapređenje sustava destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa

Aktivnost 8.3.1.	Jačanje znanja i kompetencije nositelja izvršne vlasti na području TZ Bilogora - Bjelovar
Cilj aktivnosti	Kvalitetan razvoj turizma ne može se osigurati bez jačanje znanja i kompetencije nositelja izvršne vlasti na području TZ Bilogora-Bjelovar. Znanje je važan segment radi povećanja kvalitete života lokalne zajednice i kvalitete boravka i iskustva turista i njihovog zadovoljstva.
Opis aktivnosti	<p>Jačanjem znanja i kompetencije nositelja izvršne vlasti lakše je provesti cjelogodišnju integralnu turističku ponudu. Povezivanje obrazovanja odnosno znanja s turizmom važan je preduvjet za planiranje održivog razvoja turizma i može lakše odgovoriti na izazove u turizmu.</p> <p>Znanje i kompetencija podrazumijeva razumijevanje trendova na turističkom tržištu kroz upoznavanja s mogućnostima digitalne tehnologije kao odgovora na potražnju turista za bavljenje smislenim, edukativnim i kreativnim aktivnostima tijekom odmora.</p>
Nositelj	TZ BBŽ
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - TZ Bilogora-Bjelovar - JURA BBŽ - Jedinice lokalne samouprave i njihove uprave - Poduzetnici u kulturi - Poduzetnici u turizmu
Vremenski obuhvat	II.2023. - IV.2025.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izrada priručnika o potencijalima turizma na području TZ Bilogora-Bjelovar ▪ Fokus grupe nositelja izvršne vlasti o mogućnosti i potencijalima turizma
Prioritet	Visok
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva Grada Bjelovara - Sredstva TZ Bilogora-Bjelovar
Pokazatelji vrednovanja provedbe aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Održane edukacije za nositelje izvršne vlasti ▪ Izrađen priručnik za edukaciju nositelja izvršne vlasti o važnosti i potencijalima turizma za pojedinca i zajednicu

Aktivnost 8.3.2.	Razvoj i ponuda agencijskih programa
Cilj aktivnosti	Umrežavanje dionika i stvaranje složenih turističkih proizvoda

Opis	Suvremeni trendovi, a posebno potaknuti posljednjom krizom, pokazuju rast potražnje za turističkim doživljajima koje se temelje na lokalnim vrijednostima i specifičnostima nekog prostora te otkrivanje novih i nepoznatih destinacija. Zbog toga je važno poticati ponudu receptivnih agencija u smislu ponude temeljene na lokalnim resursima i atrakcijama, formirane kroz zanimljive turističke pakete usmjerene na izletničku kao i na stacionarnu potražnju. Ti paketi mogu biti tematizirati oko glume, slikarstva (Edo Murtić), autentičnog stila života, vezani uz domaće životinje ili nešto drugo što predstavlja kulturno i povijesno nasljeđe ovog kraja.
Nositelj	TZ u partnerstvu s agencijama
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> • Grad Bjelovar/općine na području • Lokalne ustanove (Muzej, Knjižnica, Arhiv, Biskupija) i gospodarski subjekti javnog sektora • Privatni sektor
Vremenski obuhvat	Kontinuirano 2023. – 2028.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Daljnji razvoj složenih turističkih proizvoda • Povezivanje i poticanje različitih turističkih posrednika za kreiranje složenih turističkih proizvoda • Organizacija radionica za poslovni segment • Organizacija studijskih putovanja za posrednika
Prioritet	Visok
Okvirni izvori financiranja	- Budžet TZ-a
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oformljena najmanje tri nova paketa

Aktivnost 8.3.3.	Podizanje razine svijesti o potencijalima turizma
Cilj aktivnosti	Poticanje lokalnog stanovništva u uključivanje u turistički razvoj
Opis	<p>S obzirom na nepostojanje duge tradicije u turizmu na području ove destinacije Bilogora-Bjelovar, kao i generalno na području kontinentalne Hrvatske u odnosu na priobalni dio, važno je potaknuti lokalno stanovništvo na poduzetničke aktivnosti. Vezano uz to, korisno je provoditi aktivnosti internog marketinga kako bi se distribuirale informacije širokom krugu ljudi i podigla svijest o resursima, atrakcijama i drugim vrijednostima koje se mogu valorizirati kroz turizam.</p> <p>Aktivnosti internog marketinga mogu se provoditi kroz lokalne medije, intervju s dionicima iz turizma koji su ostvarili neke projekte i poslovne uspjehe, o uspješnim projektima u turizmu, o planovima koji se provode, o novostima na turističkom tržištu i generalno o svim temama i projektima koji mogu potaknuti na poduzimanje nekih aktivnosti u smjeru turizma.</p> <p>Konačno, s obzirom na postojeći problem niže razine svijesti o potrebi hortikulturnog uređenja nužno je educirati stanovništvo o važnosti, te u partnerstvima s JLS-ovima kontinuirano raditi na ozelenjivanju i skladnom uređenju hortikulture javnih i privatnih površina.</p>
Nositelj	Ugostiteljsko-turistička škola

Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Institut za turizam - TZ Bilogora-Bjelovar - Lokalni mediji - Dionici važni za turistički razvoj
Vremenski obuhvat	Kontinuirano 2024. – 2028.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kontinuirano plasiranje vijesti o projektima i aktivnostima koje se odnose na turizam u destinaciji i Županiji ▪ Organizacija radionica na temu turizma i mogućnostima koje razvoj turizma donosi lokalnom stanovništvu ▪ Promocija događanja vezanih uz turizam, primjeri dobrih praksi koji su relevantni za turističke proizvode destinacije
Prioritet	Srednji
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - budžet TZ-a
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Najmanje 10 objava godišnje u lokalnim medijima s naglaskom na uspješnost turističkih projekata

Aktivnost 8.3.4.	Praćenje pokazatelja održivog razvoja turizma, certificiranje i eko označavanje
Cilj aktivnosti	Poticanje održivog razvoja destinacije i dionika u sastavu destinacije s ciljem povećanja kvalitete života lokalne zajednice
Opis	<p>Rezultati provedbe turističke politike ovise o planiranju i provedbi mjera kao i praćenja njihova rezultata kroz kvalitetnu bazu pokazatelja, na temelju koje će se moći pratiti smjer (održivosti) destinacije. Potrebno je definiranje održivih pokazatelja usklađenih sa sustavom turističkih pokazatelja održivog destinacijskog menadžmenta Europske unije (ETIS – <i>European Tourism Indicators System for sustainable destination management</i>) i uspostavljanja procesa njihova prikupljanja i obrade. Mjera podrazumijeva i razvoj ažurnog i dinamičnog (informatičkog) sustava diseminacije informacija/ podataka razvojnim dionicima. Kao polazna točka može poslužiti i CROSTO opservatorij. Važno je da se izabere set pokazatelja koji će obuhvaćati temeljna područja održivosti, ali i pokazatelje specifične za destinaciju.</p> <p>Nadalje, iznimno je bitno uspostaviti vremenski kontinuitet praćenja, jer on daje najbolji uvid u smjer kojim destinacija ide. Isto tako, bilo bi poželjno da destinacija, ali i dio gospodarskih subjekata, pristupi sustavima dobrovoljnog certificiranja, te stekne neki od prepoznatljivih ekoloških oznaka, poput <i>Green Globa</i>, <i>Green Key</i>, <i>EU eco labela</i>, <i>Travelife</i> ili održivih shema upravljanja (EMAS). Bitno je utvrditi koje oznake bi mogle dovesti do najveće moguće prepoznatljivosti na tržištu, uz standardiziranje upravljačkih procesa.</p>
Nositelj	TZ Bilogora-Bjelovar
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - JLS-ovi - JURA BBŽ - Poduzetnici u turizmu

Vremenski obuhvat	Kontinuirano 2024. – 2028.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Imenovanje lokalnog koordinatora za praćenje pokazatelja održivosti • Formiranje lokalne radne skupine • Odabir pokazatelja detektiranjem izvora podataka • Odabir specifičnih pokazatelja destinacije • Provedba primarnih istraživanja (ankete turista, lokalne zajednice, gospodarskih subjekata) • Prikupljanje podataka, izračun pokazatelja, izrada izvještaja • Kreiranje aktivnosti utemeljenih na podacima • Edukacija o certifikatima, eko oznakama i prednostima • Pružanje potpore u procesu prilagodbe zahtjevima certifikata pravnim osobama
Prioritet	Niski
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Za praćenje pokazatelja dostatna su postojeća sredstva TZ-a, uz eventualno financiranja primarnih istraživanja - Za certifikate i eko oznake sredstva Županije (sufinanciranje dijela iznosa za certifikat) - Sredstva Fonda za energetska učinkovitost i krediti HBOR-a za prilagodbu okolišnim praksama
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prikupljeni pokazatelji o održivosti za najmanje dvije godine

8.4. OC4 - Stvaranje prepoznatljivosti

Aktivnost 8.4.1.	Izrada baze imidž materijala ('Ikone')
Cilj aktivnosti	Podizanje prepoznatljivosti destinacije Bilogora-Bjelovar
Opis	Kroz promotivne materijale i aktivnosti destinacija Bilogora-Bjelovar treba u što većoj mjeri isticati svoje glavne 'ikone', kako bi tijekom vremena tržište povezivalo te atrakcije sa samom destinacijom. Još uvijek na tržištu nisu prepoznate jasne slike destinacije i njenih glavnih atrakcija i posebitosti prostora. Vezano uz to, potrebno je izabrati nekoliko snažnih, upečatljivih i 'fotogeničnih' atrakcija koje će na najbolji način prenijeti ozračje i ambijent destinacije i prikazati njene glavne jake strane. Pri tome se mogu koristiti i detalji atrakcija, doživljaj ljudi prilikom posjeta destinaciji te posebno naglašavati emotivne komponente doživljaja prilikom posjeta i boravka – uživanje, opuštanje, druženje s domaćinima.
Nositelj	TZ Bilogora-Bjelovar
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Fotografi, umjetnici, snimatelji - Gradski muzej Bjelovar - Gradska knjižnica - Poduzetnici u kulturi - Ministarstvo kulture i medija
Vremenski obuhvat	IV.2023. – I.2025.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Odabir/selekcija 'ikona' • Definiranje projektnog zadatka (što se o svakoj 'ikoni' želi turistički ispričati i koji doživljaj prenijeti) • Angažiranje stručnjaka

	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada baze
Prioritet	Srednji
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Budžet TZ područja Bilogora-Bjelovar
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izrađena baza ikona

Aktivnost 8.4.2.	Prikupljanje i izrada materijala za <i>storytelling</i>
Cilj aktivnosti	Pružiti gostima visokokvalitetan i autentičan doživljaj
Opis	<p>Kvaliteta turističkog doživljaja usko je vezana uz interpretaciju pojedinih elemenata jedinstvenosti prostora, način na koji se prezentiraju povijest i kultura, posebno kad je riječ o kulturi života i rada. Nabranje činjenica često ne izaziva efekte iznenađenja i zabave, niti ih gosti mogu pamti pa time niti povezivati s destinacijom. Zato je važno gostima boravak učiniti lepršavim i zabavnim kroz pričanje priča.</p> <p>Priče je potrebno sakupiti i obraditi što je često radi iz knjiga, publikacija ili usmeno od lokalnog stanovništva koje je te priče prenosilo s naraštaja na naraštaj. Jednom kad se priče sakupe važno je educirati vodiče o njima i na koji način ih treba ispričati. S tim se ciljem provode radionice, objavljuju kratki video materijali i sl. (B2B dio web portala).</p>
Nositelj	TZ Bilogora-Bjelovar
Ostali dionici	- Lokalno stanovništvo, povjesničari
Vremenski obuhvat	IV.2023. – IV.2024.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Prikupiti zanimljive priče (natječaj) • Tematski organizirati priče • Izraditi materijale za edukaciju • Provoditi radionice
Prioritet	Srednji
Okvirni izvori financiranja	- Budžet TZ područja Bilogora-Bjelovar
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kreirani materijali za edukaciju

Aktivnost 8.4.3.	Razvoj i promocija programa 'kratkih' odmora
Cilj aktivnosti	Poticati turističku potražnju iz okruženja (gradovi) na posjet i boravak
Opis	<p>Tržište pokazuje sve veći interes za boravkom u prirodi tijekom vikenda ili proširenog vikenda. Cilj takvih boravka je vraćanje snage i odmaranje nužno za stresan i užurban život, kakav sve više postaje u većim gradovima. Osim toga, boravak u prirodi omogućuje neopterećeno druženje s prijateljima ili druženje s obitelji za koje se često nema vremena u svakodnevicu.</p> <p>Zbog toga se predlaže osmišljavanje i promocije nekoliko programa na 'weekend' i bijeg u prirodu, ciljano usmjerene na pojedine tržišne segmente. Ponajviše se radi o mladim poslovnim ljudima (društvo) i obitelji s djecom. Takvim bi programima bilo zanimljivo dati zvučne nazive i dodati ime destinacije – Bilogora-Bjelovar, čime bi se mogao izazvati interes i zanimanje.</p>
Nositelj	TZ Bilogora-Bjelovar
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Turističke agencije - Privatni poduzetnici u kulturi i turizmu

	<ul style="list-style-type: none"> - Turistička zajednica Bjelovarsko–bilogorske županije - Kulturni i multimedijalni centar Bjelovar - Centar za cjeloživotno učenje i kulturu Bjelovar
Vremenski obuhvat	I.2024. – IV.2025.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Kreiranje tema pojedinih programa i formiranje radnih skupina po temama • Osmišljavanje programa za tržišne segmente • Promocija programa putem online i offline kanala komunikacije • Priprema aplikacije s tailormade kratkim programima
Prioritet	Srednji
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Budžet TZ područja Bilogora-Bjelovar - Natječaji HTZ- a
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kreirano najmanje 5 kratkih programa ▪ Plan komunikacije kratkih programa u online kampanjama ▪ Praćenje interesa za programima od strane turističkih agencija

Aktivnost 8.4.4.	Kreiranje autohtonih suvenira Bjelovara i Bilogore
Cilj aktivnosti	Osnovni ciljevi ove aktivnosti je kreiranje autohtonih suvenira koji bi bili dostupni turistima na raznim lokacijama u cilju promidžbe toga područja.
Opis	<p>Ova aktivnost podrazumijeva mogućnost pružanja tradicionalnih suvenira turistima. Suveniri mogu biti od različitih autohtonih materijala (drva, vune, gline), do eno gastronomskih proizvoda.</p> <p>Područje je vrlo bogato obiteljskim obrtima koji su već razvili autohtone proizvode, ali je nužno pružiti im mogućnost promidžbe i izlaska na tržište. Suvenirnice bi, u idelnoj viziji razvoja destinacije, bile neophodne u svakoj općini kao i u sastavu svakog povijesnog lokaliteta radi prepoznavanja tradicionalnih obilježja i vrijednosti toga područja. Za kreiranje prepoznatljivog suvenira nužno je provesti šire istraživanje među lokalnom zajednicom i posjetiteljima o elementima diferencijacije destinacije.</p>
Nositelj	TZ Bjelovar Bilogora
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Privatni, poslovni i samostalni subjekti za izradu i promidžbu suvenira - Hrvatska turistička zajednica - Grad Bjelovar - Gospodarska i obrtnička komora - Općine na području Bilogore - Gradski muzej Bjelovar - Privatni poduzetnici u kulturi i turizmu - Turistička zajednica Bjelovarsko–bilogorske županije
Vremenski obuhvat	II.2024. - II.2025.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza stavova lokalne zajednice i posjetiteljima o elementima diferencijacije Bjelovara i Bilogore • Odabir dva do tri suvenira i njihovo oblikovanje (uporabni predmeti, memorabilije ili gastronomski proizvodi)

	<ul style="list-style-type: none"> • Ugovaranje izrade i kontinuirane isporuke s lokalnim obrtnicima/proizvođačima • Plasman odabranih suvenirna putem postojeće mreže galerija, dućana i suvenirima, te budućeg TIC-a
Prioritet	Visok
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Grad Bjelovar - Općine na području Bjelovara i Bilogore - TZ područja Bilogora-Bjelovar
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Provedeno istraživanje o elementima diferencijacije ▪ Kreiran i za tržišni plasman spreman suvenir (ili više njih)

Aktivnost 8.4.5.	Odabir teme i najboljeg koncepta interpretacijskog centra
Cilj aktivnosti	Izgradnja/ osnivanje javnog interpretacijskog centra kao <i>benchmark</i> objekta destinacije
Opis	<p>Dosadašnja ponuda nije bazirana na cjelovitoj interpretaciji materijalne i nematerijalne kulturne baštine zbog čega je osim digitalizacije i tehnološke opremljenosti muzeja u programu nužna organizacija in-situ interpretacije. Nužno je definirati temu koja će biti povezana s lokalnom baštinom, ali i prepoznatljiva na nacionalnoj i međunarodnoj razini.</p> <p>Neke od opcija su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interpretacijski centar okusi Hrvatske - Interpretacijski centar manjina - Interpretacijski centar Vojne krajine - Interpretacijski centar hrvatskih velikana <p>Tematizaciju je nužno izvršiti temeljem analize tržišta i povezivanjem s atrakcijskom osnovom regije. Nužno je uz sam centar razvijati sadržaje u okruženju koji će ga nadopunjavati. Primjerice, ukoliko bi Interpretacijski centar okusa bio u Bjelovaru, tematske staze bi u općinama trebale povezivati OPG-ove koji nude domaće okuse kraja.</p>
Nositelj	Grad Bjelovar
Ostali dionici	<ul style="list-style-type: none"> - Turističko-ugostiteljska škola Bjelovar - Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar - Gradski muzej Bjelovar - Privatni poduzetnici u kulturi i turizmu - Turistička zajednica Bjelovarsko–bilogorske županije - Kulturni i multimedijalni centar Bjelovar - Centar za cjeloživotno učenje i kulturu Bjelovar - Udruge nacionalnih manjina
Vremenski obuhvat	I.2024. – IV.2025.
Provedbeni koraci	<ul style="list-style-type: none"> • Definiranje <i>benchmark</i> teme i njeno testiranje u lokalnoj zajednici • Priprema projekta interpretacijskog centra • Kreiranje inovativnih i tematiziranih programa i tura te povezivanje s postojećim manifestacijama

	<ul style="list-style-type: none"> • Digitalna, dizajnerska i interpretacijska (<i>storytelling</i>) modernizacija i inovativnost interpretacijskog centra • Jačanje kompetencija djelatnika (<i>storytelling</i>, predavanja, vođenje, znanje) • Turistička valorizacija interpretacijskog centra • Daljnja partnerstva i povezivanja kulturnog i turističkog sektora
Prioritet	Visok
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Sredstva Županije, Grada Bjelovara, TZ-a i Gradskog muzeja Bjelovar - Financiranje investicijskih projekata: EU fondovi/programi/poticaji, HBOR, komercijalne banke
Pokazatelji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostavljen interpretacijski centar ▪ Tehnološka opremljenost interpretacijskog centra i muzeja ▪ Broj vođenih individualnih i grupnih tura

UPRAVLJAČKI MODEL ZA
PRAĆENJE I VREDNOVANJE
STRATEGIJE

9. UPRAVLJAČKI MODEL ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE STRATEGIJE

Efikasno i kvalitetno upravljanje procesom implementacije Strategije zahtijeva osnivanje radne skupine za provedbu, gdje ključnu ulogu u organizaciji ima TZ Bilogora-Bjelovar i jedinice lokalne samouprave na području, no uz suradnju sa svim detektiranim dionicima (nositelji aktivnosti Poglavlje 7). To implicira uključivanje lokalnog stanovništva i predstavnika tzv. civilnog društva u donošenje razvojnih odluka od zajedničkog interesa, kao i stvaranje poticajne investicijske/poduzetničke klime. Međusobno povjerenje i ostvarivanje partnerskih odnosa te osiguranje posvećenosti relevantnih razvojnih dionika ključni su čimbenici uspješne provedbe koncepcije razvoja i prioritarnih operativnih strategija. Koordinaciju rada radne skupine trebao bi preuzeti Upravi odjel za gospodarstvo Grada Bjelovara u koordinaciji s TZ Bilogora-Bjelovar. Nadalje, nužna je uspostava nadzornog/korektivnog tijela nadležnog za monitoring procesa realizacije, otklanjanje ograničenja, kao i eventualno korigiranje planiranih mjera/aktivnosti. Tijelom predsjedava direktorica TZ Bilogora-Bjelovar, a njega čine pročelnici te neovisni stručnjaci.

Uspostavljanje sustava kvantitativnih pokazatelja uspješnosti provedbe Strategije za destinaciju na području TZ Bilogora-Bjelovar, povezano je sa svim pokazateljima definiranim po pojedinačnim aktivnostima. Međutim za nadzor ukupne uspješnosti provedba Strategije, sustav pokazatelja treba minimalno uključivati:

- broj turista i noćenja prema vrstama objekata
- broj posjetitelja na manifestacijama, sajmovima i ključnim atrakcijskim točkama
- zaposlenost u gospodarskim subjektima u turističkim djelatnostima (prema vrsti)
- zadovoljstvo jednodnevnih i višednevnih posjetitelja boravkom (posebno istraživanje)
- uspostavljen sustav turističkih pokazatelja održivog menadžmenta destinacijama (usklađen sa ETIS-om)
- broj nominiranih i dobivenih projekata EU financiranjem iz područja okolišne održivosti
- planirana i plasirana sredstva u različitim sustavima financijskog poticanja poduzetničke aktivnosti
- javne i privatne investicije u planirane projekte (prema vrsti i aktivnosti)
- broj osoba u edukativnim programima (prema vrsti)
- broj posjetitelja web stranice TZ Bilogora-Bjelovar.

IZVORI

Bioportal, <https://www.bioportal.hr/gis/>

Informacijski sustav za prijavu i odjavu turista, eVisitor

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Bjelovarsko-bilogorske županije, <https://www.zastita-prirode-bbz.hr/o-ustanovi/>

KOS, G., KLARIĆ, Z. i FELETAR, P. (2014). MODEL VOĐENJA CIKLOTURISTIČKIH RUTA NA PRIMJERU BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE. Podravina, 13 (26), 76-98. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/131413>

Kunst, I. (2012). Razvoj turizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije: stanje, ograničenja i kako ih prevladati. Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, (6), 91-102. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/91568>

Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe Sjeverna Bilogora 2014. - 2020.

Lončar, N. i Žganjer, K. (2017). Prirodnogeografske značajke Bjelovarsko-bilogorske županije u funkciji razvoja turizma. Podravina, 16 (31), 148-162. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/190708>

Marković, I. i Fuerst-Bjeliš, B. (2015). Prostorni identitet kao pokretačka snaga razvoja turizma: komparativna analiza regija Bjelovara i Čakovca. Hrvatski geografski glasnik, 77 (1), 71-88. <https://doi.org/10.21861/HGG.2015.77.01.04>

Nacionalne turističke strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine i Nacionalnog plana razvoja održivog turizma 2021. – 2027. (NN 2/2023)

Operativni plan razvoja cikloturizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije od 2017. do 2020. godine

Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022. – 2027.

Plan ukupnog razvoja Općine Ivanska za razdoblje 2014. - 2020.

Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije (Županijski glasnik broj 2/01, 13/04, 7/09, 6/15, 5/16 i 1/19)

Prostorni plan uređenja općine Ivanska (Županijski glasnik Bjelovarsko-bilogorske županije broj 10/05 i Službeni vjesnik Općine Ivanska broj 2/08, 3/11, 6/18, 10/18 i /21)

Prostorni plan uređenja općine Kapela (Županijski glasnik broj 6/06, Službeni glasnik Općine Kapela broj 1/14, 6/16, 3/17-pročišćeni tekst i 7/19)

Prostorni plan uređenja općine Rovišće (Županijski glasnik Bjelovarsko-bilogorske županije broj 24/06)

Prostorni plan uređenja Općine Šandrovac (Općinski glasnik Općine Šandrovac broj 23/05, 5/13, 4/15, 3/19)

Prostorni plan uređenja općine Velika Pisanica (Županijski glasnik Bjelovarsko-bilogorske županije br. 02/03, 12/06, Službeni glasnik Općine Velika Pisanica 6/13, 12/18 i 2/2020)

Prostorni plan uređenja Općine Veliko Trojstvo (Županijski glasnik broj 9/04, Službeni glasnik Općine Veliko Trojstvo broj 3/11, 6/13 i 1/17)

Prostorni plan uređenja Općine Zrinski Topolovac (Županijski glasnik broj 10/07, Službeni glasnik Općine Zrinski Topolovac broj 1/17 i Službeni glasnik Općine Zrinski Topolovac broj 8/22)

Prostorni plana uređenja Općine Nova Rača (Županijski glasnik broj 20/09, 4/14, 5/15 i 1/21)

Provedbeni plan općine Kapela

Provedbeni program općine Velika Pisanica za razdoblje 2021. - 2025. godine

Registar kulturnih dobara RH, <https://registar.kulturnadobra.hr/>

Strategija Prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/2017)

Strategija razvoja Grada Bjelovara 2016. – 2020. (2021.)

Strategija razvoja Općine Severin za razdoblje 2016. - 2020.

Strategija razvoja Općine Zrinski Topolovac za razdoblje 2014. - 2020.

Strategija razvoja većeg urbanog područja Bjelovar za financijsko razdoblje 2021. – 2027.

Strateški plan gospodarskog razvoja Općine Šandrovac 2015. - 2019.

Strateški razvojni plan Rovišće 2015. – 2020.

Strateški razvojni program Općine Kapela (2015. – 2020.)

Strateški razvojni program Općine Nova Rača